

MARCOSVA'EA OMOMBE'U JESUS CRISTO'GA

O Evangelho de Marcos

1 ¹Nahanypy koi Jesus Cristo'ga mombe'upyryva Tupana'ga ra'yra'ga mombe'upyryva. Gaha ko Tupana'ga ombuhuruka yvya koty nhande pyri ikwehe. Igwete Tupana'ga ga mongoi nhanderekote'varuhua momboharamo ikwehe.

João Batista'ea uhu Jesus'ga renonde
(*Mateus 3.1-12; Lucas 3.1-18; João 1.19-28*)

²Jesus'ga rura renonde João Batista'ea rekoi ikwehe. A'ea mombe'unhoğwenondeavo Isaíasva'ea ikwatijari inoğa ymyahū hako. Ahe omombe'u Tupana'ga nhi'iğa hako. Nahā Tupana'ga ei gwa'yra'ga pe: “Nde renonde ti ji ojipe'ga mondoi imombe'uuka ga pe nhinhi'iğa nehē tomoavujikwe pa ti ga nde ve nehē,” ei Tupana'ga gwa'yra'ga pe hako. A'ea Isaíasva'ea okwatija imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iğa hako. ³Igwete Isaíasva'ea ikwatijara'javi inoğa hako. Ahe omombe'ua'ja Tupana'ga ra'yra'ga renondeva'ea.

“Hahyahi po ti ganhi'iğa
ga erame ġa mbo'eavo ongae'yi me nehē,” ei Isaíasva'ea ikwatija.
“E'i po ti ga:

‘Pemboavujikwe ti pehea huvihava'ga pe
tuhu ti ga nhande pyri javo.

Pembohupi katu ti pehea ga pe, e po ti ga nehē,” ei ahe hako. Tupana'ga ra'yra'ga renondeva'ea e'i nhandepojykaharete'ga rurağwama pe tonhimboavujikwe ti ġa garura renonde javo. A'ea pe ahe ei togwerojijiyi ti ġa gweaporoğita a'ea renonde javo.

⁴⁻⁶Na tuhē reki. Jesus'ga rura renonde João Batista'ea rekoi ikwehe. Igwete ahe ei javo ġa pe ongae'yi me. Yuranuhā'javuhuva'ea rava

camelo rava ahe oapo opiramo. Ipira ahe oapo oku'ayviramo. O'u ahe tukura hehira reheve. Igwete ahe ei ģa pe:

—Perojijyjijyi ti pejeaporoġita pejipohia pejikote'varuhua hugwi Tupana'ga remiarõe'yma hugwi, ei ahe. Peko ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. A'ero po ti ji pe mobatizai nehē, ei ahe. Igwete po ti Tupana'ga imombohetei pendekote'varuhua pe hugwi nehē, ei João Batistava'ea.

Igwete ģa hopavi ojigwyrā hugwi Judéia hugwi ahenhi'iġa renduva. Cidade de Jerusalém hugwi ģa hopavi ahe pyri. Igwete ģa imohemi okote'varuhua Tupana'ga pe ojipe'ġa ndovaki toropohi ti jugwi javo. A'ero João Batistava'ea ģa mobatizai rio Jordão pype. ⁷Igwete ahe ei ģa pe jipi:

—Jihoheheteve'ga po ti uhu huvihavuhuhetero. Ji ki a'e te ako tehe reki, ei ahe. ⁸Ji opomobatiza yhya pyvō kiro. Ga ki a'e te pe pojykauka Tupana'ga ra'uva pe, ei João Batistava'ea ģa pe.

Ahe omobatiza Jesus'ga
(*Mateus 3.13-17; Lucas 3.21-22*)

⁹A'ea rupi Jesus'ga ruri Galiléiapeve'ġa gwyra hugwi cidade de Nazaré hugwi. Igwete João Batistava'ea ga mobatizai rio Jordão pype. ¹⁰Ohemame yhya hugwi Jesus'ga hepiagi yvaga jipe'a. Igwete ga hepiagi Tupana'ga ra'uva ijyva yvaga hugwi. A'ereki inambua ja ogy Jesus'ga rehe o'a. ¹¹Igwete Tupana'ga onhi'iġa mbuhuri yvaga hugwi.

—Nde ko jira'yra nhiremia'nguhetea, ei Tupana'ga ga pe. Anhimohē hete ji nde rehe, ei ga Jesus'ga pe.

Satanás'ga omongo te'varuhu pota Jesus'ga
(*Mateus 4.1-11; Lucas 4.1-13*)

¹²Igwete Tupana'ga ra'uva Jesus'ga rerohoi ongae'yi me. ¹³Quarenta ga kiri pevo. A'ea rupi Satanás'ga – ga ko anhaġa ruvihavuhu'ga Tupana'ga arõe'ỹve'ga – a'ea rupi ga rekoi Jesus'ga pavēi ga mongote'varuhupota novia. Mbatera onharōva'ea pevo u. Igwete yvagipeve'ġa Tupana'gapyrive'ġa Jesus'ga pokopokogi imondovo mbatera ga pe.

Jesus'ga ombuhuruka pira mboaharava'ea ojiheva'ero
(*Mateus 4.12-22; Lucas 4.14-15; 5.1-11*)

¹⁴Ġa João Batistava'ea mongirē cadeia pype Jesus'ga hoi Galiléiapeve'ġa gwyrī pe. Igwete ga imombe'ui ģa pe pyryva'ea Tupana'ga remimombe'ua. ¹⁵Igwete Jesus'ga ei ģa pe:

—Kiroġwe Tupana'ga ei pe me toko ti ģa jireheva'ero javo, ei Jesus'ga. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi imombiga, ei ga ģa pe. Perovia ti pyryva'ea Tupana'ga mombe'ua pejikovo garemimbotarimova'ea rehe. A'ero po ti ga rekoi penduvihavuhuhetero pe mongovo onhi'iġa rupi nehē, ei Jesus'ga ģa pe.

¹⁶Aerẽ Jesus'ga hoi ypiahua rembeyvyri Galiléiapeve'õga gwyri pe. Igwete ga Simão'ga repiagi gareki'yra'ga no André'ga. Pira mboahava õga omombo ypiahua pype. A'ereki õga pira mboaharamo. ¹⁷Igwete Jesus'ga ei õga pe:

—Pejijo ji rupi nhiremimbo'eharamo, ei ga õga pe. A'ero po ti pe ji mombe'ui ojipe'õga pe nehẽ no, ei Jesus'ga. Pira pe peru kiroõwe jipi. Ji pe mbo'erame po ti pe ojipe'õga nderuri ji pyri nehẽ toko ti õga Jesus'ga nhi'iõga rupi javo nehẽ, ei Jesus'ga õga pe.

¹⁸Nambegwei Simão'õga hejari pira mboahava a'ero Jesus'ga rupi ogwovo garemimbo'eharamo okovo.

¹⁹Hehemo Jesus'ga hoi õga ndepiaga Zebedeu'ga ra'yra'õga Tiagova'ea João'ga no. Ombojoapyapy ko õga pira mboahava oyhara pype. ²⁰Õga ndepiagame Jesus'ga onhi'iõga mondoi õga pe.

—Pejijo ji rupi nhiremimbo'eharamo, ei ga õga pe.

Igwete õga uva'ga rejari yhara pype oporavykyhara'õga ndeheve Jesus'ga rupi ogwovo gareheva'ero.

Jesus'ga ombojipe'a anhaõa ahe hugwi

(Lucas 4.31-37)

²¹Igwete Jesus'õga hoi cidade de Cafarnaum me. Judeus'õga poravykye'yima rupi sábadu rupi Jesus'ga hoi judeus'õga mbo'eavo Tupana'ga nhi'iõga rehe õgajatykahava pype. ²²Igwete õga nhimomby'ai ombo'ea repiaga upa. A'ereki judeus'õga mbo'ehara'õga atyvi ga õga mbo'ei. Ga hete okwaha Tupana'ga nhi'iõga oakaõi pe.

²³Nanime ga ruri õgajatykahava pype – kiroki ga anhaõa opojyka ga. A'ea rembipojykaru õgwaramo ga onhi'iõga mondoi Jesus'ga pe.

²⁴—Jesus, maranuhũrame nde ore avykyuhui? ei ga. Ore mombapava nde ruri naerũ? ei ga. Orokwaha hete ndehe. Nde ko pyryheteva'ero ereko Tupana'ga remimbuhurukaramo, ei ga Jesus'ga pe Nazarépeve'ga pe.

²⁵A'ero Jesus'ga nhi'iõgahyi jupe terenhi'iõgi javo.

—Ejipe'a ga hugwi, ei Jesus'ga jupe.

²⁶A'ero anhaõa ga moõwõwõwõmahyi ohapukaita ojipe'avo ga hugwi. Anhaõa jipe'arame ga hugwi ga pyryhetero a'ero. ²⁷Igwete pevove'õga nhimomby'apavi Jesus'ga rehe upa. Igwete õga ei ojohupe:

—Maraõatu? ei õga. Hajiheva'ea rehe ga nhande mbo'ei, ei õga. Okwaha hete ga okovo. Ga erame anhaõa vehevi õwõndu katu ga, ei õga ojohupe.

²⁸Kotihĩ õga Jesus'ga mombe'umbe'ui õga pe nhaporemu ojigwyri pe Galiléia pe.

Jesus'ga omombi ahētetirũa

(Mateus 8.14-17; Lucas 4.38-41)

²⁹Igwete Jesus'õga hoi õgajatykahava hugwi. Tiagova'ea oho õga ndupi no João'ga pavẽi. Igwete õga jogwerohoi ojogwerovahema Simão'ga rongu pe. Pevo Simão'ga ruvi André'ga pavẽi. ³⁰Kotihĩ õga hẽa mombe'ui Jesus'ga pe Simão'ga rembirekohẽa yhẽa. Onhino hẽa upa. A'ereki o'a hete hẽa rehe. Igwete õga hẽa mombe'ui Jesus'ga

pe. ³¹Igwete ga hoi hēa popyhyga hēa mbovyā hēa mopo'ama. Omombi pa ga karugwara hēa hugwi. A'ero hēa hoi herua mbatera ġa pe to'u ġa javo.

³²⁻³³Kwara hoa rupi cidadepeve'ġa jogwerupavi onga pe Jesus'ga pyri. Gwerugweru ġa ga pyri anhaġa rembipojykahara'ġa Diabo'gapyriva'ea rembipojykahara'ġa. Itetirūave'ġa ġa gwerugweru pa ġa noġa Jesus'ga pyri no. ³⁴Igwete Jesus'ga imombigi ġatetirūa joparaparava ġa hugwi. He'yjuhuva'ea anhaġa ga imbojipe'ai ġa hugwi. Igwete ga nomonhi'ġukari anhaġa onhimombe'uukare'yma jupe. A'ereki a'ea okwaha ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo ga pe.

Jesus'ga omombe'u pyryva'ea ojipeva'ea pe
(Lucas 4.42-44)

³⁵Ko'eġatue'yma rupi Jesus'ga vyri ogwovo. Ga tehe oho cidade hugwi. Pevo ga nhi'inhi'iġi Tupana'ga pe. ³⁶Aerē Simāo'ga hoi Jesus'ga reka onhipaveive'ġa pavēi. ³⁷Ga repiagame ġa ei ga pe:

—Cidadepeve'ġa nhaporemō nde reka okovo novīa, ei ġa.

³⁸Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Akwaha hete ji novīa, ei ga. Emo ojipe'ipe'i pe ira'agweva'e pe po ti nhande xaho hamo. Tamombe'u ti Tupana'ga nhi'iġa pevove'ġa pe no, ei ga. A'ereki a'ea rehe ji ajo yvya koty, ei ga ġa pe.

³⁹A'ero ga imbojoapiapi ogwovo cidades pe Galilēiapeve'ġa gwyrā rupi imombe'gwovo ġajatykahava pype. Igwete ga anhaġa mbojipe'ape'ai ġa hugwi imondovouka.

Jesus'ga omoka'ē ahejagwa
(Mateus 8.1-4; Lucas 5.12-16)

⁴⁰Aerē ga ruri Jesus'ga pyri ijaijauhuve'ga. Igwete ga renypy'andurugi Jesus'ga pyri jihoheva'ero ji poko javo ga pe.

—Jesus, ei ga. Nde eremoka'ē kwaha jijagwa ji hugwi. Po nde imoka'ēpotari, a'ero po ti nde imoka'ēi nehē, ei ga Jesus'ga pe.

⁴¹Iporia'i hete ga Jesus'ga pe. Nurā Jesus'ga jipoapyhoi opokoga ga rehe.

—Apota ji, ei ga ga pe. Eka'ē ga hugwi! ei ga a'ero jupe.

⁴²Kotihī gajagwa ika'embavi ga hugwi. ⁴³⁻⁴⁴Igwete Jesus'ga eaġy ga pe:

—Ehendu tuhē ti nhinhi'ġa, ei ga. Teremombe'uuhui ti ġa pe ndejagwa moka'ēagwera. Heregwovo kiro ejipiuka mbatera kwava'ēhara'ga pe, ei Jesus'ga ga pe. Moisésva'ea e'i po rimba'e: “Ika'ērame pe hugwi ti pemondo mbatepyryva ikwava'ēhara'ga pe tokwava'ē ti ga Tupana'ga pe a'ero nehē,” ei ahe, ei Jesus'ga ga pe. Enhi'īpo'ru ti ahe a'ero. Emondo ti mbatera ikwava'ēhara'ga pe tokwaha pa ti ġa ndejagwa moka'ēagwera, ei ga. Heregwovo kiro a'ero, ei Jesus'ga ga pe.

⁴⁵Ohorame ga imombe'umbe'ui reki ojipe'ġa pe Jesus'ga omoka'ē jijagwa ji hugwi javo. Nurā Jesus'ga ndohoa'javi cidades pe ġandovaki.

Ongae'yi me ga hoi okovo a'ero tonhimonon'ono'oğyme ġa ji rehe javo. Emo ġa ohooho reki pevo ga pyri ocidades hugwi nhaporemo.

Jesus'ga omopo'ā nomyiva'ea
(Mateus 9.1-8; Lucas 5.17-26)

2 ¹Aerē Jesus'ga jivyra'javi cidade de Cafarnaum me.
—Jesus'ga ko pevo u onga pe, ei ġa ga mombe'gwovo.

²Igwete ġa jatykai onhimongyavo ga pyri. Tegwete reki ġandupava onga pype. Tegwete ġanduva jurukwara pyri no. A'ereki ġa he'yjuhu hete ua ga pyri. Igwete Jesus'ga imombe'umbe'ui Tupana'ga nhi'iġa ġa pe.

³Igwete ġa nomyive'ga reruri ga pyri novia. Quatro ko ġa ojopokopokoga ga rehe ga rerua. ⁴Tegwete reki garerohohava Jesus'ga ypyvo he'yjuhuve'ġa mbytera rupi. Nurā ġa ga reruri ga rerojiupia onga arimo iperehuva'ea arimo ipe'ape'avo tujuga apopyra Jesus'ga rehei katu. Ikwara rupi ġa ga mbojyvi ga mbuhua Jesus'ga pyri a'ero gakupeupava reheve. ⁵Hepiagame ġajikoga ojihe Jesus'ga ei nomyive'ga pe:

—Amombo ji nderekote'varuhua nde hugwi.

⁶Ġwino ġa neni upa judeus'ġa mbo'ehara'ġa – kiroki ġa ombo'embo'e ġa Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe. Jesus'ga nhi'iġa renduvame ġa ei ovytyteri pe:

(Marcos 2.4)

7“Maranuhūrame ga euhui poa?” ei ġa. “Onhimongouhu ga Tupana'ga'java'ero. A'ereki Tupana'ga jate omombo aherekote'varuhua,” ei ġa oyvyteri pe.

8 Kotihī Jesus'ga ikwahavi oyvyteri pe ġandeaporoġita. Igwete ga ei ġa pe: —Maranuhūrame pe ndeaporoġitate'varuhuro pejjjupa? ei ga ġa pe. 9 A'e ko ji ga pe ko: “Amombo ji nderekote'varuhua nde hugwi.” Emo pe ndapehepiagi aherekote'varuhua mombora. A'ero pe ndaperoviari jipopoakara, ei ga ġa pe. Po ji ei ga pe: “Epo'ā, epyhy ejikupeupava herogwovo”, a'ero po ti pe ga repiagi herohorame nehē. A'ero po ti pe jipopoakara heroviari nehē, ei ga ġa pe. 10 Tupana'ga ji mbuhuruka yvya koty, ei Jesus'ga. Gaha omomboruka ji ve aherekote'varuhua ahe hugwi, ei ga ġa pe. Amopo'ā ti ji nomyive'ga kiro a'ero nehē tapekwaha ti jipopoakara nehē. A'ero po ti pe ei nehē: “Tupana'ga ombuhuruka tuhē Jesus'ga avo yvya koty,” ei ga. Nurā ji ei kiro ga pe, ei ga.

11 —Nde ve ji ei, ei Jesus'ga nomyive'ga pe. Epo'ā. Epyhy ekupeupava herogwovo enhonga pe, ei Jesus'ga ga pe.

12 Ġandovaki ga po'aġatui a'ero ipyhyga okupeupava herokwava. Ga repiagame ġa nhimomby'apavi. Igwete ġa ei:

—Pyry hete ko Tupana'ga. Pyry hete ko ga. Ymyagwera jate ko nhande ndihepiagangavi nanongara, ei ġa ojohupe.

Jesus'ga omongo Leviva'ea ojiheva'ero

(Mateus 9.9-13; Lucas 5.27-32)

13 Aerē Jesus'ga hoa'javi ypiahua rembeyvyri. A'ero he'yjuhuve'ġa jatykai ogwovo ga pyri. Igwete ga ġa mbo'ei Tupana'ga nhi'ġa rehe. 14 Hehemo ga hoi. Igwete ga Levi'ga repiagi. Ga ko Alfeu'ga ra'yra'ga. Itambere'ia ryrua pype Levi'ga reni. A'ereki ga omono'ō itambere'ia ipyhyga pevove'ġa hugwi tamondo ti governo pe javo. Igwete Jesus'ga ga repiagi javo ga pe.

—Herejo ji rupi nhiremimbo'eharamo, ei ga Levi'ga pe.

Igwete ga po'ami ogwovo Jesus'ga rupi garemimbo'eharamo.

15 Aerē Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa nderohoi Levi'ga ronga pe. Igwete ġa i'ui he'yjuhuve'ġa pavēi. A'ereki he'yjuhu ġa okovo Jesus'ga pyri jipi itambere'ia mono'ohara'ġa. Ġahā oko ga pyri no – kiroki ġa pe ojipe'ġa e'i ite'varuhu ġa javo. A'ereki ġa nohendukatupavi Moisés'va'ea remimbo'eagwera jipi. 16 Igwete Jesus'ga i'ui ġa pavēi. A'ero judeus'ġa mbo'ehara'ġa nduri no. Ġa ko fariseus'ġa. Ġa e'i tihendu katu pa Moisés'va'ea remimbo'eagwera javo novia. A'ero ġa nduri Jesus'ġa ndepiagi ġa i'urame jara'ġa pavēi. Nurā ġa ei Jesus'ga remimbo'ehara'ġa pe:

—Maranuhūrame Jesus'ga jihe'aruhui itambere'ia mono'ohara'ġa ndehe okote'varuhuve'ġa ndehe no i'gwovo ġa pavēi, ei ġa Jesus'ga remimbo'ehara'ġa pe.

17 Henduvame ġanhi'ġa ojihe Jesus'ga ei javo ġa pe:

—Tamombe'u katu ti pe me a'ero jijihe'ara nanongara'ġa ndehe, ei ga. Ji ko ahepohanohara'ga ja, ei ga. Kiroki ġa e'i ojive: “Nanhitetirūi ji” – ġahā ahepohanohara'ga ndopokogi ġa pohanoġe'lyma. Kiroki ġa e'i ojive:

“Nhitetirūa ji” – ġahā ahepohanohara'ga ġa pokogi ġa pohanoġa. Na jitehe ji okote'varuhuve'ġa pokogi jijihe'a ġa ndehe topohi ti ġa okote'varuhua hugwi javo, ei Jesus'ga ġa pe. A'ereki a'ea rehe ji ajo vyva koty tapoko ti ġa javo – kiroki ġa e'i ojive: “Ako te'varuhu ji. Marā po ti ji ve a'ero nehē?” ei ga. Ojipe'ġa pyri rūi ji ajo javo – kiroki ġa e'i ojive: “Jipyry hete ji,” ei Jesus'ga.

Ndo'ui ahe mbatera xanhi'i Tupana'ga pe javo

(Mateus 9.14-17; Lucas 5.33-39)

¹⁸ Aerē ojipe'ġa nduri Jesus'ga pyri xa'e ti ga pe javo. A'ereki João Batistava'ea remimbo'ehara'ġa, amoamome ġa ei ojohupe: “Ti'uyme ti mbatera xanhi'inhi'i Tupana'ga pe javo,” ei ġa. Fariseus'ġa na jitehe amoamome ġa ei xanhi'i Tupana'ga pe i'ue'yma javo. Igwete ojipe'ġa nduri Jesus'ga pyri javo ga pe.

—Ndo'ui ko João Batista'ga remimbo'ehara'ġa xanhi'i Tupana'ga pe javo, ei ġa. Fariseus'ġa nemimbo'ehara'ġa na jitehe ndo'ui mbatera onhi'iġa ga pe. Neremimbo'ehara'ġa ki a'e te o'uo'u mbatera jipi, ei ġa. Maraname nanuhū ġa ndekoi a'ero naerū jara'ġa atyvi? ei ġa Jesus'ga pe.

¹⁹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Nhiremimbo'ehara'ġa ko ġa javijitehe – kiroki ġa oko hēarembirekoruama'ga pavēi, ei ga. Gapavēive'ġa ko o'u tuhē mbatera gworygworyvamo ga pavēi okovo ġwaramo, ei ga ġa pe. Nhiremimbo'ehara'ġa na jitehe a'ero. ²⁰ Ġa ko o'u ji pavēi okovo ġwaramo, ei Jesus'ga ġa pe. Aerē po ti okote'varuhuve'ġa ji rerohei ġa hugwi nehē. A'ea rupi po ti ġa ndo'ui mbatera nehē no ovy'are'yma ġwaramo, ei ga ġa pe.

²¹ Igwete Jesus'ga ei no:

—Tamombe'u ti pe me ojipea ojo'java'ea no. Po ahe oapokatua'ja pota tapy'ynhapiryrymyana, nomondoi po ahe tapy'ynhapirapyahua ndotyryrygiva'ea itararagawera rehe imboja, ei ga. Kia pyvō imbojaramo po jikyī ymyahūva'ea hugwi ityryrygame. A'ero po ijovaja'rokatui, ei Jesus'ga ġa pe.

²² —Irūa tamombe'u pe me no, ei Jesus'ga. Vinho aporame ahe nonhaġi hyruymyana pype mbiara piryrymyana pype tireko katu javo. A'ereki vinhopyahua ombotyjutyjui ovuvua, ei ga. Inhaġame mbiara piryrymyana pype vinhopyahua vuvuvuvuri a'ero imombuga ipira otururupava jugwi. Onhimomby hete a'ero. Ombote'varuhu mbiara pira no, ei ga ġa pe. Ipiyahua pype reki ahe onha vinhopyahua a'ero, ei ga ġa pe.

Ġwemimbo'ea pe Jesus'ga ei a'ea. A'ereki garemimombe'ua ndojihe'ari ġanamomhava'ea remimombe'uagwera rehe.

Nahanahā ti ġa toko sábadu rupi, ei Jesus'ga

(Mateus 12.1-8; Lucas 6.1-5)

²³ Aerē judeus'ġa poravykye'yma rupi sábadu rupi Jesus'ġa hoi pea rupi ogwovo. Igwete ġa hoi kopytera rupi ogwovo. Ohorame garemimbo'ehara'ġa ika'mbika'mbigi trigo i'gwovo. ²⁴ A'ero fariseus'ġa ei Jesus'ga pe:

—Ehepia ġa, ei ġa. Moisésva'ea e'i ikwatija nhande ve hako: “Sábado rupi nhande ndiaporavykyi hamo,” ei ahe, ei ġa. Maranuhūrame ġa trigo ika'mbika'mbigi sábado rupi naerū Moisésva'ea remimbo'eagwera rendukatue'yma naerū? ei ġa Jesus'ga pe.

²⁵⁻²⁶ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Tupana'ga rembikwatijjarukara onhi'ĩ pe me novia Daviva'ea mombe'gwovo, ei ga. Ymyahū ko Daviva'ea hoi Tupana'ga ronga pype tenda pype hako. A'ea pype ikwava'ēhara'ġa ono pāo imondovo Tupana'ga pe jipi, ei ga. Ikwava'ēhara'ġa jate po o'u a'ea hamo. “Ojipe'ġa po to'uyme hamo,” e'i ikwatijara novia Tupana'ga nhi'īġa mombe'gwovo, ei Jesus'ga. Igwete Daviva'ea hoi Tupana'ga ronga pype. Ahe ndogwerekoi mbatera ojive. Ahepavēiva'ea ndogwerekoi no. Nurā ty'ara ahe jukai, ei ga ġa pe. A'ero Abitarva'ea ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuaġwamava'ea ahe imondoi akoja Daviva'ea pe to'u ti ga javo. Igwete Daviva'ea i'ui hako imondovo onhipavēiva'ea pe hako, ei Jesus'ga ġa pe. Tupana'ga nde'i reki Daviva'ea pe hako: “Pe napehendukatui nhinhi'īġa i'gwovo.” Ga nde'iahyi ahe ve, ei Jesus'ga. Oro pe, ei ga, maranuhūrame pe euhui nhiremimbo'ehara'ġa pe naerū? ei ga fariseus'ġa pe.

²⁷ Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Tupana'ga nde'i hako: “Kiro po ti ji yvyakotyve'ġa apoi tokwaku ti ġa sábado javo.” A'ea ga nde'i, ei Jesus'ga. Nahā ga ei reki hako: “Kiro po ti ji sábado apoi ġa pe tipokapa pi ti ġa javo,” ei ga ġa pe. ²⁸ Tupana'ga ji mbuhuruka yvya koty, ei ga. Nurā jihi a'e nahanahā ti ġa toko javo. Sábado pe vehevi ji ei no nahā ti ġa toko a'ea rupi javo, ei Jesus'ga ġa pe.

Iponhimamava'ea

(Mateus 12.9-14; Lucas 6.6-11)

3 ¹ Aerē Jesus'ga hoal'javi ġajatykahava pype. Pevo ga reko iponhimamave'ga. ² Igwete fariseus'ġa Jesus'ga repiahetei timbotegwete ga javo.

—Kiro sábado, ei ġa ojohupe. Mara'ngu po ti ga gapoa mbokatual'java nehē kiro nhandeporavykye'yma rupi? ei ġa. Gapoa mbokatual'javame po ti nhande ei ga pe: “Nrehendukatui nde Moisésva'ea remimbo'eagwera,” xa'e ti ga pe, ei ġa ojohupe.

³ Igwete Jesus'ga ei iponhimamave'ga pe:

—Epo'ā ejoa ġapytera rupi.

⁴ Jara'ġa pe Jesus'ga ei:

—Pe'ji ti ji ve. Marā po nhande reko i nhandeporavykye'yma rupi hamo? Gara Moisésva'ea ei nhandeporavykye'yma mombe'gwovo sábado mombe'gwovo po rimba'e naerū? ei ga. E'i po ahe naerū: “Timbote'varuhu ti ojipe'ġa pe sábado rupi hamo”? A'ea po ahe ei naerū? Pe'ji katu ti ji ve a'ero, ei Jesus'ga ġa pe. “Timombyry ti ġa pe a'ea rupi hamo.” A'ea ahe ei po rimba'e? ei ga. Gara Moisésva'ea ei sábado mombe'gwovo naerū? “Tijuka ti ġa a'ea rupi hamo.” A'ea po ahe ei naerū? Pe'ji katu ti ji ve a'ero, ei ga ġa pe. “Timomanoukaryme ti ġa a'ea rupi hamo,” e po ahe? ei Jesus'ga ġa pe.

Igwete ãa nonhi'iãa'javi ga pe. ⁵A'ero Jesus'ga ãa ndepiapavi onhimonha'ngavo. Okoveveuhu ga ãa ndehe. A'ereki ãa noangarihu ojipe'ãa porogwetyge'yma. Igwete ga ei iponhimamave'ga pe:

—Epyho epoa.

A'ero ga jipoapyhokatui. A'ereki gapoa ikatua'ja ga Jesus'ga nhi'ipo'rurame. ⁶Igwete ãa ei fariseus'ãa. Kotihĩ ãa Herodes'gareheve'ãa monhi'inhi'iãi a'ero. Igwete ãa ei:

—Maranuhũ po ti nhande Jesus'ga jukaukaruhui nehẽ? ei ãa ojuhupe.

Oho pa ahe Jesus'ga pyri

⁷Igwete Jesus'ga ãwemimbo'ehara'ãa nderohoi ypihua rembe'yi pe. He'yjuhu hete ãa ua ga pyri ojigwya hugwi. Galiléia hugwi ãa ndupavi Judéia hugwi no Iduméia hugwi no. ⁸Cidade de Jerusalém hugwi ãa nduri no. Rio Jordão kikoty aherovaja hugwi ãa nduri Jesus'ga pyri no. Cidadepyrive'ãa uhu pa no Tiropyrive'ãa Sidompyrive'ãa. A'ereki ãa ãwendu ãa imombe'urame Jesus'ga rembiapoa ahemonhimomby'ava'ea. A'ero ãa ndupavi ga pyri onhimongyavo. ⁹⁻¹⁰Igwete ga imombimombigi karugwara he'yjuhuve'ãa hugwi. Nurã itetirũave'ãa Jesus'ga mbotymbotyvahivi tomombi ti ga ji hugwi javo. Nurã Jesus'ga ei ãwemimbo'ehara'ãa pe:

—Peru ti yhara ji ve. Ta'a ti ipype ãa hugwi tanhimbotymbotyvahyyme ti ãa onhimongyavo, ei ga ãa pe.

¹¹Igwete ãa nduri jipi – kiroki ãa anhaãa opojoyka ãa. Jesus'ga repiagame ãa nenypy'andurugi ga pyri o'eahyavo nde ko Tupana'ga ra'yramo javo. ¹²A'ero ga nhi'iãahyi ãa pe tanhimombe'uyme ti ãa javo.

Jesus'ga omo'emo'ẽ dozeva'ea onhimoirũharamo

(*Mateus 10.1-4; Lucas 6.12-16*)

¹³Aerẽ Jesus'ga jiuipiri vvytyruhua rupi ogwovo. Igwete ga ãa mbuhurukari ojipyri ãwemimbotarimo. ¹⁴Doze ko ãa, ga ãa mo'emo'ẽi ojiheva'ero. (Nhimoirũhara ei ga ãa pe.) A'ero ga ei ãa pe:

—Topomondo ti imombe'gwovouka nhinhi'iãa ojipe'ãa pe nehẽ.

¹⁵Tambojipe'auka ti ji pe me anhaãa Diabo'gapyriva'ea ãa hugwi nehẽ, ei ga ãa pe.

¹⁶⁻¹⁹Dozeve'ãa ko: Simão'ga, Tiagova'ea, aheirũ'ga João'ga, André'ga, Filipe'ga, Bartolomeu'ga, Mateus'ga, Tomé'ga, Tiago'ga – kiroki ga Alfeu'ga ra'yra'ga – Tadeu'ga, Simão Zelote'ga, Judas Iscariotes'ga – ga ko aerẽ omondouka Jesus'ga ga'arõe'yve'ãa po pe ga pyhygauka. ããã Jesus'ga omo'emo'ẽ ãwemimbo'eharamo dozeve'ãa. Ojipea Jesus'ga ono Simão'ga rehe. Pedro Jesus'ga ono ga rehe. Tiagova'ea ko Zebedeu'ga ra'yrava'ea João'ga pavẽi. Ojipea Jesus'ga ono ãa ndehe ãanderaramo Boanerges. Boanerges pe nhande ei: ãã ko tupanaraãa ja.

Belzebu'ga opojyka Jesus'ga, e'i tehe ahe

(Mateus 12.22-32; Lucas 11.14-23; 12.10)

²⁰Igwete Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa nderohoi onga pe. Kiro he'yjuhuve'ġa jatykai ġa pyri a'ero. Ndo'uukari ġa mbatera Jesus'ġa pe u'ua ġa pyri. ²¹Ikwahavame Jesus'ga re'yja'ġa hoi ga pyri. Igwete ġa ei: —Tipyhy ti Jesus'ga rerogwovo ġa hugwi. A'ereki ga'akaġa mbipehu kiro ovuhu, e'i tehe ġa Jesus'ga pe.

²²Igwete judeus'ġa mbo'ehara'ġa ei – kiroki ġa u Jerusalém hugwi – igwete ġa ei ojohupe:

—Belzebu'ga opojyka Jesus'ga ojive, e'i tehe ġa. Nurā Jesus'ga ombojipe'auka anhaġa ġa hugwi, ei ġa. A'ereki Belzebu'ga anhaġa ruvihavuhuro. A'ero ga anhaġa mbojipe'aukari Jesus'ga pe, e'i tehe ġa ojohupe.

Satanás'ga pe ġa ei Belzebu'ga. Diabo'ga ei ġa ga pe no.

²³A'ero Jesus'ga ġa mbuhurukari ojipyri judeus'ġa mbo'ehara'ġa. Igwete ga imombe'umbe'ui ojo'java'ea ġa pe.

—Mbipehu reki pendeaporoġita, ei ga ġa pe. Satanás'ga ndajipojykai tuhē jihi. Satanás'ga ġa pojykarame ojive nombojipe'aukari ġa pe ojipyri'ava. A'ereki ga nombojogwayvayvari reki ojive'ġa, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁴Tamombe'u ti ojo'java'ea pe me a'ero, ei ga. Po ġagwryipeve'ġa ojogwayvayva hete, a'ero po ġa nhombojipe'apavi ojohugwi. ²⁵Po ongapypeve'ġa ojogwayvayva, a'ero po ġa nhombojipe'apavi ojohugwi no. ²⁶Po Satanás'ga ojipyri'ava mbojogwayvayva hamo, a'ero po gapyri'ava nhombojipe'apavi ojohugwi, ei ga. A'ero po Satanás'ga ndogwerekoal'javi ojive'ġa. Ndokoal'javi po ga huvihavamo a'ero, ei Jesus'ga ġa pe. Na rūi reki Satanás'ga rekoi, a'e ji, ei ga. Ga nombojogwayvayvari ojipyri'ava. Ga rūi reki ombojipe'auka ji ve anhaġa ojipe'ġa hugwi a'ero, ei ga ġa pe.

²⁷Igwete Jesus'ga ei no:

—Ojipe'ġa ndoki ipopoakave'ga ronga pype gambatera rerogwovo ga hugwi. Gahoheve'ga jate oki ipype opopoakahetero ġwaramo. Igwete ga ga kwana'ei gambatera ipe'avo herogwovo ga hugwi, ei ga ġa pe.

Nahā Jesus'ga ei ġa pe jihi ko Satanás'ga hohe gapyri'ava mbojipe'avo javo.

²⁸⁻³⁰Igwete ga ei ġa pe:

—“Anhaġa opojyka ga ojive,” pe'uhu tehe pe ji ve, ei ga javo ġa pe. Nurā ti ji ei pe me imombe'ukatuavo: Tupana'ga po ti omombo pa ahe hugwi aherekote'varuhuparavuhua. Ombotegwetea vehevi po ti Tupana'ga omombo pa ahe hugwi, ei ga. Emo gwa'uva mbotegwetea po ti Tupana'ga nomombori tuhē ahe hugwi. A'ea ndojihyva'javi ahe hugwi avuirama, ei ga ġa pe.

Jesus'ga re'yjava'ea

(Mateus 12.46-50; Lucas 8.19-21)

³¹⁻³²Kiro ģa vahemi a'ero Jesus'ga yhēa gareki'yra'ģa pavēi. Okari pe ģa pytai o'ama. A'ereki he'yjuhuve'ģa u ga pyri oapyapyga. Igwete Jesus'ga re'yja'ģa imondoi onhi'lģa ga pe tuhu ti ga ore pyri javo. A'ero ģa imombe'ui ga pe:

—Jesus, okari pe ģa ndekoi neyhēa neirū'ģa pavēi. “Tuhu ga ore pyri,” ei ģa nde ve, ei ģa ga pe.

³³Igwete Jesus'ga ei ģa pe:

—Marāve'ģa pe ji ei naerū nhyi'ģa nhyirū'ģa?

³⁴Gweroapyve'ģa ndepiagame ga ei ģa pe a'ero:

—Agwa reki ģa nhyi'ģa nhyirū'ģa, ei ga. ³⁵Kiroki ģa oko Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe – ģa pe ji ei nhyirū'ģa nhyrendyra'ģa. Nhyi'ģa a'e ji ģa pe, ei Jesus'ga ģa pe.

Ha'yinha mohāihara'ga

(Mateus 13.1-9; Lucas 8.4-8)

4 ¹Aerē Jesus'ga ģa mbo'ea'javi ypihua rembe'yi pe. He'yjuhu ģa ojatykavo ga pyri yembe'yi pe onhimongyavo. Nurā ga avi yhara pype oina imoanha'ndiavouka tohendu pa ti ģa nhinhi'lģa javo. ²Igwete ga ģa mbo'ea'javi imombe'gwombe'gwovo ojo'java'ea ģa pe.

³—Pehendu ti, ei ga. Imohāihara'ga gweroho ha'yinha ko pe imohaina ityma, ei ga. ⁴Imohāirame mokonhete indurugi pea rembeyvra rupi. Igwete gwyrā'ia ruri imokokona jupava, ei ga imombe'gwovo ģa pe.

⁵—Jara onduru yja rehe, ei ga. Xunhi reki yja ita arimo. Kotihī henhunhamo a'ero novīa. A'ereki nianami yja. ⁶Emo kwarahyahivame ombokai imonhybava hohova. Garemitymbia ipavi a'ero onhimomiranama'jave'yma. A'ereki hapoa ndokihetei vyva pype, ei ga imombe'gwovo.

⁷—Jara onduru nhungwava ra'yinha pyteri pe hatīava'ea ra'yinha pyteri pe. Igwete ga'apoa ha'yinha henhunhamo nhungwava ra'yinha pavēi. Igwete nhungwava nhambyguhui garemityma herekovo imonhimomboakare'yma. Igwete ndi'ai upa, ei ga ģa pe.

⁸—Jara reki onduru vykatua rehe. A'ea henhunhamo onhimomboaka gworyvamo. O'arame he'ye'yi ha'yinha trinta ahara pype. Jara pype koji'i tehe ha'yinha sessenta. Jara pype ha'yinha he'yjuhuro cem ipype, ei Jesus'ga imombe'gwovo ģa pe.

⁹Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero, ei ga ģa pe.

Jesus'ga omombe'u moroģita

(Mateus 13.10-23; Lucas 8.9-15)

¹⁰Garenduhara'ģa horame ga hugwi gapavēive'ģa nhi'iģi ga pe dozeve'ģa pavēi. Igwete ģa ei ga pe:

—Gara pe nde ei poro moroğita mombe'gwovo ore ve? ei ãa. A'ereki ore ndorokwahavi a'ea, ei ãa ga pe.

¹¹Igwete Jesus'ga ei ãa pe:

—Amombe'u katu ji kiro pe me. A'ereki Tupana'ga opota penembikwahava, ei Jesus'ga ãa pe. Okwahavuka ga pe me onhimiva'ea nahã po ti ji rekoi ojivehe'ga nduvihavamo nehẽ javo, ei ga ãa pe. Pe me jate ga okwahavuka nanongara. ãa ki a'e te – kiroki ãa ndokoi gareheva'ero – ãa pe ji amombe'u ojo'java'ea ikwahavukare'yma ãa pe, ei ga ãa pe. ¹²Ojo'java'ea ji amombe'u ãa pe a'ero “tonhimombaragwahavyme ti ãa hepiepiagame.

Tokwahavyme ti ãa henduenduvame.

A'ereki ãa ndogwerrojjiypotari gweaporoğita.

Nomomborukapotari ãa Tupana'ga pe okote'varuhua”, ei ga ãa pe.

¹³Igwete Jesus'ga ei ãa pe no:

—Ndapekwahavi pe ji imombe'urame pe me garemitymagwera? Marã po ti pe ikwahapavi ojo'java'ea naerũ? ei ga. ¹⁴Tamombe'u katu ti kiro itymagwera pe me a'ero, ei Jesus'ga ãa pe.

—Kiroki ga omombe'u Tupana'ga – ga ko ha'yinha mohãihara'ga ja, ei ga. ¹⁵Mokonhete'i ha'yinha onduru pehea rembeyvyri. Igwete gwyrã'ia imokokombavi ha'yinha imohãirame, ei ga. Na jitehe ojipe'ãa henduvame Tupana'ga mombe'ua Satanã's'ga imoka'nhymbavi a'ea ãa hugwi, ei ga imombe'gwovo ãa pe.

¹⁶—Jara ha'yinha onduru yja rehe ita arimo. Nurã ġwenhunhame kotihĩ nonhimomiranami, ei ga. Na jitehe ojipe'ãa henduvi Tupana'ga mombe'ua kotihĩ gworygworyvamo hehe novã. ¹⁷Ġwendu katu na'ẽ ãa gamombe'ua novã. Aerẽ ojipe'ãa imbohahyukari ãa pe ãa ndekoro ġwaramo Tupana'ga mombe'ua rupi, ei ga. Hahyrame ãa pe ãa nonhimomiranama'javi a'ero kotihĩ opohia Tupana'ga mombe'ua hugwi. A'ereki gamombe'ua ndokikatui ġavyvyteri pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ãa pe.

¹⁸—Jara onduru nhungwava ra'yinha pyteri pe hatãiva'ea ra'yinha pyteri pe – a'ea oambyguhu garemityma imonhimomboakare'yma, ei ga. Na jitehe ojipe'ãa henduna'ei Tupana'ga mombe'ua novã. ¹⁹Aerẽ ġapy'a rekotehei. A'ereki ãa nhağataruhu ojihe marã po ti ji ve nehẽ javo, ei ga. Igwete ãa nhimoandyandyi itambere'ia potaruhuavo a'ea po ti ji mbohoryhetei nehẽ javo tehe. Igwete ãa ipotaparavuhui mbatera, ei ga. Hatãiva'ea oamby imohãihara'ga remityma. A'ero ndi'ai, ei ga. Na jitehe ġanemimbotaruhua nohenduva'javukari ãa pe Tupana'ga mombe'ua. A'ero ãa ndokoi gamombe'ua rupi okokatue'yma ojipe'ãa pe japoe'yma pyryva'ea, ei ga imombe'gwovo ãa pe.

²⁰—Jara onduru vykatua rehe ġwenhukaturu gworygworyvamo, ei ga. Na jitehe jara'ãa henduvi Tupana'ga mombe'ua herovia tuhẽ okokatuavo, ei ga. Jara'ãa oapo hete pyryva'ea a'ero. Jara'ãa koji'i ãa oapo pyryva'ea. Jara'ãa koji'iete'i ãa oapoapo pyryheteva'ea jipi okokatuavo, ei Jesus'ga imombe'gwovo ãa pe.

A lamparina
(*Lucas 8.16-18*)

²¹Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Herurame lamparina oki pe po ahe ndohovapygi hyrua pyvõ. Ahe nomondoi onhinongava gwyri pe cama gwyri pe. Ahe gweru imondovo pyte'mbia rehe imohina tamomytu'emba nhande ve javo, ei ga. ²²Na jitehe Tupana'ga ġwenotĩ na'ẽ ġwemimbo'eagwera tamomytu'emba ti ġa'akaġi pe aerẽ nehẽ javo, ei ga. ²³Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero, ei ga ġa pe.

²⁴Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Henduvame nhinhi'iġa pehendú katu ti a'ero, ei ga. Po ti xunhi pe henduvi nhinhi'iġa, a'ero po ti xunhi pe ikwahavetei nehẽ. Po ti pe hendukatui nehẽ, a'ero po ti pe ikwahavetei nehẽ. Koji'i po ti Tupana'ga pe mbo'ea'javi a'ero nehẽ no, ei ga. ²⁵Po ti pe ikwahavi nhinhi'iġa rendukatuavo nehẽ, a'ero po ti pe ikwahavetei nehẽ, ei ga. Po ti xunhi pe ikwahavi nhinhi'iġa hendupotare'yma, a'ea vehevi po ti Tupana'ga imoka'nhyrbavukari pe me nehẽ, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Ha'ynha henhui onhimomboaka

²⁶Igwete Jesus'ga ei no:

—Ojipea tamombe'u pe me ojo'java'ea tapekwaha hete ti Tupana'gareheve'ġa jikoheteaġwama ga rehe. A'ereki Tupana'ga hete ġa mbojikojikogukari ojihe jipi ġanduvihavamo. Na ja a'ero, ei ga. Ha'ynha mohãihara'ga omohã ha'ynha vvyvo. ²⁷He'yi ga kiri henhunhame ogwovo hepiaga. Igwete garemityma nhimomboakari. “Marã po nhiremityma renhunhamo onhimomboaka a'ero?” ei ga jupe ikwahave'yma, ei ga. ²⁸A'ereki a'ea tehe henhui ohema vyva hugwi. Aerẽ nhimomboakari oharamo. Aerẽ itiniġi, ei Jesus'ga. ²⁹A'ero ga ġa mondoukari imondohondohogauka haimbeva'ea pyvõ foice pyvõ. A'ereki oho japiavo imondohokava, ei Jesus'ga ġa pe imombe'gwovo.

Mostarda ra'ynha

(*Mateus 13.31-32, 35; Lucas 13.18-19*)

³⁰Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Marãva'ea ti ji imombe'ui kiro pe me ojo'java'ea tapekwaha ti Tupana'gareheve'ġa nde'yjuhuaġwama? ei ga. A'ereki jypy ġa ndahe'yi. Aerẽ reki ġa nde'yjuhuro – kiroki ġa e'i: “Tupana'ga ko nhanderuvihavamo”, ei Jesus'ga ġa pe. Na ja a'ero, ei ga. ³¹Otỹ ga mostarda ra'ynha, ei ga. Xunhiete'i ko nanongara ra'ynha jara gwyre'i pa. ³²Itymirẽ reki onhimomboaka hete huvihavuhuro oji'java'ea hohe pa, ei ga. Huvihavuhu hakã oja'oja'oga. Nurã gwyrã'ia turi japovo gwaityga hakã rehe upa i'aġi pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

³³Nanongara ga imombe'umbe'ui he'yjuhuve'ġa pe ojo'java'ea mombe'gwovo. Ģa ikwahavame koji'i ga imombe'ui ġa pe a'ero. ³⁴Ojo'java'ea jate ga

omombe'umbe'u he'yjuhuve'ġa pe ġa mbo'erame Tupana'ga nhi'iġa rehe. Emo ġandovakie'ŷ ga imombe'ukatupavi ġwemimbo'ehara'ġa pe tokwaha tuhē ġa javo.

Jesus'ga omombi vyvruhua
(*Mateus 8.23-27; Lucas 8.22-25*)

³⁵Ka'arugame Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Xaho ti aherovai.

³⁶Igwete ġa hoi he'yjuhuve'ġa hugwi. Jesus'ga oapy oina yhara pype. Igwete ġa ga rerohei ypiahua aherovai. Ojipe'ġa oho oyhara pype ġa ndupi no. ³⁷Ġa horame turi vyvruhua. Yvyturanuhūa ombo'ambo'a typepemuhūa yhara pype. Kiro tynahē ġweri yhara a'ero. ³⁸Jesus'ga oki reki yhara revira rehe oakaġa noġa aheakaġa jikokava rehe. Igwete ġa ga moma'ēi javo ga pe.

—Jesus, kiro nhande hoi ppy pe, ei ġa. Nane'aġataruhui nde nhandepapava rehe naerū? ei ġa ga pe.

³⁹Igwete ga ma'ēi onhi'iġahyavo vyvtua pe. Igwete ga ei ypiahua pe:

—Epi! ei ga. Tanetymyi ti.

A'ero ipigi vyvtua. Notymynha'javi. ⁴⁰Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Maraname pe kyhyjiuhui? ei ga. Ndapejikogi ve tuhē pe ji rehe naerū? ei ga ġa pe.

⁴¹Igwete ġa nhimomby'ahetei a'ero javo ojohupe:

—Marā te ga rekoi naerū? Yvytua vehevi re po ġwendu katu ganhi'iġa ypiahua pavēi, ei ġa javo ojohupe.

Jesus'ga ombojipe'a anhaġa ahe hugwi
(*Mateus 8.28-34; Lucas 8.26-39*)

5 ¹Igwete Jesus'ġa vahemi ypiahua aherovai Gerasapeve'ġa gwyrri pe. ²Jesus'ġa ērame ga ruri – kiroki ga anhaġa opojyka ga ojive. ³⁻⁴Itaruvihavuhua kwaruhua pyteri pe ga u jipi aheryvya pyteri pe. Okwaokwa ġa ga itanhuramuhūa pyvō novīa. Igwete ga imondohondohogi opoa hugwi opya hugwi ikaikavo. Nurā ġa ndokwara'javi ga a'ero itanhuramuhūa pyvō. Ndipopoakari ġa ga monhyromo. ⁵Arimo ppytunimo na jitehe ga rahērahemamo jipi aheryvy pe vyvtyruhua rehe. Ojikytykyti ga ita pyvō herokwarokwavame ojihe. A'ereki anhaġa opojyka ga ojive. ⁶Jesus'ga repiagame irupe kiro ga ruri onhana itaruvihavuhua kwaruhua pytera hugwi ga rovatiamo. Igwete ga renypy'andurugi Jesus'ga pyri nderuvihavuhu nde javo. ⁷⁻⁸Igwete Jesus'ga ei anhaġa pe:

—Ejipe'a ga hugwi.

Igwete ga hapukajahivi.

—Tajivykyi ti, Jesus, ei ga. Nde ko Tupana'ga ra'yramo huvihavuhu'ġahoheve'ga ra'yramo. Ere ti Tupana'ga renoina tahahyyme ti ji ve, ei ga ga pe.

⁹—Gara nderera? ei Jesus'ga ga pe.

—He'yjuhu, ei ga. Poro ko jirera, ei ga.

A'ereki he'yjuhuva'ea anhağa opojyka ga. ¹⁰Igwete i'ehetei Jesus'ga pe:

—Toremondoukari ti irupe avo hugwi, e'i ga pe.

¹¹Pevo tuvi ojipe'ğa nenybava porcos i'gwovo vvytyruhua pyri. He'yjuhu hete onhimongyavo. ¹²Igwete anhağa ei Jesus'ga pe:

—Ore mondouka ti porcos pyri toropojyka ti a'ea orojive, e'i anhağa ga pe.

¹³—Hepejigwovo a'ero, ei Jesus'ga jupe.

Igwete anhağa jipe'ai ġwembipojykahara'ga hugwi ogwoogwovo porcos ipojykavo. He'yjuhu ranuhũ porcos dois mil. Igwete anhağa opojykarame porcos inhainhani ogwovo ojyva vvyty'ramuhũa rupi opoa ypihua pype otypyvpyvya.

¹⁴Igwete porcos repiakatuhara'ğa nhani ogwovo timombe'u javo. Igwete ġa imombe'umbe'ui porcos tpyvygagwera cidadepeve'ğa pe cidadekotive'ğa pe no. A'ero ġa nduġanduri torohepia katu javo. ¹⁵Urame Jesus'ga pyri ġa akoja'ga repiagi anhağa rembipojykaagwera'ga. Ipikatu ga kiro oina. Gweaporoġita katu reki ga a'ero no. Ga repiagame ġa kyhyji Jesus'ga popoakara hugwi. ¹⁶Kiroki ġa gwepia tuhẽ anhağa mondoagwera – kiro ġa ei imombe'gwovo ġa pe:

—Jesus'ga ombojipe'a ga hugwi anhağa mondovouka porcos pyri a'ea pojykauka, ei ġa. Igwete porcos inhainhambavi ogwovo y pe otypyvpyvya, ei ġa imombe'gwovo ġa pe.

¹⁷Igwete ġa epavi Jesus'ga pe:

—Heregwovo oregwyrã hugwi! ei ġa javo ga pe.

¹⁸Jesus'ga avame yhara pype kiro anhağa rembipojykaagwera'ga ehetei ga pe:

—Kiro ji hoi nde rupi nde rerekovo.

¹⁹—Ndorogwerohoi ji ji rupi, ei Jesus'ga ga pe. Heregwovo enhonga pe. Ere ti eje'yja'ğa pe: “Tupana'ga pyry hete ji ve,” ere ti ġa pe. “Nahanahã ga imombyryvi ji ve ji porogwetyga,” ere ti imombe'gwovo ġa pe, ei Jesus'ga ga pe.

²⁰Igwete ga hoi Dez Cidades pe imombe'gwombe'gwovo ġa pe.

—Jesus'ga pyry hete ji ve, ei ga ġa pe. Ombojipe'a ga anhağa mondovouka ji hugwi. Nahã ga imombyryvi ji ve, ei ga ġa pe.

Igwete ġa nhimomby'apavi ganhi'iğa renduva.

Jairova'ea ra'yrava'ea

(Mateus 9.18-19; Lucas 8.40-42)

²¹Igwete Jesus'ğa hero'yahava'javi yhara herojivya. Ypihua rembe'yi pe ga rekoi. Igwete he'yjuhuve'ğa jatykai ga pyri. ²²Igwete ga ruri Jairo'ga. Ga ko huvihavamo oko judeus'ğa jatykahava pype. Jesus'ga repiagame ga ruri ġwenypy'anduruga ga pyri jihoheva'ero ji poko javo ga pe.

²³—Omano ġwerĩ jira'yrahẽa, ei ga Jesus'ga pe. Herejo ji rupi epokoga hẽa rehe tomanoyme ti hẽa, ei Jairo'ga ga pe.

²⁴Igwete Jesus'ga hoi ga rupi. He'yjuhuve'ġa oho Jesus'ga rupi no ga mbotymbotyvahiva.

Gwypova'ea opoko Jesus'ga pira rehe

(Mateus 9.20-22; Lucas 8.43-48)

²⁵Ga horame kiro ojipehġa hoi Jesus'ga reviri opokoga gapira rehe topi ti nhitetirġa ji hugwi javo. A'ereki hġa gwyporo. He'yjuhu doze kwara hġatetirġa rehe. ²⁶He'yjuhu hġapohanohara'ġa novġa. Igwete hġa pohanoġame hahyhetero hġa pe. Omondo pa hġa oitambere'ġa ġa pe novġa. Emo ndopigi hġa hugwi. Igwaigwavete hġa tetirġahetero. ²⁷⁻²⁸Igwete ġa Jesus'ga momb'eurame hġa ei oyvyteri pe: "Po ti ji pokogi gapira rehe vehevi nehġe, a'ero po ti ipigi ji hugwi nehġe," ei hġa oyvyteri pe javo. Kiro hġa hoi Jesus'ga reviri a'ero he'yjuhuve'ġa pytera rupi opokoga Jesus'ga pira rehe. ²⁹Kotihġi hġa ndagwypora'javi. A'ea hġa ikwahavi oyvyteri pe. ³⁰Igwete Jesus'ga pyryrymi he'yjuhuve'ġa koty javo ġa pe. A'ereki ga okwahavipe opopoakara hoa ġa ndehe.

—Ma'ġa opoko jipira rehe ra'e? ei ga ġa pe.

³¹Igwete garemimbo'ehara'ġa ei ga pe:

—Avi nde erehepia pa ġa enhimbotymbotyvahiva, ei ġa. Maraname nde euhui naerġ: "Ma'ġa opoko ji rehe ra'e?" ei ġa ga pe.

³²Emo Jesus'ga oharekoreko ġa ndehe tahepia tuhġ javo. ³³Hġa okwaha Jesus'ga rembiapoa ojive. A'ero hġa ruri okyhyjiavo ohyhyipava. Ojovapyvo hġa rekoi Jesus'ga pyri onhimombe'upava ga pe. ³⁴Igwete ga ei hġa pe:

—Kui'i, nde erejiko ji rehe. Nurġ ipigi nde hugwi, ei ga. Enoġatu ti epy'a egwovo, ei ga. Momina tuhġ nde hugwi netetirġa, ei ga hġa pe.

Jesus'ga ombogwera Jairova'ea ra'yrava'ea

(Mateus 9.23-26; Lucas 8.49-56)

³⁵Jesus'ga nhi'iġame kiro ġa nduri Jairo'ga rongapypeve'ġa. Igwete ġa ei Jairo'ga pe:

—Omano jipe ndera'yrava'ea, ei ġa imombe'gwovo ga pe. Tererura'javi ahembo'ehara'ga a'ero, ei ġa Jairo'ga pe.

³⁶Jesus'ga ombogwavete reki ġanhi'iġa. Igwete ga ei Jairo'ga pe:

—Teremomyi ti epy'a. Ejiko hete ji rehe, ei Jesus'ga ga pe.

³⁷Igwete Jesus'ga ġa nderohoi ojupi Pedro'ga Joġo'ga no Tiagova'ea no – kiroki ahe Joġo'ga reki'yramo. Jara'ġa ga nomondoukari ojupi. ³⁸Igwete ga Pedro'ġa nderohoi ġa nderovahema Jairo'ga ronga pe. A'ero Jesus'ga henduvi ġajehe'oranuhġa. A'ereki hahyahi ġajehe'oa hġamanoa rehe.

³⁹Igwete ga hoi onga pe javo ġa pe.

—Maranuhġrame pe nanuhġ pejehe'gwoe'gwovo pejjjupa? ei Jesus'ga ġa pe. Tayrihġa nomanoi. Hġa oki reki upa, ei ga ġa pe.

A'ereki ga okwaha hġambogweravaġwama. ⁴⁰Igwete ġa ga jai omano tuhġ ahe javo. A'ero ga ġa mo'emo'embavi onga hugwi. Igwete ga ġa

nderohoi okipe tayrihēa ruva'ga hēayhēa no. Pedro'ga ga gweroho hēanongava pype no. ⁴¹Igwete ga hēa popyhygi javo hēa pe.

—Talitá cumi! ei ga. (A'ea ko: “Kui'i, epo'āi!”)

⁴²Kotihī hēa po'ami a'ero okovo. Doze kwara hēa rehe. Igwete ga nhimomby'ahetei hēa repiaga. ⁴³Igwete Jesus'ga ehetei ga pe:

—Tapemombe'ui ti nhiremimbogweravahēa, ei ga. Pemondo ti kiro mbatera hēa pe to'u hēa, ei ga ga pe.

Nazaré pe ahe ndojikogi Jesus'ga rehe

(Mateus 13.53-58; Lucas 4.16-30)

6 ¹Aerē Jesus'ga hoi pea hugwi gwemimbo'ehara'ga pavēi. Igwete ga hoi cidade de Nazaré pe – perope Jesus'ga onhimomboaka.

²Judeus'ga poravykye'yma rupi sábadu rupi ga hoi gajatykahava pype pevove'ga mbo'eavo Tupana'ga nhi'i'ga rehe. Igwete ga nhimomby'ai ganhi'i'ga renduva onhimongyavo. A'ero ga ei ojohupe:

—Marā akoja'ga ikwahavuhui nanongara naerū? ei ga. Ma'ga ombo'e ga? A'ereki ahemonhimomby'ava'ea ga oapoapouhu, ei ga ojohupe.

³Ga ko onga apohara'ga rūi naerū Mariahēa ra'yra'ga? ei ga. Tikwaha tuhē nhande gareki'yra'ga Tiago'ga José'ga no Judas'ga Simão'ga. Garendyra'ga ko oko avo nhande pyri no, ei ga ojohupe.

Igwete ga nhimonha'ngai okoe'yma ga rehe tihenduva'javyme ga javo.

⁴Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Ojipe'ga gwyrivepe'ga omondo gweaporo'gita imohina Tupana'ga nhi'i'ga momba'uhara'ga rehe, ei ga. Gagwyrivepe'ga jate nomondoi imohina ga rehe. Gare'yja'ga nomondoi imohina ga rehe no. Garongapypeve'ga nomondoi imohina ga rehe no, ei ga ga pe.

⁵Igwete Jesus'ga ndoapoi gwerevi ahemonhimomby'ava'ea pevo. A'ereki ga ndojikogi ga rehe. Mokonheteve'ga ndehe jate ga pokogi imombiga gatetirūa ga hugwi. ⁶Igwete ga nhimomby'ai ga jikoge'yma gwaramo ojihe.

Jesus'ga remimbo'eharava'ea omombe'u Tupana'ga nhi'i'ga

(Mateus 10.5-15; Lucas 9.1-6)

Igwete Jesus'ga imbojoapiapi ogwovo cidades pe pevove'ga mbo'eavo. ⁷Igwete ga gwemimbo'ehara'ga mbuhurukari ojipyri dozeve'ga. Igwete ga ei ga pe:

—Topomondomondo ti kiro ojipe'ga cidades pe, ei ga. Mokomokōi ti pejogweroho imombe'gwovo Tupana'ga nhi'i'ga ga pe. Ape'akwahavuka ti ji pe me anha'ga ga hugwi nehē, ei ga ga pe. ⁸Pepojate ti toho kiro pea rupi. Taperohoi ti pāo itambere'ia reheve, ei ga. Taperohoi ti sacola no. Pejijihokava jate ti peroho, ei ga ga pe. ⁹Pemongi ti sandálias. Taperohoi ti ojipea tapy'ynhapira, ei ga ga pe.

¹⁰Igwete ga ei no:

—Pe vahemame cidade pe po ti ojipe'ga ei pe me nehē: “Hepejijo pejiptavo nhironga pe,” e po ti ga pe me nehē. Pejogweroho ti ga pyri pejiyupa a'ero, ei

Jesus'ga ģa pe. Tapejijyjijyi ti ojipe'ģa nonga pe, ei ga. Ga pyri jate ti peju. Aerē ti pea hugwi pe hoi cidade hugwi a'ero pejogwerogwovo nehē, ei Jesus'ga ģa pe. ¹¹Po ti pevove'ģa napembuhurukari ojipyri hendupotare'yma penhi'iģa a'ero po ti pe hojipei pea hugwi nehē, ei ga. Pehorame ti pemonduru otimbuguhua pejipyra hugwi toropohi ti pe hugwi javo ģa pe. Pe'ji ti ģa pe: “Peko te'varuhu pe hendupotare'yma Tupana'ga nhi'iģa,” pe'ji ti ģa pe, ei Jesus'ga ģa pe.

¹²Nahā Jesus'ga dozeve'ģa mondomondoukari ojipe'ģa pyri. Igwete ģa hoi imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iģa ģa pe. Igwete ģa ei ģa pe:

—Perojijyi ti pejeaporoģita pejipohia pejikote'varuhua hugwi, ei ģa ģa pe.

¹³Igwete dozeve'ģa imbojipe'ape'ai anhaģa Diabo'gapyriva'ea ojipe'ģa hugwi. Igwete ģa imongyi ikava he'yjuhuve'ģa akaģa rehe imombiga ģatetirūa ģa hugwi.

João Batista'ea omano
(*Mateus 14.1-12; Lucas 9.7-9*)

¹⁴Igwete pevove'ģa Jesus'ga mombe'umbe'ui. A'ero ga henduvi ģanhi'iģa Herodes'ga ģanduvihavuhu'ga. Ojipe'ģa e'i tehe Jesus'ga mombe'gwovo:

—Ga ko João Batista'ga reki, e'i tehe ga. Okwera po ga kiro oyvya hugwi. Nurā po ga japohetei ahemonhimomby'ava'ea naerū, e'i tehe ģa.

¹⁵Ojipe'ģa e'i tehe:

—Jesus'ga po Elias'ga ura'java.

Ojipe'ģa:

—Ga po Tupana'ga nhi'iģa mombe'uharamo oko ahe ja – kiroki ahe omombe'u Tupana'ga nhi'iģa ojopy'rovo hako, e'i tehe ģa.

¹⁶Igwete Herodes'ga henduvi ģanhi'iģa Jesus'ga rehe. Igwete ga etehei:

—Ga ko João Batista'ga tuhē. Akamomboruka ji ga ikwehe novīa. Kiro ga kwerava'javi reki, e'i tehe ga.

¹⁷⁻¹⁹Nahā Herodes'ga ahe akamomborukari raikwehe. Herodiashēa rehe ga ahe pyhygukari ahe mongiuca cadeia pype. Hehā ko Filipe'ga rembirekohēa na'ē Herodes'ga reki'yra'ga rembirekohēa. Aerē Herodes'ga hēa rerekoi reki.

Igwete João Batista'ea ei Herodes'ga pe jipi: “Maranuhūrame nde eirū'ga rembirekohēa rerekoi? Na rūi ko ahe reki,” ei ahe ga pe jipi.

Nurā Herodiashēa rehe Herodes'ga ahe pyhygukari ahe apytiūka ahe mongiuca cadeia pype. A'ereki hēa onhimboahi ahe ve tajukauka ti ga javo novīa. ²⁰Emo Herodes'ga ahe a'ngui na'ē. Ga ndojukaukapotari ahe. A'ereki ga okyhyji ikwahava Joāova'ea rekokatua. Okwaha ga Joāova'ea pyryhetea ahe rekoru ģwaramo Tupana'ga rehe. Nurā Herodes'ga ahe a'ngui. Joāova'ea nhi'lnhi'iģame ga pe oko tehe gapy'a novīa. Emo ga ģwendu pota Joāova'ea nhi'iģa novīa.

²¹Aerē o'aragwera rehe Herodes'ga japoi toryva omoirūhara'ģa pe soldados'ģa nduvihavuhu'ģa pe no imbateheteve'ģa pe no – kiroki ģa u gagwyri pe Galilēia pe. A'ea rupi Herodiashēa jirokwari João Batista'ea rehe ahe jukauka.

²²Hēara'yrahēa tehe oho Herodes'ġa pyri ojirokyavo ġapyteri pe. Igwete ġa nhimohēhetei kujahēa rehe Herodes'ga gapavēive'ġa pavēi. A'ero ga ei hēa pe:

—Gara nde erepota imondoa ejive? Tamondo ti nde ve, ei ga hēa pe.

²³Tupana'ga henduvame nhirembi'ea ji ei nde ve: Tamondo pa tuhē ti nde ve neremimbotarimova'ea javoji. Nhimbatera ti tamondojija'ro vehevi nde ve javoji, ei ga hēa pe.

²⁴A'ero hēa hoi imombe'gwovo oyhēa pe.

—Gara re po ji aru ga hugwi nehē? ei hēa hēa pe.

—João Batista'ga akaġa pe ere, ei hēayhēa hēa pe.

²⁵Kotihī hēa jivyri nhandaibe ogwovo javo Herodes'ga pe.

—Apota ji João Batista'ga akaġa, ei hēa, kiroġwe nhaembeva pype, ei hēa ga pe.

²⁶Henduvame hēanhi'ġa Herodes'ga rekoveveuhetei a'ero. A'ereki ga ndojukaukapotari Joāova'ea novīa. Emo ga e'i jipe reki Tupana'ga ġwendu nhirembi'ea javo. Gapavēive'ġa ġwendu ganhi'ġa no ga erame hēa pe tamondo tuhē ti nde ve javo. Nurā ga nde'ia'ual'javi kiro hēa pe: “Namondoa'javi ji nde ve.” ²⁷Nurā ga soldado'ga mondoukari cadeia pype togweru ti ga João'ga akaġa javo. ²⁸Igwete soldado'ga hoi ahe akamomboha cadeia pype aheakaġa rerua nhaembeva pype. Igwete ga imondoi kujahēa po pe hēa herohoi oyhēa pe heroviaruka hēa pe Joāova'ea jukaagwera. ²⁹Nahā Herodes'ga ahe akamomborukari raikwehe. Ikwahavame Joāova'ea remimbo'ehara'ġa hoi ahera'oa pyhyga herogwovo inoġa ityma raikwehe.

Jesus'ga ombohe'yi mbatara cinco milva'ea pe

(Mateus 14.13-21; Lucas 9.10-17; João 6.1-14)

³⁰Aerē dozeve'ġa jivyri Jesus'ga pyri a'ero – ġahā Jesus'ga omondomondouka Tupana'ga nhi'ġa mombe'uuka. Ojivyrime ġa imombe'upavi Jesus'ga pe ġwemimbo'eagwera. Ġatetirūa mombigagwera ġa omombe'u ga pe no.

—Orombojipe'a ore anhaġa ġa hugwi, ei ġa imombe'gwovo ga pe no.

³¹A'ea rupi he'yjuhuve'ġa nhopondekwandekwavi ua Jesus'ga pyri onhimongyavo. Igwete ġa ndo'uukari Jesus'ġa pe. Nurā Jesus'ga ei dozeve'ġa pe:

—Nhande tehe ti xaho ongae'yi me tapepytu'uah'i'vi ti javoji, ei ga ġa pe.

³²Jesus'ġa tehe ġa avi yhara pype a'ero ogwovo ongae'yi me. ³³Emo pevove'ġa gwepia ġahoa. Igwete ġa ei ojohupe onhimongyavo:

—Kiro ġa hoi Jesus'ġa. Pea rupi ti xaho ġa ndeviri a'ero, ei ġa ojohupe.

Igwete ġa hoi nhandaibe ypihua rembeyvra rupi ogwovo cidades hugwi nhaporemō. Igwete ġa na'ē ġa vahemi pevo Jesus'ġa nenonde.

³⁴Ohemame Jesus'ga he'yjuhuve'ġa ndepiagi. Igwete ġa poria'iro ga pe onhimongyavo. A'ereki ga pe ko ġa ovelhas ja ovelhas gwepiakatuhara'ga rerekoe'ymame. Na jitehe ndipokokavi ġa. Igwete Jesus'ga ġa mbo'embo'ei.

³⁵Kwara hoġwerīa rupi garemimbo'ehara'ġa nduri ga pyri javo.

—Kiro ihohetei kwara. Ndogwerekoi onga avo ãga pe, ei ãga. ³⁶Ere ti ãga pe a'ero toho ti ãga kopeve'ãga pyri cidades'i pe ira'agweva'e pe. Pevo po ti ãga ipyhygi mbatera ojive i'uhavamo, ei ãga Jesus'ga pe.

³⁷Igwete ga ei ãga pe:

—Pehe ti pemondo mbatera ãga pe to'u ti ãga javoji.

—Maranuhũ naerũ? ei ãga. He'yjuhuva'ea duzentos itambere'ia po ti ore herohoi imondovo pão rehe ãga pe naerũ? ei ãga ga pe.

³⁸Igwete Jesus'ga ei ãga pe:

—Maramomi pe herekoi pães? Peho hepiaga.

Igwete ãga hoi hepiaga, ãga nduri imombe'gwovo ga pe.

—Cinco, ei ãga. Dois ãga gwereko pira no, ei ãga ga pe.

³⁹Igwete Jesus'ga he'yjuhuve'ãga mbojatykapavi ãga mboapyga ãga noãa nhungwa'via rehe. ⁴⁰Ojopyri ãga apyapygi upa a'ero. Pea hovai ãga cem. ãga hovai cinquenta. Hovaive'ãga cem no. Nahã ãga apyapygi ojogwerojuva. ⁴¹Igwete Jesus'ga ipyhygi pães pira reheve. Igwete ga jovavuri onhi'ãga Tupana'ga pe.

—Ndepyry hete nde imbhuhua mbatera ore ve, ei ga Tupana'ga pe.

Igwete Jesus'ga haygwe'rogwe'rogi pães imondovo ãgwemimbo'ehara'ãga pe pema'ema'ẽ ga pe javo. Na jitehe ga ima'ema'ẽukari pira imondovouka ãga pe nhaporemõ. ⁴²Igwete ãga nhaporemõ i'ui'ui onhimoytaromouka jupe. A'ereki Jesus'ga ombohe'yjuhu hete mbatera ãga pe. ⁴³⁻⁴⁴He'yjuhu hete ko ãga cinco mil akwaimba'ero. Kunhangwera'ãga na jitehe he'yjuhu tayri'ãga pavẽi. Igwete Jesus'ga remimbo'ehara'ãga imono'ono'oãgi pães rembyruera pira'ia rembyruera reheve imondovo inoãa yrua pype. Dozeva'ea ãga imoty nahenahembavi yrua.

Jesus'ga oho yjapea rehe
(*Mateus 14.22-33; João 6.15-21*)

⁴⁵⁻⁴⁶Igwete Jesus'ga ei ãgwemimbo'ehara'ãga pe:

—He peji'ava yharuhua pype, ei ga. Pero'yaha ti aherovai ji renonde herogwovo cidade de Betsaida pe, ei ga ãga pe.

He'yjuhuve'ãga pe ga ei:

—Kiro ji hoi na'ẽ nhinhi'ãga Tupana'ga pe, ei ga. He pejigwovo a'ero pejivya penhonga pe kiro, ei ga ãga pe.

Igwete ga hoi vytyruhua rupi. ⁴⁷Ypytunimo ga tehe ga reko i vytyruhua arimo. Gareimimbo'ehara'ãga ki a'e te oko yhara pype ppyteri pe. ⁴⁸Igwete ga hepiagi ãga ipyvupyvurahyrame. A'ereki vytyuranuhũa ãgwovati'vati ãga. Ko'eãgatu'yma rupi ga hoi ãga pyri a'ero opyruãga yhya rehe ogwovo. Okwa ãgwerĩ ga ãgandova vyryri novãa. ⁴⁹Emo hepiagame gapyruãga yhya japea rehe ãga nahenahemamo upa.

—Anhaãga po, e ko ãga novãa.

⁵⁰A'ereki ãga nhaporemõ gwepia ga. ãGapy'a juahi a'ero. Emo kotihĩ ga nhi'iãgi ãga pe.

—Penoãgatu ti pejipy'a, ei ga. Jihi ko koro ako. Tapekyhyjia'javi ti, ei ga ãga pe.

⁵¹Igwete ga avi yhara pype ģa pohe. Kiro ipigi vyvturanuhūa. Igwete ģa nhimomby'ahetei a'ero. ⁵²A'ereki ģa ndaheaporoġitakatui pães mbohe'yjuhuagwera rehe. Noangari ģa ikwahave'yma Jesus'ga popoakara.

Jesus'ga omombi ahettirūa Genesaré pe

(Mateus 14.34-36)

⁵³Igwete Jesus'ġa hero'yahavi herovahema Genesarépeve'ġa gwyrī pe nhapytiamō. ⁵⁴Ĝa ěrame yhara hugwi pevove'ġa nhimombaragwahavepei Jesus'ga rehe. ⁵⁵Igwete ģa hoġahoi ogwyrā rupi itetirūave'ġa nderunderua ġakupeupava rehe ģa noġa Jesus'ga pyri. Henduvame Jesus'ga hoa jipi, pevo ģa ģa nderuri ga pyri. ⁵⁶Igwete ga imbojoapiapi ogwovo cidades pe. Nhu me ga hogahoi no. Perope ga oho – pevo nhaporemō ģa itetirūave'ġa nderuri ģa noġa mytu'ě me – perope ģa ojatyka jipi. Igwete ģa eġa'ei Jesus'ga pe:

—Na ģa pokogi ndepira rembe'yva rehe vehevi.

Ĝa pokogame hehe a'ero ipipavi ġatetirūa ģa hugwi.

Judeus'ġa namonhava'ea remimbo'eagwera

(Mateus 15.1-9)

7 ¹Igwete fariseus'ġa jatykai ua Jesus'ga pyri judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi. Uhu ģa ga pyri Jerusalém hugwi. ²Igwete ģa hepiagi Jesus'ga remimbo'ehara'ġa jikwakuve'yma.

—Ndokoi ģa nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera rupi, ei ģa. A'ereki ģa ndojikwakuvi ojipogweja rehe mbatera ua renonde, ei ģa ojohupe.

³A'ereki judeus'ġa namonhava'ea koi na ojikwaku ymya vehevi. I'ua renonde ahe jipogwepogwei jipi. A'ereki ahe e'i tehe: “Nhandejipogwepogweje'yname po ti nhande nianhimombyryvi Tupana'ga pe,” e'i tehe ahe. Nurā ko judeus'ġa – kiroki ģa fariseusramo – ģa ko koji'i e'i: “Xajikwaku hete nhandekovo nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera rehe,” e ko ģa. Nurā ģa ojipogweje'yname ndo'ui mbatera jipi. ⁴Herurame mbatera ima'ēhava hugwi na jitehe ģa ndo'ui ojipogweje'yname. I'uhava ģa ipyhepyhei imboapykava. Nahā ģa jikwakukwakuvi jipi ġwamonhava'ea remimbo'eagwera rehe okovo xanhimombyry ti Tupana'ga pe javo novīa.

⁵Igwete fariseus'ġa jatykai Jesus'ga pyri judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi. A'ero ģa hepiagi Jesus'ga remimbo'ehara'ġa jikwakuve'yma. Igwete ģa ei Jesus'ga pe:

—Neremimbo'ehara'ġa ndojipogwejuhu i'ua renonde, ei ģa. Maraname ģa ndokoi nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera rupi ojikwakuve'yma? ei ģa.

⁶⁻⁸Nahā Jesus'ga ei javo ģa pe a'ero:

—Pehe ko pekokatu'āva'ero peko! ei ga. Penhi'īpo'ru hete pe Isaíasva'ea kiro. Ymya Isaíasva'ea okwatija Tupana'ga nhi'iġa ahe mombe'gwovo hako, ei Jesus'ga. Nahā Tupana'ga ei hako:

“Aveve'ġa onhi'iġatu tehe

torombohete Tupana'ga javo,” ei ga.

“Emo ģa nanhiarōi

imondoe'yma gweaporoģita imohina ji rehe,” ei Tupana'ga hako, ei ga.

“Ji mbohete tehe ģa.

A'ereki nhinhi'iģa rehe rūi ģa ombo'e,” ei ga.

“Yvyakotyve'ģa nemimbo'eteheha rehe ģa ģa mbo'ei

a'ea ko Tupana'ga nhi'iģa javo tehe jupe,” ei Tupana'ga hako.

Nahā Isaiāsva'ea ikwatijari ahe mombe'gwovo hako, ei Jesus'ga ģa pe.

Igwete ga ei ģa pe a'ero:

—Ahemombe'ua ko pemombe'uaģwama reki. A'ereki ahe javijitehe ko pe peko pekokatu'aģuhūva'ero. Pemoandyandyi pe ojipe'ģa jipi orombohete Tupana'ga javo tehe, ei Jesus'ga ģa pe. Pepohi reki pe Tupana'ga nhi'iģa hugwi. Emo yvyakotyve'ģa nemimbo'eagwera pe pehendu katu, ei ga.

⁹—Pry hete reki pe me pe imbogwavame Tupana'ga nhi'iģa xako ti nhaneremimbo'eagwera rehe javo, ei ga onhi'iģahyavo ģa pe. ¹⁰Moisésva'ea okwatija Tupana'ga nhi'iģa imombe'ukatuavo hako, ei ga ģa pe. Igwete ahe ei:

“Pemondo ti pejeaporoģita imohina pejuva'ga rehe penhyhēa rehe no,” ei ahe. Igwete ahe ei no ikwatijarame Tupana'ga nhi'iģa:

“Kiroki ga e'i te'varuhu uva'ga pe oyhēa pe no

– tojukauka ti ģa ga a'ero,” ei Moisésva'ea hako, ei Jesus'ga ģa pe.

¹¹Pe ki a'e te ahe atyvi ģa mbo'ei, ei Jesus'ga. Pepyteriipeve'ga po e'i uva'ga pe oyhēa pe no: “Opopoko pota ji imondovo mbatera pe me novā. Emo ji amondo reki akoja Tupana'ga pe,” e po ga, ei ga. ¹²Ga erame a'ea ģa pe pe'ji tehe reki pe: “Pry ga nomonoi mbatera uva'ģa pe a'ero,” pe'ji tehe pe, ei Jesus'ga ģa pe. ¹³Nahā ko pe ģa mbo'ei hendukatuuka ģa pe penamonhava'ea remimbo'eagwera hendukatuukare'yma ģa pe Tupana'ga nhi'iģagwera, ei ga. Nahanahā pe ndekouhui jipi, ei Jesus'ga ģa pe.

Ahereaporoģitate'varuhua ahembote'varuhuva'ea

(Mateus 15.10-20)

¹⁴A'ero Jesus'ga he'yjuhuve'ģa mbuhurukara'javi ojipyri imombe'gwovo ojo'java'ea ģa pe.

—Pe me nhaporemo ji ei: Pehendu ti ikwahava, ei ga.

¹⁵Mytu'emahugwiva'ea – kiroke mbatera ahe o'u jipi – a'ea okirame ahe pype nahembote'varuhui. Aheyvyterahugwiva'ea ki a'e te ahe mbote'varuhu, ei ga.

¹⁶Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero, ei Jesus'ga ģa pe.

¹⁷Igwete Jesus'ga hoi onga pe ģa hugwi. Igwete garemimbo'ehara'ģa hoi javo ga pe.

—Gara pe nde ei ojo'java'ea mombe'gwovo? ei ģa ga pe.

¹⁸⁻¹⁹Igwete ga ei ģa pe:

—Jara'ģa ja pe ndapekwahavi naerū? ei ga. A'ereki mytu'emahugwiva'ea aherembi'ua nahembote'varuhui tuhē. A'ereki a'ea

nombote'varuhui ahereaporoğita. Ndapekwahavi pe a'ea naerũ? ei ga ġa pe. Aherembi'ua oho aherevegi pe. Kirẽ ko ahe imbo'apavi ojihugwi, ei ga. Aherembi'ua nahembote'varuhui tuhẽ a'ero, ei Jesus'ga ġa pe.

O'erame a'ea ga ei pe'u pa ti mbatera a'ero javo.

²⁰Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Peyvyterahugwiva'ea reki ko pe mbote'varuhu. ²¹A'ereki peyvyteri pe pendeaporoğita te'varuhu, ei ga. Pejeaporoğitate'varuhurame ko pe ojipe'ğa nderekoreko'ihu. Pemi pe ojipe'ğa mbatera. Peporojuka pe, ei ga. Ojipe'ğa nembireko'ğa pavẽi pe peko. ²²Pepotaruhu pe ojipe'ğa mbatera. Peko te'varuhu pe, ei ga ġa pe. Pemoandyandyi pe ojipe'ğa. Peakwahavihu pe. Penhimyrõ pe ojipe'ğa ndehe, ei ga. Pembotegwete pe ojipe'ğa. Penhimbohete pe. Pearuivehũ pe, ei ga. ²³Nanongara nhaporemopependekote'varuhuva'ea ko peyvyterahugwiva'ea. A'ea reki pe mbote'varuhu, ei Jesus'ga ġa pe.

Judeurũiva'ea ojiko Jesus'ga rehe

(Mateus 15.21-28)

²⁴Igwete pea hugwi Jesus'ga hoi cidade de Tiro koty. Igwete ga ki onga pe tokwahavyme ti ġa jiruva avo javo novia. Emo ġa okwaha reki. ²⁵⁻²⁶Igwete hẽa ruripei Jesus'ga pyri. A'ereki pevove'ğa omombe'u ga hẽa pe. Hẽara'yrahẽa anhağa opojyka ojive. Nurã hẽa ruri ġwenypy'anduruga Jesus'ga pyri jihoheva'ero ji poko javo. Hẽa ko judeu rui reki. A'ereki hẽa siro-feniciapeve'ğa gwyrivevehẽa. Nanongara'ğa – ġa ko judeus'ğa rui – judeus'ğa e'i nhağwatiğa ġa pe okoe'yma ġa ndehe. Igwete hẽa ruri javo Jesus'ga pe:

—Embojipe'a ti anhağa jira'yrahẽa hugwi, ei hẽa ga pe.

²⁷Igwete Jesus'ga ei hẽa pe:

—Ndapyryvi ji nde pokoga. A'ereki nde judeu rui, ei ga. Ndapyryvi ahe ipyhygi tayri'ğa nembu'ua imomboa nhağwatiğa pe, ei ga. Tayri'ğa ppy o'u, ei ga hẽa pe.

²⁸—Na tuhẽ, ei hẽa. Emo nhağwatiğa vehevi turi mesa gwyrri i'gwovo hembyrue'ria tayri'ğa nembu'ua ndurugagwera, ei hẽa. Nurã nhağwatiğa javijitehe ji ruri nde pyri ji poko javo.

²⁹—Ji nhi'ikwepy katu nde, ei Jesus'ga hẽa pe. Nurã heregwovo enhonga pe kiro a'ero, ei ga. A'ereki anhağa ojipe'a reki ndera'yrahẽa hugwi, ei ga hẽa pe.

³⁰Igwete hẽa jivyri onga pe tayrihẽa repiaga. Anhağa ojipe'a tuhẽ hẽa hugwi. A'ero hẽa nhinoğatui upa opiro'yro jugwi.

Jesus'ga ġwendukatuuka ndiapyakwariva'ea pe

³¹Igwete Jesus'ğa jivyri cidade de Tiro hugwi ogwovo. Igwete ġa hoi okwava cidade de Sidom rupi Dez Cidades mbytembytera rupi no. Igwete ġa hoi ypihua pyri Galilėiapeve'ğa gwyrri pe. ³²Igwete pevove'ğa ga reruri Jesus'ga pyri ndiapyakwarive'ga. Nhi'indy'ndyguhu ga. Igwete ġa ei Jesus'ga pe:

—Epoko ga rehe hendukatuuka ga pe ga monhi'iġatuavo.

³³A'ero Jesus'ga ga rerohei he'yjuhuve'ġa hugwi opūa mondovo gapyakwari pe. Igwete ga nyvuni opokoga gakūa rehe. ³⁴Gwovavuramo Jesus'ga pytuhemamo. Igwete ga ei ga pe:

—Efatá! ei ga. (A'ea ko: “Pepe'a, gapyakwara!”)

³⁵A'ero gapyakwara jipe'ai. Gakūa pyryva'javamo no. Igwete ga nhi'iġatui reki a'ero. ³⁶Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Tapemombe'ui ti a'ea ojipe'ġa pe, ei ga ġa pe novīa.

Emo ġa omombe'u reki. Igwaigwavete ga ei ġa pe tapemombe'ui ti javo novīa. Emo igwaigwavete ġa oho imombe'gwombe'gwovo reki. ³⁷Igwete ġa nhimomby'ahetei.

—Okwaha pa hete ga ġa nderekokatuavo, ei ġa. Ndiapyakwarive'ġa pe ga ġwendukatuuka reki. Onhi'iġe'ŷve'ġa ga ġa monhi'iġatu no.

Jesus'ga ombohe'yi mbatera quatro milva'ea pe

(Mateus 15.32-39)

8 ¹Aerē he'yjuhuve'ġa jatykaa'javi Jesus'ga pyri. Mominame ġa hugwi mbatera i'uhavamo Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa mbuhurukari ojipyri. Igwete ga ei ġa pe:

²—Iporia'i ġa ji ve onhimongyavo, ei ga. A'reki mokōi ġa kiri ji pyri. Kiro momina mbatera ġa hugwi a'ero, ei ga ġa pe. ³Po ti ji ġa mondoukari ġanonga pe ġa mbatera ue'ymame, a'ero po ti ġa pytupavahivuhuro ogwovo pea rupi nehē. A'reki jara'ġa nonga paivohu, ei ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

⁴Igwete ġa ei ga pe:

—Maranuhū po ti nhande ipyhygi pães ġa pe avo ongae'ŷi me nehē? ei ġa.

⁵Igwete ga ei ġa pe:

—Maramomi pe herekoi pães? ei ga ġa pe.

—Sete ore herekoi, ei ġa.

⁶Igwete Jesus'ga ġa mboappypavi ġa noġa yvyvo. Igwete ga ipyhygi pães seteva'ea. Igwete ga nhi'iġi Tupana'ga pe ndepyr̄y hete nde imbuhua ore ve javo ga pe. Igwete Jesus'ga haygwe'rogwe'rogi imondomondovo ġwemimbo'ehara'ġa pe.

—Pema'ema'ē kiro he'yjuhuve'ġa pe to'u ġa, ei ga ġa pe.

A'ero ġa ima'ema'ēi ġa pe. ⁷Mokoi'ī te ġa herekoi pira'ia no. Igwete Jesus'ga nhi'iġi Tupana'ga pe ndepyr̄y hete nde pira mbuhua ore ve javo. Igwete ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Pema'ema'ē pira'ia ġa pe no.

⁸⁻⁹Ġa ima'ērame ġa nhaporem̄o i'ui a'ero onhimoytaromouka jupe. A'reki Jesus'ga ombohe'yjuhu mbatera ġa pe nhaporem̄o. He'yjuhu ko ġa – kiroki ġa o'u – quatro milve'ġa. Aerē garemimbo'ehara'ġa imono'ono'oġi haygweygwera rembyruera imondovo inoġa yr̄ua pype. Seteva'ea ġa imoty nahenahembavi a'ero.

Aerẽ Jesus'ga ãa mondoukari ãanonga pe. ¹⁰Igwete ga ãwemimbo'ehara'ãa ndero'avi yhara pype ãa nderogwovo Dalmanutapeve'ãa gwyri pe ãa nderovahema.

Fariseusva'ea e'i ahemonhimomby'ava'ea pe

(Mateus 16.1-4)

¹¹Igwete fariseus'ãa nduri onhi'iãayva Jesus'ga pe.

—Timbopoyjayjaryme ti nhande ga ga ikwahave'yname, ei ãa ojohupe. Igwete ãa ei Jesus'ga pe:

—Eapo ti ore ve ahemonhimomby'ava'ea Tupana'ga popoakara repiuka ore ve, ei ãa ga pe. A'ero po ti ore nde reroviari nehẽ Tupana'ga ga mbuhuruka tuhẽ javo nehẽ, e'i tehe ãa ga pe.

¹²Igwete Jesus'ga pytuhemamo upa okovevehuro.

—Maranuhũrame aãwamove'ãa hepiapotaruhui ahemonhimomby'ava'ea? ei ga. Tamombe'u katu ji pe me: Ndahepiukari tuhẽ po ti ji nhimbuhurukara kwahavuka aãwamove'ãa pe! ei ga ãa pe.

¹³A'ero Jesus'ga hoi fariseus'ãa hugwi.

Penhimboko'i ti, ei Jesus'ga ãwemimbo'eaatyviva'ea rehe

(Mateus 16.5-12)

Igwete ga ãwemimbo'ehara'ãa ndero'avi yhara pype ãa nderogwovo xaho aherovai javo. ¹⁴Garemimbo'ehara'ãa ndogwerohoi pão imoka'nhyama. Ojipeji jate ãa gwereko yhara pype. ¹⁵Igwete yhara pype Jesus'ga imomranduvi ãa pe.

—Penhimboko'i ti pão mbovuhava rehe fariseus'ãa apoa rehe Herodes'ãa apoa rehe no, ei ga ãa pe.

¹⁶A'ero ãa nhi'iãgi ojohupe.

—Maraname ga ei pão mbovuhava pe? ei ãa. Ndirekoi nhande pão nhandejupi. Nurã po ga ei poro, e'i tehe ãa ojohupe.

Ndokwahavi ãa Jesus'ga rembi'ea. A'ereki ãwemimbo'eaatyviva'ea pe ga ei fariseus'ãa nemimbo'ea pe. Herodes'ãa nemimbo'ea pe ga ei no a'ea ikwahy hete imbovuhava javijitehe javo.

¹⁷Jesus'ga okwaha ãanhi'iãga ojohupe. A'ero ga ei ãa pe:

—Maranuhũrame pe nhi'iãgi pão rereko'e'yma rehe? ei ga. Ndapekwahavi ve pe jipopoakara naerũ? Napeangari pe? ei ga ãa pe. ¹⁸Pendeakwa pe novia. Ndapehepiagi pe ikwahava naerũ? ei ga. Peapyakwa pe novia. Napehendukatui pe naerũ? Pemoka'nhy pe a'ero nhirembiapoagwera pães mbohe'yjuhuagwera? ei ga. ¹⁹Cincova'ea ji ahaygwe'rogwe'ro pães ima'eamouka cinco milve'ãa pe ikwehe, ei ga. Aerẽ pe imono'ono'oãgi haygwera yrua imotynahema. Maramomi pe imotynahemi yrua naerũ? ei ga ãa pe.

—Dozeva'ea ore imotynahenahemi ikwehe, ei ãa ga pe.

²⁰Igwete ga ei:

—Aerẽ seteva'ea ji haygwe'rogwe'rogi pães ima'eamouka quatro milve'ğa pe oji'i, ei ga. Maramomi pe imotynahenahemi yrua haygwera imondovo ipype? ei ga ğa pe.

—Seteva'ea ore imotynahemi oji'i, ei ğa ga pe.

²¹Igwete ga ei ğa pe:

—Pe ndapekwahavi ve naerũ? ei ga ğa pe.

Jesus'ga omboheha katu ahe

²²Igwete Jesus'ğa heruri herovahema cidade de Betsaida pe. Igwete pevove'ğa hehae'ÿve'ga reruri ga pyri.

—Epoko ti ga rehe ga mbohehakuavo, ei ğa ga pe.

²³Igwete Jesus'ga hoi ga popyhyga ga rerogwovo cidade hugwi. A'ero Jesus'ga nyvuni gareakwari pe ga pokogi hehe. Igwete ga ei:

—Erehepia nde mo? ei ga ga pe.

²⁴Igwete ga ma'ei.

—Ahepia ji ğa novã, ei ga. Yva ja ko ğa. Emo ğa ohooho ogwovo, ei ga Jesus'ga pe.

²⁵A'ero Jesus'ga pokoga'javi gareakwara rehe. Igwete ga hepiahetei gwehakaturamo. ²⁶A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Eho enhonga pe kiro. Terehoi ti imombe'gwovo enhimbohehaagwera cidadepeve'ğa pe, ei ga.

Nde Ko Cristoramo, ei Pedrova'ea Jesus'ga pe

(Mateus 16.13-20; Lucas 9.18-21)

²⁷Igwete Jesus'ga hoi ǧwemimbo'ehara'ğa pavẽi imbojopiapiavo ogwovo cidades pe – kiroki cidades ira'agwe cidade de Cesaréia de Filipe hugwi. Pea rupi ğa horame ga ei ğa pe:

—Marã ğa ji ve jipi? ei ga.

²⁸—“Ga ko João Batista'ga,” ei ğa nde ve, ei ğa. Jara'ğa e'i: “Ga ko Elias'ga.” Jara'ğa e'i nde ve: “Ga ko Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea ahepyteripeve'ga – kiroki ahe Tupana'ga nhi'iğa omombe'u ojopy'rovo hako. Okwera ga kiro omanoa hugwi,” ei ğa nde ve, ei ğa Jesus'ga pe.

²⁹—Oro pe, ei ga ğa pe, marã pe ji ve a'ero?

Igwete Pedro'ga ei ga pe:

—Nde ko Cristoramo ereko Tupana'ga remimbuhurukaramo, ei ga.

³⁰Igwete Jesus'ga ei ğa pe:

—Teremombe'ui ti a'ea ojipe'ğa pe, ei ga.

Jesus'ga omombe'u omanoagwama

(Mateus 16.21-28; Lucas 9.22-27)

³¹Igwete Jesus'ga ğa mbo'embo'ei.

—Tupana'ga ji mbuhuruka avo teremano ti javo ji ve, ei ga. Ndokoi po ti ġa ji rehe nehē xava'eve'ġa ahembo'ehara'ġa pavēi. Mbatara kwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa po ti ndokoi ji rehe nehē no, ei ga ġa pe. He'yjuhuva'ea po ti ġa imbuhurukari hahyva'ea ji ve nehē. Igwete po ti ġa ji jukaukari nehē. Mokōi pe kirirē po ti ji kwerava'javi nehē, ei ga ġa pe.

³² Jesus'ga omombe'u katu ġa pe okoaġwama. Igwete Pedro'ga ga rerohei'i onhi'iġahyavo ga pe.

—Na rūi po ti nde reaporoġitaro hamo, ei ga Jesus'ga pe.

³³ Emo Jesus'ga opyryrġ ġwemimbo'ehara'ġa ndepiaga onhi'iġahyavo Pedro'ga pe.

—Ejipe'a ti ji hugwi, ei ga. A'ereki Satanás'ga nde monhi'ī poro. Tupana'ga opota reki nhimanoa, ei ga. Nde nderekoj Tupana'ga reaporoġita rehe. Yvyakotyve'ġa ndeaporoġita rehe nde ereko, ei ga Pedro'ga pe.

³⁴ Igwete Jesus'ga ġa mbuhurukari ojipyri ġwemimbo'ehara'ġa he'yjuhuve'ġa pavēi. Igwete ga ei ġa pe:

—Pe ndekopotarame nhiremimbo'eharamo pepohi ti penhimimbotarimova'ea hugwi tako ti Jesus'ga remimbotarimova'ea rupi javo, ei ga. Po ti ġa imbohahyukari pe me pe jukavo vehevi nehē jireheva'ero pejikovo ġwaramo nehē, peko jitehe ti nhiremimbotarimova'ea rupi pejipohire'yma ji hugwi. Peko tuhē ti nhinhi'lġa rupi, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁵ Igwete ga ei no:

—Po ti ġa pe jukai jireheva'ero ġwaramo, a'ero po ti pe ndekoi Tupana'ga pyri avuirama nehē. Po ti ġa pe jukai ji mombe'uro ġwaramo, a'ero po ti pe ndekoi Tupana'ga pyri pejikovo nehē, ei ga ġa pe. Po ti pe ei: “Ndakoi po ti ji Jesus'ga remimbo'eharamo tajjukayme ti ġa”, a'ero po ti pe manoi pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei ga.

³⁶—Po pe ei: “Ndakoi po ti ji Jesus'ga remimbo'eharamo tapyhy pa ti mbatara jġive”, a'ero po ti pe herekotehei penhimbaterahetea aerē pejigwovo reki hahyva'ea ruvihava pype, ei ga. ³⁷A'ereki ahe nomondo mbatara ohohava ikwepykavamo ohorame Tupana'ga pyri, ei ga ġa pe.

³⁸ Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Aġwamove'ġa opohi Tupana'ga hugwi okote'varuhuavo, ei ga. Po ġapyteripeve'ġa ei: “Ji Jesus'ga remimbo'eharamo rūi ako heroviare'yma ganhi'lġa.” Po ġa ei poro, a'ero jirura'javame po ti ji ei ġa pe nehē: “Ġa ko nhiremimbo'eharamo rūi oko”, ei ga. Ajivyra'ja po ti ji Tupana'gapyrive'ġa pavēi Tupana'ga popoakara rerekovo nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

9 ¹—Amombe'u katu ji pe me, ei Jesus'ga ġa pe. Omanoe'y mame po ti agwa'ġa pyteripeve'ġa hepiagi Tupana'ga popoakara nehē ji rekorame ġanduvihavuhetero nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Jesus'ga ra'oa ojirojijyi aherovaki
(*Mateus 17.1-13; Lucas 9.28-36*)

²Seis okirirē Jesus'ga trêsvē'ğa nderohoi ojupi. Pedro'ga ga gweroho Tiagova'ea João'ga no. Ğa tehe ga gweroho vytyruhua rupi yvateuhuva'ea rupi ğa nderojiupia. Igwete Jesus'ga ra'oa jirojijyi ğandovaki. ³Gapira hendy'jandy'ja, tiġahivuhu hete. Nanongara tegwete nhande ve ipotukarame tapy'ynhapira imotiġahivuhuavo. ⁴Igwete ahe jipiukari ğa pe Eliasva'ea Moisésva'ea pavēi – kiroki ahe ymyahū hete omano. Onhi'inhī'i ahe Jesus'ga pe. ⁵⁻⁶Igwete Pedro'ga ei oyvyteri pe: “Marā po ti ji ei a'ero?” ei ga. A'ereki ġapy'a juahi ğa nhimomby'arame ahe repiaga. Igwete Pedro'ga ei:

—Jesus, pyry nhande rekoi avo, ei ga. Na ore japoi na'ē tapyimbovyra pe me a'ero trêsva'ea. Ojipeji po ti ore japoi nde ve, ojipea po ti ore japoi Moisés'ga pe, ojipea po ti Elias'ga pe nehē nohō, ei ga Jesus'ga pe.

⁷Nanime ijyvi yvaġatiġa ğa arimo ğa mongovo o'aġi pe. Igwete Tupana'ga nhi'iġi yvaġatiġa hugwi.

—Gaha ko jira'yra'ga nhiremia'nguhete'ga, ei ga Jesus'ga mombe'gwovo. Pehendu katu ti ganhi'iġa, ei Tupana'ga ğa pe.

⁸Nanime Jesus'ga remimbo'ehara'ġa harekoi novīa. Emo ğa ndohepiaga'javi ahe. Jesus'ga tehe ğa gwepia ojipyri. ⁹Igwete ğa jyvi vytyruhua hugwi ojivya. Igwete Jesus'ga ei trêsvē'ğa pe:

—Tapemombe'ui na'ē ti ğa pe penhimbiepiaga, ei ga. Ji kweravirē gwe nhimanoa hugwi, a'ea rupi ti pemombe'u a'ero, ei ga ğa pe.

¹⁰Ojapyaka ğa ganhi'iġa rehe. Igwete ğa ei ojohupe:

—Gara pe ga ei: “Akwera po ti ji nhimanoa hugwi”? ei ğa ojohupe.

¹¹Aerē ğa ei Jesus'ga pe:

—Marā a'ero? ei ğa. Orembo'ehara'ġa e'i: “Elias'ga na'ē uhu, aerē Cristo'ga ruri a'ero,” ei ğa, ei ğa. Maraname ğa ei a'ea? ei ğa Jesus'ga pe.

¹²Igwete ga ei ğa pe:

—A'iti tuhē Eliasva'ea uhu na'ē ġandeaporoġita rerojijyipava, ei Jesus'ga ğa pe. Pejapyaka ti kiro nhimombe'uagwera rehe no, ei ga. A'ereki ymyahū Tupana'ga okwatijaruka ahe ve ji mombe'gwovouka hako no. Nahā ahe ei: “He'yiva'ea po ti ğa imondoi hahyva'ea ga pe okote'varuhuavo nehē ndorokoi ore nde rehe javo nehē.” Poha ahe ei ji mombe'gwovo hako, ei Jesus'ga ğa pe. ¹³Kiro ji ekatui pe me a'ero, ei Jesus'ga. Eliasva'ea uhu reki ikwehe. A'ero ğa ndekote'varuhui ahe ve ġwemimbotarimova'ea rehe okovo ġwaramo, ei ga. Na tuhē Tupana'ga rembikwatijarukara ahe mombe'u nhoġwenonde hako, ei Jesus'ga ahe ko João Batistava'ea javo ğa pe.

Jesus'ga ombojipe'a anhağa ahera'yrava'ea hugwi

(Mateus 17.14-21; Lucas 9.37-43a)

¹⁴Igwete Jesus'ga jivyr'a'javi trêsv'e'ğa pavēi ġwemimbo'ehara'ğa pavēi. Igwete ġa nduri jara'ğa pyri noveve'ğa pyri. Urame ġa he'yjuhuve'ğa ndepiagi noveve'ğa pyri Jesus'ga remimbo'ehara'ğa pyri. A'ereki judeus'ğa mbo'ehara'ğa ġa nhi'igayva.

¹⁵Nanime he'yjuhuve'ğa Jesus'ga repiagi onhimomby'avo ga mboha'uve'yma.

—Kiro ga ruri Jesus'ga, ei ġa ojohupe.

Igwete ġa nhani ogwovo ga pyri. ¹⁶Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Manongara rehe pe nhonhi'igayvayvaruhui?

¹⁷Igwete ġapyteripeve'ga ei ga pe:

—Jesus, ei ga. Aru ji jira'yra'ga nde pyri ko novia. A'ereki anhağa opojyka ga jipi, ei ga. Nomonhi'igukari jira'yra'ga a'ero, ei ga ga pe. ¹⁸Ga pojykarame ga mbo'ambo'ari ga noğa. Hendyjuiporuhu ga. Haingyryngyryi ga no. A'ero ga yvyrakwenamo, ei ga. Igwete ji ei neremimbo'ehara'ğa pe: “Pembojipe'a anhağa ga hugwi,” a'e ji ġa pe novia. Tegwete reki ġa pe ipe'ahava ga hugwi, ei ga Jesus'ga pe.

¹⁹Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pe ndapejikoguhui ji rehe jipi, ei ga. Manamehũ po ti pe jikogi ji rehe nehē naerũ? A'ereki ji jikwerajahivuhu pe ndehe, ei Jesus'ga ġa pe. Peru ga ji pyri a'ero, ei ga ġa pe.

²⁰Igwete ġa tayri'ga reruri Jesus'ga pyri. Anhağa Jesus'ga repiagame tayri'ga moheõ'ari. Igwete ga ari vvyvo ojavajirejireva. Hendyjuipo hete ga. ²¹Igwete Jesus'ga ei garuva'ga pe:

—Maramomi kwara ga pojyka rehe?

—Gavoja'igwera jate ga pojykai, ei ga. ²²Igwete ga mombomombori tata pyteri pe jipi. Ypy pe ga mombomombori no tajuka ga javo novia, ei ga. Po nde ikwahavi ore pokoga, ore porogwety ti a'ero, ei ga Jesus'ga pe.

²³—“Po nde ikwahavi,” ere nde ji ve naerũ? ei Jesus'ga ga pe.

Tupana'ga okwaha pa ġa pokoga jipi – kiroki ġa ojiko ga rehe, ei ga.

²⁴Igwete garuva'ga ei:

—Ajiko ji ga rehe novia. Ji poko ti a'ero ji mbojikoheteavo Tupana'ga rehe nehē, ei ga.

²⁵Igwete he'yjuhuve'ğa nhani ojatykavo ga pyri. Ğandura repiagame Jesus'ga nhi'igahyi anhağa pe – kiroki nomonhi'igal'javi tayri'ga mboapyagweva no. Igwete ga ei jupe:

—Jihi a'e nde ve: Ejipe'a ga hugwi. Terepojykaa'javi ti ga, ei Jesus'ga jupe.

²⁶Igwete anhağa hapukai tayri'ga momanoahiva ojipe'avo ga hugwi. Omanova'ea ja ga rekoi upa. Nurã he'yive'ğa etehei ga pe:

—Omano ga upa.

²⁷A'ero Jesus'ga ga popyhygi ga mbovyva. Igwete ga po'ami okovo. A'ereki ga pyry hete kiro.

²⁸Aerē Jesus'ga hoi onga pype. Igwete garemimbo'ehara'ġa hoi javo ga pe ojipe'ġa ndovakie'ÿ.

—Marā ore norombojipe'akwahavi anhaġa ga hugwi? ei ġa Jesus'ga pe.

²⁹—Penhi'iġame jate Tupana'ga pe po ti pe imbojipe'aukari nanongara, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga omombe'ua'ja omanoaġwama

(Mateus 17.22-23; Lucas 9.43b-45)

³⁰Aerē Jesus'ġa hoi pea hugwi ogwoogwovo Galilíapeve'ġa gwyrá rupi. Jesus'ga ndopotari ohoa kwahava. ³¹A'ereki ga ġwemimbo'ehara'ġa mbo'e pota omanoaġwama rehe.

—Ji mondouka po ti ġa nharōe'ÿve'ġa po pe nehē ji jukavouka nehē, ei ga. Mokōi ti pe kiri ji jukarē nehē. Kirē ti ji kwerava'javi nehē, ei ga ġa pe novīa.

³²Emo ġa ndokwahavi garembe'ea ma gara pe ga ei javo ojohupe. Ga pe ġa nde'ia'uvi reki.

Manamo nhandejoheva'ero? ei ahe

(Mateus 18.1-5; Lucas 9.46-48)

³³⁻³⁴Pea rupi Jesus'ġa hoi ogwovo. Oro Jesus'ga remimbo'ehara'ġa, onhi'iġayva ġa ojohupe.

—Manamo nhandejoheva'ero? Ji ko koji'i pe hohe, ei ġa ojohupe.

Igwete ġa nduri ovahema cidade de Cafarnaum me. Ohorame onga pe Jesus'ga ei ġa pe:

—Manongara rehe pe nnonhi'iġayvayvari nhande rurame pea rupi? ei ga.

Igwete ġa nonhi'iġi opoyjayjare'ymamo. A'ereki ġa onhonhi'iġayva onhimboheteavo pea rupi ogwovo ji ko pe hohe javo ojohupe.

³⁵A'ero Jesus'ga apygi ġa mbuhurukapava ojipyri. Igwete ga ei ġa pe:

—Pejikopotarame ġahoheva'ero penhimongo na'ē ti okoteheva'ero ojipe'ġa pokopokoga jipi, ei ga ġa pe.

³⁶A'ero ga tayri'ga mbuhurukari ga rerua ġapyteri pe ga anhuvana. Igwete ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

³⁷—Pehepia tayri'ga, ei ga. Kiroki ġa oko nanongara'ġa ndehe ġa ko Jesus'gareheva'ero javo – ġa oko ji rehe no, ei ga. Kiroki ġa oko ji rehe nde ko Tupana'ga repykaramo javo – ji rehe jate rūi ġa oko. Ġa oko nhimbuhurukara'ga rehe no, ei Jesus'ga ġa pe.

Ġahā nhande repy, ei Jesus'ga

(Lucas 9.49-50)

³⁸Igwete João'ga ei Jesus'ga pe:

—Orohepia ore hajiheve'ga oji'i, ei ga. Ombojipe'a ga anhaġa ojipe'ġa hugwi. Ombojipe'a ga ndepopoakara pyvō nde renoina, ei ga Jesus'ga pe.

Nurã ore ei ga pe: “Terembojipe'ai anhağa ğa hugwi Jesus'ga renoina,” oro'e ore ga pe. A'ereki ga nhandereheva'ea rüi, ei João'ga ga pe.

³⁹Igwete Jesus'ga ei ğa pe:

—Tape'ei poa ga pe, ei ga. Japovame ahemonhimomby'ava'ea jipopoakara pyvõ po ti ğa nanhimbotegwetei kotihĩ nehẽ, ei ga. ⁴⁰Kiroki ğa nianemovahi – ğahã nhande repy a'ero, ei Jesus'ga ğa pe. ⁴¹Amombe'u katu ji pe me, ei ga. Kiroki ğa pe poko ğa ko Cristo'gareheve'ğa javo – ğa pe po ti Tupana'ga ikwepygi imondokatuavo nehẽ. Yhya vehevi ğa imbuhurame pe me pey'gwavamo, a'ero po ti ga ikwepyskatui tuhẽ ğa pe nehẽ, ei Jesus'ga ğa pe.

Tiruahũ hete ğa pe, ei Jesus'ga
(*Mateus 18.6-9; Lucas 17.1-2*)

⁴²Igwete Jesus'ga ei no:

—Tapembo'e ti ji ojipe'ga rehe kiro. Po ğa nhapytĩ itaruvihavuhua gajura rehe ga momboa ypy pe, a'ero po tiruahũ ga pe, ei ga. Koji'i hete po ti tiruahũ ga pe ga jireheve'ğa mbote'varuhurame tayri'ğa huvihava'ġarũive'ğa, ei Jesus'ga ğa pe.

⁴³⁻⁴⁴Igwete ga ei no:

—Po pe ndekote'varuhui pejipoa pyvõ, marã re po ti pe napemondohoguhui pejipoa imomboa a'ero torokote'varuhua'javyme ti javo? ei ga ğa pe. Tiruahũ po pe me pe ojipeji herekorame pejipoa novã, ei ga. Po ti pe mokõi pejipoa rerohoi hahyva'ea ruvihava pype pejikote'varuhua pige'yma ġwaramo nehẽ, a'ero po ti koji'iete'i tiruahũ pe me nehẽ. A'ereki pevova'ea tata ndogweva'javi nehẽ, ei ga. Koji'i pyry po ti pe herohoi pejipoe'yma vehevi yvagi pe Tupana'ga pyri nehẽ, ei Jesus'ga ğa pe.

⁴⁵⁻⁴⁶—Po pe hoi pejikote'varuhuavo pejikovo, marã re po ti pe napemondohoguhui pejipya imomboa a'ero torokote'varuhua'javyme ti javo? ei ga ğa pe. Tiruahũ po pe me pe herekorame ojipeji pejipya novã, ei ga. Po ti pe mokõi pejipya rerohoi hahyva'ea ruvihava pype pejikote'varuhua pige'yma ġwaramo nehẽ, a'ero po ti koji'iete'i tiruahũ pe me nehẽ, ei ga. Koji'i pyry po ti pe herohoi yvagi pe pejipye'yma vehevi nehẽ, ei Jesus'ga ğa pe.

⁴⁷—Po pe pejeakwara pyvõ hepiagi ite'varuhuva'ea – kiroki onhimbohepia'ngi pe me, marã re po ti pe ndapehekyjuhui pejeakwara torokote'varuhua'javyme ti javo? ei ga ğa pe. Tiruahũ po pe me pe ojipeji herekorame pejeakwara novã, ei ga. Po ti pe mokõi pejeakwara rerohoi hahyva'ea ruvihava pype nehẽ pejikote'varuhua pige'yma ġwaramo nehẽ, a'ero po ti koji'iete'i tiruahũ pe me nehẽ, ei ga. Koji'i pyry po ti pe herohoi ojipeji vehevi nhandervihava'ga pyri Tupana'ga pyri nehẽ, ei ga ğa pe. ⁴⁸A'ereki

“hahyva'ea ruvihava pype ndopiga'javi ahe hugwi hahyhetea.

Ndogweva'javi tata”, ei Jesus'ga ğa pe.

⁴⁹—Nhande nhikwava'eġame Tupana'ga pe po ti tata'java'ea hahyva'ea nhande rerekoi nehẽ, ei ga. Peko tuhẽ ti ji pavẽi jireheva'ero. Tapephiri ti ji hugwi, ei Jesus'ga ğa pe.

⁵⁰—Pyry ko jukyra, ei ga. A'ereki a'ea oko mbatera pavēi heheva'ero. Pyryve'yname ndikwahya'javi. Nurā ji ei pe me: Peko pyry ti ji pavēi jireheva'ero. Pejikoty'a tuhē ti ji pavēi. Pejogwereco katu ti no, ei Jesus'ga ġa pe ogwovo pea hugwi.

Ahepohira hembirekoa hugwi

(Mateus 19.1-12; Lucas 16.18)

10 ¹Aerē Jesus'ġa hoi Judéiapeve'ġa gwyra rupi. Igwete ġa herohoi rio Jordāo aherovai herogwovo. A'ero pevove'ġa jatykaa'javi Jesus'ga pyri onhimongyavo. Igwete ga ġa mbo'ei. A'ereki na tuhē ga ġa mbo'embo'ei jipi ġa nderekovo. ²Igwete fariseus'ġa nduri. “Tihendu ganhi'ġa nhande ve. A'ero po ti nhande ga mbotegwetei nehē,” ei ġa ojohupe. Igwete ġa ei Jesus'ga pe:

—Marā naerū? ei ġa. Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi ġa ndekoi opohirame ġwembireko'ġa hugwi kunhangwera'ġa hugwi naerū? ei ġa ga pe.

³Igwete Jesus'ga ei:

—Marā Moisésva'ea ikwatijari pe me ġwemimbo'eagwera noġa hako naerū? ei ga ġa pe.

⁴Igwete ġa ei:

—Moisésva'ea e'i:

“Tokwatija na'ē ti ġa inoġa kunhangwera'ġa pe apohi ji kiro nde hugwi javo,” ei ahe.

“A'ero po ti ġa pohiri ġwembireko'ġa hugwi,” ei ahe ikwatija hako, ei ġa Jesus'ga pe.

⁵—Napeangarihu pe pejikoe'yima Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi, ei Jesus'ga ġa pe. Nurā Moisésva'ea okwatija a'ea pe me ġwemimbo'eagwera noġa, ei ga. ⁶Jypya ko na rūi reki hako. Jypya vvyakotyve'ġa aporame

“Tupana'ga ġa apoi akwaimbae'ga kunhahēa reheve”, ei Jesus'ga. Nahā e'i Tupana'ga rembikwatijarukara, ei ga.

⁷“Nurā ko akwaimbae'ġa ja'ogi uva'ġa hugwi oy'ġa hugwi ġwembirekokaturo.

⁸Igwete ġa ojogwerekoro ġwaramo ojipejiva'ea ja akwaimbae'ga garembirekohēa pavēi,” ei ikwatijara, ei ga.

A'ero ġa mokonha ja rūi. Ojipejiva'ea ja reki ġa ndekoi, ei ga ġa pe. ⁹Tupana'ga ko ġa mbojogwerekouka. Nurā po ġa ndopohiri ojohugwi hamo, ei ga ġa pe.

¹⁰Aerē onga pe Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ea'javi ga pe:

—Marāi re ko nde imombe'gwovo ġa pe ko?

¹¹Igwete ga ei ġa pe:

—Kiroki ga opohi ġwembirekohēa hugwi ojipehēa rerekovo – oajuajuro ġwaramo ga rekote'varuhui ġwembirekopyvehēa pe, ei ga. ¹²Na jitehe hēa opohirame ġwembireko'ga hugwi ojipe'ga rerekovo hēa rekote'varuhui ġwembirekopyve'ga pe a'ero. A'ereki hēa ajuajuri, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga omomybyry tay'riva'ea pe
(Mateus 19.13-15; Lucas 18.15-17)

¹³Igwete pevove'ğa tayri'ğa nderunderuri Jesus'ga pyri topoko ti ga ğa ndehe javo.

—Ere ti Tupana'ga pe tomomybyry ga ğa pe javo, ei ğa ga pe.

Emo Jesus'ga remimbo'ehara'ğa e'i ğa pe:

—Taperuruhui ğa ga pyri, ei ğa.

¹⁴Hepiagame Jesus'ga nhimonha'ngahetei o'ama. Igwete ga ei ęwemimbo'ehara'ğa pe:

—“Taperuruhui ğa,” tape'euhui ğa pe, ei ga. Tuhu tuhē ti ji pyri tayri'ğa. A'ereki nanongara'ğa'jave'ğa pe Tupana'ga pyry hete okovo ğa jikogame ojihe, ei ga ğa pe. ¹⁵Tamombe'u katu ti pe me: Tayri'ğa ojiko uva'ğa ndehe okovo ęanemimbotarimova'ea rehe, ei ga. Kiroki ğa oko tayri'ğa ja rui – ğa ndojikogi Tupana'ga rehe okoe'yma garemimbotarimova'ea rehe. ęa po ti nomongoi Tupana'ga gwuvihavuhuhetero nehē, ei Jesus'ga ğa pe.

¹⁶Igwete ga tayri'ğa anhuvani opokoga ğa ndehe. Igwete ga ei Tupana'ga pe:

—Emomybyry ğa pe, ei Jesus'ga javo ga pe.

Imbateheteva'ea nomondopapotari
(Mateus 19.16-30; Lucas 18.18-30)

¹⁷Jesus'ğa horame pea rupi kiro ojipe'ga ruri onhana. Igwete ga renypy'andurugi Jesus'ga pyri ta'e ti ęambo'ehara'ga pe javo.

—Jesus, ei ga. Marāva'ea rupi pyryva'ea rupi po ti ji rekoi nehē jirekoaęwamamo Tupana'ga pyri avuirama nehē? ei ga ga pe.

¹⁸Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Maraname nde ei pyryva'ea rehe? Tupana'ga nhi'iğa jate ko pyry, ei ga ga pe. ¹⁹Nde erekwaha Tupana'ga remimbo'eagwera Moisésva'ea pe hako, ei Jesus'ga. A'ereki Tupana'ga e'i:

“Terejukai ojipe'ğa.

Tererekoi ojipe'ğa nembireko'ğa.

Teremimi ojipe'ğa mbatera.

Tane'mbei ojipe'ğa mombe'gwovo.

Teremoandyandyi ojipe'ğa ęambatera rerogwovo.

Emondo ejeaporogita imohina ejuva'ga rehe eyhēa rehe no,” ei

Tupana'ga, ei ga ga pe.

²⁰Igwete ga ei Jesus'ga pe:

—Jivoja'irame vehevi ji hendukatupavi garemimbo'eagwera jipi, ei ga.

²¹Ga repiagame Jesus'ga ga arōhetei. Igwete ga ei ga pe:

—Nahā na'ē po ti nde rekoi a'ero hamo. Eho na'ē ti embatera imondopava itambere'ia rehe imondovo itambere'ia imbatere'ýve'ğa pe nehē, ei ga. A'ero po ti

Tupana'ga imombyryvi nde ve yvagi pe nehẽ, ei ga ga pe. Imondopavirẽ embatera ti ejo ji pyri ekovo nhiremimbo'eharamo. Ji rehe jate ejiko, ei Jesus'ga ga pe.

²² Jesus'ga nhi'iğa renduvame ga ndovy'ari ogwovo. A'ereki he'yjuhu gambatera. ²³ Igwete Jesus'ga jirovagi javo ġwemimbo'ehara'ğa pe.

—Kiroki ġa imbate hete – hahy ġa pe ġa erame Tupana'ga pe eko ti oreruvihavuhetero javo. A'ereki ġa okoheterame ombatera rehe ndokoi garembe'ea rupi, ei ga ġa pe.

²⁴ Henduvame ganhi'iğa garemimbo'ehara'ğa nhimomby'ai a'ero. Igwete Jesus'ga ea'javi ġa pe:

—Hahy imbateheteve'ğa pe ġa erame Tupana'ga pe eko ti oreruvihavuhetero javo, ei ga ġa pe. ²⁵ Tegwete yuranuhũa'javuhuva'ea camelo ikihava agulha kwa'ria rupi. Tegwete hete reki imbateheteve'ğa hohava Tupana'ga rembe'ea rupi okoheterame ombatera rehe, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁶ Kiro ġa nhimomby'ahetei a'ero. Igwete ġa ei ojohupe:

—Ma'ğa po ti oho Tupana'ga pyri yvagi pe nehẽ naerũ?

²⁷ Igwete Jesus'ga ġa ndepiagi javo ġa pe.

—Tegwete tuhẽ ġanhimondohava ga pyri, ei ga. Tupana'ga jate ġa mondoukari ojipyri. A'ereki Tupana'ga ikarakatu pa hete, ei ga ġa pe.

²⁸ Igwete Pedro'ga ei ga pe:

—Jesus, ei ga. Oropohi katu ore orombatera hugwi orogwovo nde rupi neremimbo'eharamo, ei ga.

²⁹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Tamombe'u katu ti ji pe me: Okopotarame jireheva'ero ġa pohiri tuhẽ tamombe'u ti Jesus'ga ojipe'ğa pe javo, ei ga ġa pe. Jara'ğa opohi ġwonga hugwi, ei ga. Jara'ğa opohi oirũ'ğa hugwi. Jara'ğa opohi okuvyra'ğa hugwi. Jara'ğa opohi ġwendyra'ğa hugwi, ei ga. Jara'ğa opohi oy'ğa hugwi uva'ğa hugwi no tamombe'u Jesus'ga ojipe'ğa pe javo, ei ga. Jara'ğa opohi gwa'yra'ğa hugwi. Jara'ğa opohi ogwyrã hugwi tamombe'u Jesus'ga ġa pe javo, ei ga. ³⁰ Kiroki ġa jireheva'ero opohi ombatera hugwi, gwe'yja'ğa hugwi – gwereko po ti ġa he'yjuhuheteve'ea aġwamo nehẽ ġwonga oirũ'ğa no okuvyra'ğa ġwendyra'ğa no oy'ğa no gwa'yra'ğa no ogwyrã nehẽ no, ei ga ġa pe. Aerẽ po ti ġa hohetei Tupana'ga pyri nehẽ no. Nane'ymi po ti ġa ndekoi ga pyri a'ero nehẽ, ei ga. Emo nhiarõe'ýve'ğa po ti imbohahyukari na'ẽ ġa pe aġwamo nehẽ, ei ga ġa pe. ³¹ Kiroki ġa huvihava aġwamo – he'yive'ğa po ti ndokoal'javi huvihavamo onhimongyavo aerẽ nehẽ. Kiroki ġa huvihava rũi aġwamo – ġahã po ti huvihavamo oko nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga omombe'ua'ja omanoaġwama

(Mateus 20.17-19; Lucas 18.31-34)

³² Igwete Jesus'ğa hoi pea rupi ogwovo Jerusalém me. Ga na'ẽ oho dozeve'ğa nenonde. Igwete ġa nhimomby'ai ga rehe ogwovo. Ojipe'ğa oho

ġandeviri okyhyjiavo ogwovo. Igwete Jesus'ga dozeve'ġa nderohoi'i ġa hugwi aerēva'ea mombe'gwovo ġa pe. Igwete ga ei ġa pe:

³³—Pehendu ti nhinhi'iġa, ei ga. Kiro po ti nhande hoi Jerusalém me nehē, ei ga. Igwete po ti ġa ji mondoukari ahembo'ehara'ġa po pe nehē ikwava'ehara'ġa nduvihava'ġa po pe nehē no, ei ga ġa pe. “Eremano po ti nde hamo,” e po ti ġa ji ve nehē, ei ga. Nurā po ti ġa ji mondoukari judeus'ġarūive'ġa pe a'ero nehē, ei ga ġa pe. ³⁴Ġahā po ti ji rerekomemuahū nehē, ei ga. Onyvū po ti ġa ji rehe ji nupanupamo ipira apopyra pyvō nehē. Igwete po ti ġa ji jukai nehē, ei ga. Emo mokōi pe kirirē po ti ji kwerava'javi nhimanoa hugwi nehē, ei Jesus'ga onhimombe'gwovo ġa pe.

Zebedeuva'ea ra'yrava'ea oko pota memei huvihavamo

(Mateus 20.20-28)

³⁵Aerē Zebedeu'ga ra'yra'ġa nduri Jesus'ga pyri Tiagova'ea João'ga pavēi. Igwete ġa ei ga pe:

—Jesus, oropota ore nderekoaġwama oreremibotarimova'ea rehe, ei ġa ga pe.

³⁶—Gara pe pepota naerū? ei ga ġa pe.

³⁷—Toromoirū ti nde vyakotyve'ġa nduvihavamo nde rekorame ġa mondomondovo nehē. Toroapy ti ore nde pyri nde mbojogwovaita a'ea rupi nehē, ei ġa Jesus'ga pe.

³⁸⁻³⁹Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Ndapekwahavi pe nanongara pe'erame, ei ga ġa pe. Aerē po ti hahy hete ji ve nehē. Po pe ji moirūi, a'ero hahy hete pe me nehē no, ei ga. Marā a'ero? Peko pe nanongara rehe naerū? ei ga ġa pe.

—Toronhimboita ti ore jupe, ei ġa.

—Aerē po ti ġa ji jukai nehē no. A'ero po ti ġa pe jukapotari nehē no. Marā a'ero? ei ga ġa pe.

—Na ġa ore jukai nehē no, ei ġa.

—Ombuhu tuhē po ti ġa hahyva'ea ji ve ji jukavo nehē. Na tuhē po ti ġa pe nderekoi nehē no, ei Jesus'ga ġa pe. ⁴⁰Emo ji rūi po ti amboapyguka ġa jijipyri nehē tombojogwovai ġa ji rehe javo, ei ga. A'ereki ymya Tupana'ga omboavujikwe ġandekohavaġwama ji pyri. Ġahā po ti ji moirū ġa mondomondovo a'ero nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴¹Jara'ġa dezve'ġa henduvame João'ġa nhi'iġa Jesus'ga pe ġa nhimonha'ngai ġa ndehe. ⁴²Igwete Jesus'ga ġa mbuhurukapavi ojipyri ġwemimbo'ehara'ġa. Igwete ga ei ġa pe:

—Pejapyaka ti nhinhi'iġa rehe, ei ga. Pekwaha pe hajiheve'ġa ndeaporoġita – kiroki ġa e'i ore ko ġanduviha javo. Ġa omboporavykyuhu ogwyriveve'ġa jipi ġa mbovavaguhuavo ġa nderekovo, ei ga ġa pe. ⁴³Pe po na rūi pejojwerekamo hamo jireheva'ero ġwaramo, ei ga ġa pe. Po ti pe ndekopotari jara'ġa nduvihavamo, a'ero po ti pe ġa pokogi hamo. ⁴⁴Po ti pe ndekopotari ġahohepava'ero, koji'i po ti pe ġa

pokopahetei hamo, ei ga. ⁴⁵A'ereki ji vehevi ajo tapoko pa ti ãga javo. Ji ndajori ji pokopoko javo ãga pe, ei ga. Tamano javo ji ruri ãga ndepyga vyva koty. Nahã po ti ji he'yjuhuve'ãga mbopiro'yi ãga ndekote'varuhua hugwi nehẽ, ei ga ãga pe.

Jesus'ga omboheha katu Bartimeuva'ea

(Mateus 20.29-34; Lucas 18.35-43)

⁴⁶Aerẽ Jesus'ga ãgwemimbo'ehara'ãga nderohoi ãga nderovahema cidade de Jericó pe ãga nderokwava hupi. He'yjuhu ãga ogwovo ãga ndupi no. ãga horame jugwi Bartimeu'ga onhi'iãga mbuhuri Jesus'ga pe. A'ereki Bartimeu'ga heakwagweva'ero oko Timeu'ga ra'yra'ga. A'ero ga apygi pea rovai itambere'ia rehe oporanduranduva upa. ⁴⁷Igwete pevove'ãga ei:

—Kiro ki ga u Jesus'ga Nazarépeve'ga.

Henduvame Bartimeu'ga onhi'iãga mbuhuri Jesus'ga pe a'ero.

—Jesus, nde ko Daviva'ea rymyminoa Tupana'ga remimbuhurukara, ei ga ga pe. Ji porogwety ti, ei ga.

⁴⁸Igwete ãga nhi'iãgahyi ga pe onhimongyavo epi te javo. Igwaigwavete reki ga onhi'iãga mbuhuri ga pe.

—Nde ko Daviva'ea rymyminoa Tupana'ga remimbuhurukara. Ji porogwety ti, ei ga ga pe.

⁴⁹Igwete Jesus'ga pytai.

—Pe'e ga pe tuhu ga ji pyri a'ero, ei ga ãga pe.

Igwete ãga ei heakwagweve'ga pe:

—Enoãtu ti epy'a, ei ãga ga pe. Epo'ã ejoa ga pyri. “Tuhu ga ji pyri,” ei ga nde ve, ei ãga ga pe.

⁵⁰Igwete ga po'ami hekyita opira i'arimova'ea nhandaipe ua Jesus'ga pyri. ⁵¹Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Gara nde erepota?

—Jesus, tajireha katu ti, ei ga ga pe.

⁵²—Heregwovo a'ero, ei Jesus'ga ga pe. Nde erejiko ji rehe. Nurã nde reharo kiro, ei ga.

Igwete ga reakwakaturo a'ero. Jesus'ga rupi ga hoi a'ero pea rupi ogwovo.

Jesus'ga ovahẽ Jerusalém me Domingo dos ramos

(Mateus 21.1-11; Lucas 19.28-40; João 12.12-19)

11 ¹Ohorame Jerusalém me vytyruhu pe na'ẽ Jesus'ãga vahemi oliveiras ndyvuhu pe monte das Oliveiras pe. Ira'agwe cidades ojopyjopyri tuvi Betfagé Betânia pavẽi. Igwete Jesus'ga ei mokonha'ãga pe ãgwemimbo'ehara'ãga pe:

²—Hepejigwovo cidade pe penhinondeva'e pe, ei ga. Pevahemame ti pe hepiagi jumentinho i'ama nehẽ, ei ga ãga pe. Ojugwa ãga imo'ama yva rehe. Ndohoi ve ãga i'arimo, ei ga. Pekwahara ti herua, ei ga. ³Po ti ãga ei pe me: “Maraname pe ikwaharavi a'ea?”, pe'ji ti ãga pe: “Nhandepojykaharete'ga ti togwereko'ã na'ẽ. Kotihĩ po ti ga imbuhura'javavi avo nehẽ,” pe'ji ti ãga pe, ei ga ãga pe.

⁴Igwete ãa hoi hepiaga jumentinho. A'ereki pevove'ãa ojugwa imo'ama pea rupi onga jurukwara pyri. Kiro ãa ikwaharavi a'ero. ⁵Pevove'ãa ãa ndepiagame e'i ãa pe:

—Maranuhũrame pe ikwaharavuhui ta'yra?

⁶Igwete ãa imombe'ui ãa pe Jesus'ga rembi'ea.

—Peroho ti ga pe a'ero, ei ãa ãa pe.

⁷Igwete ãa heruri jumentinho Jesus'ga pe. Igwete ãa inoãi oapoa tapy'ynhapira ikupepytera rehe. A'ero Jesus'ga hoi i'arimo. ⁸Igwete he'yive'ãa heroporopori opira i'arimova'ea pea rupi inoãa timbojigwa pehea ga pe javo. Ojipe'ãa omondohondoho pindova rohova nhu me herua. Igwete ãa imondomondo pea rupi imbokatuavo ga pe. Nahã ãa Jesus'ga mbojiroviari ga rerua nhanderuvihavuhuhete'ga kiro u javo.

⁹Kiro garenondeve'ãa hapukai garevirive'ãa pavãi.

“Timbohete Tupana'ga!” ei ãa.

“Nhandepojykaharete'ga ti tomomyry ga pe

– kiroki ga nhandepojykaharete'ga ombuhuruka nhande pyri ga mongovouka nhanderuvihavuhuhetero,” ei ãa.

¹⁰“Tupana'ga tomomyry nhaneramonhava'ea'jave'ga pe Daviva'ea'jave'ga pe kiro ga rurame nhanderuvihavuhuhetero,” ei ãa.

“Timbohete Tupana'ga yvagipeheteve'ga a'ero!” ei ãa.

¹¹Igwete Jesus'ãa vahemi Jerusalém me ogwovo ãajatykahavuhua rokari pe o'ama. Oharekorẽ mbatera rehe nhaporemõ Jesus'ga dozeve'ãa nderohoi Betânia pe ãa nderokia. A'ereki oho kwara.

Jesus'ga e'i figueira pe

(Mateus 21.18-19)

¹²Ko'emame Jesus'ãa jivyri Betânia hugwi. Igwete ga jukai ty'ara.

¹³Irupe ga hepiagi figo'yva figueira ka'a rerekõjiperame. Igwete ga hoi tahepia yva'ia javo novãa. Ovahemame ga ka'atehea hepiagi. A'ereki a'ea rupi ndi'ai ve tuhẽ jipi yva'ia. ¹⁴Igwete ga ei yva pe:

—Ndehe po ti nande'aa'javi nehẽ ãanembi'uhavamo nehẽ, ei ga jupe.

Garemimbo'ehara'ãa ãwendu ganhi'iãa a'ero.

Jesus'ga omo'emba ahe ahejatykahavuhua hugwi

(Mateus 21.12-17; Lucas 19.45-48; Joãõ 2.13-22)

¹⁵Aerẽ Jesus'ãa vahemi ua Jerusalém me. Igwete ãa nduri ãajatykahavuhua rokari pe. Pevove'ãa oma'ema'ẽ mbatepyryva ojipe'ãa pe jipi inambu'ia no. A'ereki a'ea ãa omondo ikwava'ẽhara'ga pe tomondo ti ga Tupana'ga pe javo. Itambere'ia rehe ãa oma'ema'ẽ ãa pe ãa moandyandyjuhuavo jipi. Mesas pyri ojipe'ãa neni hajiheve'ãa itambere'ia pyhypyhyga judeus'ãa itambere'ia kwepykwepyga imondovo ãa pe. Igwete Jesus'ãa nduri okari pe ãa ndepiaga. Kiro ga nhimonha'ngai ãa ndehe

a'ero ģa mo'emo'embava pea hugwi. Igwete ga imbojirejirevi itambere'ia kwepykara'ģa mesas. Ga imbojirejirevi ģa'apykava ģa hugwi no – kiroki ģa oma'ema'ẽ inambu'ia oina. ¹⁶Igwete ga ndogwerokwarokwarukari mbatera ģajatykahavuhua rokara pytera rupi. ¹⁷A'ero ga ei ģa pe ģa mbo'eavo.

—Tupana'ga okwatijaruka onhi'iģa hako, ei ga. Nahã Tupana'ga ei a'ero hako:

“Vvyakotyve'ģa nhaporemo ti tonhi'ĩ ji ve nhironga pype,” ei
Tupana'ga hako, ei ga.

Pe ki a'e te pe'e pejohupe: “Timoandyandyjuhu ti ģa ikwepykwepygame Tupana'ga ronga pype,” pe'e pe, ei Jesus'ga. Nahã pe Tupana'ga ronga mongoukari iporomive'ģa nduhavamo, ei Jesus'ga ģa pe.

¹⁸Aerẽ ikwava'ẽhara'ģa nduvihava'ģa ikwahavi Jesus'ga nhi'iģa ģa pe judeus'ģa mbo'ehara'ģa pavẽi. Igwete ģa ei:

—Marã re po ti nhande ga rerekoi ga jukavo nehẽ? ei ģa ojohupe. Tijukaukaryme ti ga he'yjuhuve'ģa ndovaki, ei ģa. A'ereki ģa onhimomby'a pa garemimbo'ea repiaga, ei ģa ojohupe.

Nurã ģa kyhyji ga pyhyge'yma.

¹⁹Ka'aru hete Jesus'ģa hoa'javi cidade de Jerusalém hugwi ogwovo Betânia pe okia.

Pejiko ti Tupana'ga rehe, ei Jesus'ga (Mateus 21.20-22)

²⁰Ko'emame ojivyrame Jesus'ģa kwavi pea rupi. Igwete ģa hepiagi akoja figo'yva. Inhymba reki. Hapoa vehevi inhymba. ²¹A'ero Pedro'ga ikwahava'javi Jesus'ga nhi'iģa jupe. Igwete ga ei ga pe:

—Jesus, ehapia! ei ga. Erenhi'iģahy nde figo'yva pe kirame oji'i. Kiro inhymbavamo a'ero, ei ga ga pe.

²²Igwete Jesus'ga ei ģa pe:

—Pejiko ti Tupana'ga rehe, a'e ji pe me, ei ga. ²³Tamombe'u katu ti pe me: Ğa jikogame Tupana'ga rehe oporanduva ga pe Tupana'ga po ti ģwendu katu nhinhi'iģa javo, na ja po ti hekoi ģa pe a'ero nehẽ, ei ga. Po ti ģa ei Tupana'ga pe tojipe'a ti vvytyruhua onhimombo'a ypihua pype javo, a'ero po ti Tupana'ga imbojipe'ai ģa pe, ei ga. Po ti ģa ndogweroviarihihũ mara'ngu po ti ojipe'avo javo, a'ero po ti Tupana'ga nombojipe'aukari ģa pe nehẽ, ei ga. ²⁴A'ero ji ei pe me: Peoporanduvame Tupana'ga pe penhimimbotarimova'ea rehe, perovia ti garemimbuhuraģwama pe me. A'ero po ti ga imbuhuri pe me nehẽ, ei Jesus'ga ģa pe. ²⁵Po ojipe'ga oko te'varuhu pe me. A'ero po pepy'a heahemuhũro ga rehe. Penhi'iģame Tupana'ga pe penhi'ama tapekwahava'javi ti akoja'ga rekote'varuhua, ei ga. Pe ikwahava'jave'yname garekote'varuhua henonhe'yma po ti nhanderuvete'ga yvagipeve'ga ndokwahava'javi pendekote'varuhua imombo'a pe hugwi nehẽ, ei ga. [²⁶Pe ikwahava'javame akoja'ga rekote'varuhua po ti nhanderuvete'ga nomombori pendekote'varuhua nehẽ no.]

Ma'ġa nde mbuhurukaruhu? ei ahe Jesus'ga pe
(*Mateus 21.23-27; Lucas 20.1-8*)

²⁷Igwete Jesus'ġa hoal'javi Jerusalém me. Ġajatykahavuhua rokara rupi Jesus'ga hoi okovo. A'ero ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa nduri ga pyri judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi xava'eve'ġa pavēi. ²⁸Igwete ġa euhui ga pe: —Ma'ġa nde mbuhurukaruhu rajli'i? Ma'ġa e'i nde ve: “Emo'emo'ē ti ġa mondovo jugwi?” ei ġa Jesus'ga pe. Here javo ore ve, ei ġa.

²⁹Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pe na'ē ti pe'ji ji ve, ei ga. Pe ji nhi'īpondekwaaturame po ti ji nhimbuhurukara'ga mombe'ukatui pe me nehē no, ei ga ġa pe. ³⁰Pe'ji ti ji ve a'ero: Ma'ġa João Batistava'ea mbuhuruka ġa mobatizavouka raikwehe? ei ga. Tupana'ga yvagipeve'ga ombuhuruka ahe? Ma'ġa e'i ahe ve teremobatiza ġa javo? Yvyakotyve'ga ombuhuruka ahe naerū? ei ga. Pe'ji ti javo ji ve! ei Jesus'ga ġa pe.

³¹Igwete ġa nhombo'embo'ei upa.

—Marāi po ti nhande a'ero nehē? ei ġa. Po ti nhande ei ga pe: “Tupana'ga po ombuhuruka João Batistava'ea ġa mobatizauka raikwehe”, a'ero po ti Jesus'ga ei nhande ve nehē: “Maraname pe ndaperoviarihu ahenhi'igagwera naerū?” e po ti ga nhande ve nehē, ei ġa ojohupe. ³²Po ti nhande ei ga pe: “Yvyakotyve'ga po ahe mbuhuruka raikwehe”, a'ero po ti avove'ġa nhimboahivuhupavi nhande ve nehē, ei ġa ojohupe.

Okyhyji ġa he'yjuhuve'ġa hugwi. A'ereki ġa e'i pa João Batistava'ea pe: “Tupana'ga tuhē ahe mbuhuruka onhi'igā mombe'uharamo raikwehe,” ei ġa.

³³Nurā ġa ei reki Jesus'ga pe:

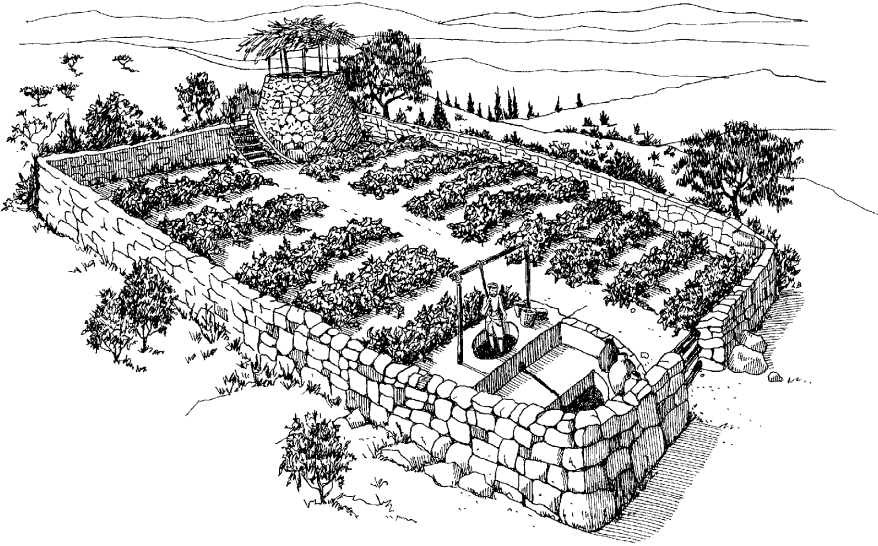
—Ma'ġa po ombuhuruka ahe raikwehe? Ndorokwahavi ore, ei ġa ga pe.

—Napemombe'ujuhu pe ji ve João Batistava'ea mbuhurukara'ga, ei Jesus'ga ġa pe. Nurā po ti ji na jitehe namombe'ui ga pe me nehē no – kiroki ga e'i ji ve: “Emo'emo'ē ġa onga hugwi,” ei Jesus'ga ġa pe.

Garemitymipyra repiakatuhara'ġa okote'varuhuve'ġa
(*Mateus 21.33-46; Lucas 20.9-19*)

12 ¹Igwete Jesus'ga imombe'ui ġa pe ojo'java'ea. Igwete ga ei imombe'gwovo:

—Kohoa jara'ga otŷotŷ ko pe yhypoa'javuhuva'ea uva'yva videira. “Aerē ti ta'u yva'ia ryhya,” ei ga, ei Jesus'ga ġa pe. Igwete ga hokairuġi ġwemityma. Aerē ga japoi uva mu'umu'ūhava tyhya rupiaramo. Tapyjo'ara ga japoi ita pyvō imondovo imohina ko pe hepiakatuhavamo. Igwete ga ei ojipe'ġa pe: “Kiro po ti ji hoi paivohu mbaigwe jitua nehē,” ei ga. “Pehepia katu ti nhiremityma ji ve,” ei ga ġa pe. “A'ero po ti pe imboja'logi yva'ia pejive nehē. Jara ti pemombyta ji ve nehē,” ei ga ġa pe, ei ga. “Kwa,” ei ġa. Igwete ijara'ga hoi ġa ndeja, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe. ²Aerē yva'ia jykylhava rupi ga ojipyrive'ga

(Marcos 12.1)

mondoukari hepiakatuhara'ğa pyri togweru ti ga yva'ia ji ve javo novia. ³Emo hepiakatuhara'ğa ga pyhy ga nupanupamo ga momboa. Gajoyate ojivy a'ero, ei ga. ⁴Aerë ijara'ga ojipe'ga mondoi yva'ia reruruka novia. Igwete ğa ga akanupanupai ojigwaraita ga rehe, ei ga. ⁵Aerë ga ojipe'ga mondoukari ğa pyri. Igwete ğa ga jukai, ei ga. Koji'ive'ğa ga ğa mondomondoi ğa pyri. Igwete jara'ğa ga ğa nupanupai. Jara'ğa ğa ğa jukahetei, ei Jesus'ga imombe'gwovo ğa pe.

⁶—Mbapavamo ijara'ga gwa'yra'ga mondoi ğa pyri. A'ereki ga jate oko ga pyri gara'yra'ga garemia'nguhete'ga. “Omondo po ti ğa imohina jira'yra'ga rehe,” ei ga oyvyteri pe novia, ei Jesus'ga.

⁷—Igwete ijara'ga gwa'yra'ga mondoi ğa pyri mbapavamo. Ga repiagame hepiakatuhara'ğa ei ojohupe: “Kiro ga ruri ijara'ga ra'yra'ga,” ei ğa. “Avova'ea po ti gagwyraġwama nehë,” ei ğa. “Tijuka ti ga a'ero. Aerë po ti nhande ipojykai yvya nhandejive nehë,” ei ğa ojohupe, ei ga.

⁸Igwete ğa ga pyhygi ga jukavo ga momboa garuva'ga remityma hugwi. A'ea Jesus'ga e'i ğa pe ojo'java'ea mombe'gwovo.

⁹Igwete Jesus'ga ei no:

—Marã po ti ijara'ga rekoï a'ero nehë? ei ga. Uhu po ti ga ğa jukavo nehë gwa'yrava'ea repyga nehë, ei ga. Igwete ojipe'ğa po ti ga ğa mongoi ġwemityma repiakatumaramo nehë, ei Jesus'ga ğa pe. ¹⁰Nonhi'iġi pe me Tupana'ga rembikwatijarukara naerü? ei ga. Nahã i'ei a'ero:

“Onga apohara'ğa japorame onga ita apopyra hepiagi ojipeji ita.

A'ea ğa imombori ipo'rue'yma tiruahü javo jupe,” e'i.

“Aerë akoja jitehe hekoi huvihavamo jara hohe

opyryhetero onga pyhykatuavo,” e'i, ei ga.

11 “Nhandepojykaharete'ga reki omongo huvihavamo.

Hepiagame nhande nhimomby'ai

nanongara ko pyry hete javo,” e'i ikwatijara, ei Jesus'ga imombe'gwovo ģa pe.

12 A'ea Jesus'ga omombe'u judeus'ġa nduvihava'ġa pe ojo'java'ea. Igwete ġa ga pyhypotari novĩa. A'ereki ġa okwaha reki onhimombe'ua. A'ereki ġa yva'ia repiakatuhara'ġa ja. Onga apohara'ġa ja ko ġa no. A'ereki ġa Jesus'ga mombo pota. Kiro ġa Jesus'ga pyhypotari a'ero novĩa. Emo ġa okyhyji he'yjuhuve'ġa hugwi – kiroki ġa e'i: “Jesus'ga ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharamo oko.” Nurã judeus'ġa nduvihava'ġa ga rejari ogwovo.

César'ga rembiapoa itambere'ia

(Mateus 22.15-22; Lucas 20.20-26)

13 Aerẽ judeus'ġa nduvihava'ġa fariseus'ġa mondoukari Jesus'ga pyri. Herodes'gareheve'ġa ġa ġa mondoi ga pyri no. “Pemonhi'i te'varuhu ti Jesus'ga tombotegwete ti ga nhanderuvihavuhu'ga,” ei ġa ġa pe ġa mondorame. 14 Igwete ġa nduri javo Jesus'ga pe.

—Orokwaha ore neremimbo'ekatua. A'ereki a'itituhẽva'ea rupi katu nde eremombe'u, ei ġa ga pe. Nde eremohemba ġa pe nhaporem. A'ereki nde nderepojihuvi ġa javo ġa pe. Nde nderekoi huvihava'ġa ndehe jate. A'ereki ahe ojo'jajo'ja nde ve, ei ġa. Erembo'e katu nde Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Marã ndereaporoġita a'ero? ei ġa ga pe. César'gareheve'ġa e'i: “Pemondomondo ti itambere'ia César'ga pe nhanderuvihavuhu'ga pe ga imono'oġukarame,” ei ġa, ei ġa. Marã naerũ? Timondo po nhande ga pe hamo ġa poranduvame nhande ve? Mara'ngu po nde javo timondoyme po ga pe hamo? ei ġa Jesus'ga pe.

15 Jesus'ga okwahavipe reki ġandeaporoġitate'varuhua.

—Maranuhũrame pe nhinhi'iġa mbote'varuhupotari? ei ga ġa pe. Peru itambere'ia moeda, ei ga.

16 Igwete ġa heruri a'ero.

—Pemombe'u kiro ji ve a'ero, ei ga ġa pe. Ma'ġa ra'angava agwa? Ma'ġa ndera ġa okwatija inoġa hehe? ei ga.

A'ero ġa ei ga pe:

—César'ga ra'angava, ei ġa. Garera ġa okwatija inoġa hehe no, ei ġa ga pe.

17 Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pemondoa'ja ti César'ga rembiapoa ga pe a'ero. Tupana'ga rembiapoa ki a'e te pemondoa'ja Tupana'ga pe, ei ga ġa pe.

Yvyakotyve'ġa pe Jesus'ga ei Tupana'ga rembiapoa tonhimondo ti ġa onhikwava'eġa ga pe javo.

Igwete ġa nhimomby'ai ga rehe onhi'iġatu reki ga javo.

Ombogweravirē omanove'ġa nahembirekoa'javi

(Mateus 22.23-33; Lucas 20.27-40)

¹⁸ Aerē saduceus'ġa nduri Jesus'ga pyri. Saduceus'ġa ndogweroviari omanove'ġa mbogwerahava novia. Igwete ġa nduri Jesus'ga pyri a'ero tihepia ti ganhi'ġatua nhande ve javo. Igwete ġa ei ga pe:

¹⁹—Jesus, Moisésva'ea okwatija inoġa nhande ve hako. Nahā ahe ei hako:

“Po ga manoi gwa'yre'ymame ġwembirekohēa mombytavo gairū'ga po hēa rerekoi a'ero hamo,” ei ahe.

“Gaha po ta'y hēa pe nhiirūva'ea togwereko gwakykwepohara'ġa javo,” ei Moisésva'ea hako, ei ġa Jesus'ga pe.

²⁰ Oro marā a'ero? ei ġa. Sete ahe onhoirūramo, ei ġa. Igwete ojihuvypyva'ea rembirekoro. Igwete omanorame ahe ndata'yri, ei ġa. ²¹ Igwete aheakindava rembirekoro aherembirekokwerava'ea pavēi oirūva'ea py'rovo. Igwete ahe manoi gwa'yre'ymame. Igwete ahe mbyteramo ahe javijitehe kunhangwerava'ea rerekoi, ndata'yri ve omanomo. ²² Jarava'ea na jitehe no, ei ġa ga pe. Seteva'ea gwereko pa ahe ojopy'ropy'rovo novia omanombava gwa'yre'ymamo. Aerē kunhangwerava'ea manoi no, ei ġa. ²³ Marā a'ero? ei ġa Jesus'ga pe. Ma'ġa nembirekoa po ti kunhangwerava'ea rekoi nehē ahe kwerava'javame nehē? A'ereki seteva'ea gwereko pa kunhangwerava'ea, ei ġa ga pe.

²⁴ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Tupana'ga nhi'iġa atyvihu ko penhi'iġa, ei ga saduceus'ġa pe. A'ereki pe ndapekwahavihu Tupana'ga rembikwatijarukara. Ndapekwahavi pe Tupana'ga popoakara no, ei ga. ²⁵ Okwerava'japavame po ti ġa nahembirekoa'javi nehē. Tupana'gapyrive'ġa ja yvagipeve'ġa ja ġa ndekoi ġwembirekoe'ymamo nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁶ Ġakwerava pe pe ei, ei ga. Napenhi'iġi pe Moisésva'ea rembikwatijara pe naerū? A'ereki Tupana'ga i'yva hugwi ikaja pytera hugwi onhi'iġa mondo Moisésva'ea pe hako, ei ga. A'ero Moisésva'ea ikwatijari Tupana'ga nhi'iġa ojive inoġa. Tupana'ga e'i ahe ve:

“Jihi ko Tupanamo ako.

Abraão'ga ji mbohete.

Isaque'ga ji mbohete.

Jacó'ga ji mbohete,” ei Tupana'ga ahe ve, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

²⁷ Abraãova'ea manorē reki Tupana'ga ei Moisésva'ea pe: “Abraão'ġa ji mbohete,” ei ga. Ga nde'i: “Ahe ji mbohete.” A'ereki ġa okoji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga. Tupana'ga nhi'iġa atyvi ko penhi'iġa a'ero pe erame omanove'ġa ndokwerava'javi nehē, ei Jesus'ga saduceus'ġa pe.

Manamo Tupana'ga remimbo'eagwera joheva'ero?

(Mateus 22.34-40; Lucas 10.25-28)

²⁸Igwete judeus'ġa mbo'ehara'ga ruri. Ġwendu ga ġa Jesus'ga monhi'inhil'ġame. “Jesus'ga onhi'ikwepy katu reki ġa,” ei ga oyvyteri pe. Igwete ga ruri jawo Jesus'ga pe:

—Jesus, ei ga, manamo Tupana'ga remimbo'eagwera huvihavuhu joheva'ero?

²⁹⁻³⁰Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Moisésva'ea omombe'u ikwatija hako, ei ga. Jara hoheva'ea ko nahã:

“Israelitas, pehendu katu ti!

Nhandepojykaharete'ga ko Tupana'ga.

Gaha jate ko nhandepojykaharetero,” ei ahe, ei ga.

“Pearō hete tuhē ti pejipojykaharete'ga Tupana'ga.

Pearō hete tuhē ti ga pejipy'a pe.

Pearō hete tuhē ti ga imondovo pejeaporōġita imohina ga rehe.

Pearō hete tuhē ti ga tako ti ji garemimbotarimova'ea rupi jawo.

Pearō hete tuhē ti pejirokwa pejikovo ga nhi'ġpo'ruavo,” ei

Moisésva'ea, ei Jesus'ga ga pe.

³¹Moisésva'ea omombe'u hehohyva'ea no, ei ga.

“Penhiarō pe.

Na jitehe ti pearō hete pejikotyve'ġa no,” ei ahe, ei ga.

A'ea memei Tupana'ga remimbo'eagwera jara hoheva'ero, ei Jesus'ga ga pe.

³²Igwete judeus'ġa mbo'ehara'ga ei ga pe:

—Na tuhē. A'itituhēva'ea nde ei ji ve, ei ga. A'ereki gaha jate oko Tupanamo tuhē. Ahã ojipe'ġa Tupanamo, ei ga Jesus'ga pe. ³³Nhande mbatera

kwava'eġame ga pe pyry ga pe novia, ei ga. Emo pyryheteva'ea ga pe ko na:

Tiarō hete tuhē nhande Tupana'ga nhandepy'a pe hamo, ei ga ga pe. Tiarō hete

tuhē nhande ga nhandekovo garemimbotarimova'ea rupi hamo, ei ga. Tiarō

hete nhande ojipe'ġa nhanenhiarōhetea javijitehe hamo. A'ereki nhaneremiarōa

kojiliete'i pyry Tupana'ga pe nhanerembikwava'eġa hohe, ei ga Jesus'ga pe.

³⁴Jesus'ga ġwendu onhi'ġatua upa. Igwete ga ei ga pe:

—Erenhimongo ġweri nde Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi kiro, ei Jesus'ga ga pe.

Kirē ojipe'ġa ndopojihuva'javi jawo Jesus'ga pe a'ero.

Daviva'ea rymymino'ga ko ahepojykaharetero

(Mateus 22.41-46; Lucas 20.41-44)

³⁵Igwete Jesus'ga ġajatykahavuhupeve'ġa mbo'embo'ei okari pe ġa mbojapyakavo. Igwete ga ei:

—Pe'ji ji ve a'ero. Marã ahembo'ehara'ġa ei Cristo'ga pe Tupana'ga remimbuhurukara'ga pe ga ko Daviva'ea rymyminoru jawo? ei Jesus'ga ġa pe.

³⁶A'ereki Daviva'ea tuhē omombe'u nhoġwenonde hako. Nahã ahe ei hako:

“Tupana'ga e'i jipojykaharete'ga pe:

‘Eapy ji pyri ekovo huvihavamo,’ ei ga,” ei ahe.

“Tamongo ti nearõe'ỹve'ğa neremimbotarimova'ea rehe.’

A'ea Tupana'ga ei jipojykaharete'ga pe,” ei Daviva'ea ikwatija hako, ei Jesus'ga.

A'ereki Tupana'ga ra'uva Daviva'ea mbo'euka a'ea rehe ikwatijaruka hako, ei ga ġa pe. ³⁷Daviva'ea e'i Cristo'ga pe jipojykaharete'ga a'ero, ei ga. Ga ko Daviva'ea rymymino'ga jate rūi naerū, ei Jesus'ga onhimombe'gwowo ġa pe ġa mbojapyakavo.

Oarō hete ġa ganhi'ġa a'ero onhimongyheteavo.

Judeus'ğa mbo'eharava'ea onhimbohete tehe

(Mateus 23.1-36; Lucas 20.45-47)

³⁸Igwete Jesus'ga ei ġa mbo'eavo:

—Ahembo'ehara'ğa ja rūi ti peko, ei ga. A'ereki ġa onhimbohete hete. Oko hete ġa opipukuhua rehe tajirepia ġa javo, ei ga. Opota hete ġa ojipe'ğa nhi'ġaturame ojive ima'ēhai pe pe ko orembo'ehara javo ġa pe. ³⁹Ġajatykahava pype ġa apypotari huvihava'ğa apykava rehe. Toryva jara'ğa pyri ġa o'u pota toryvi pe oina, ei Jesus'ga ġa pe. ⁴⁰Opojyka ġa aherembirekokwera'ğa mbatera. Igwete ġa nhi'imbukuhui Tupana'ga pe novia ojipe'ğa ti te'i pyry ore ve javo. Hahyva'ea po ti kaitu Tupana'ga imondoi ġa pe a'ero nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Aherembirekokwerava'ea remimondoa

(Lucas 21.1-4)

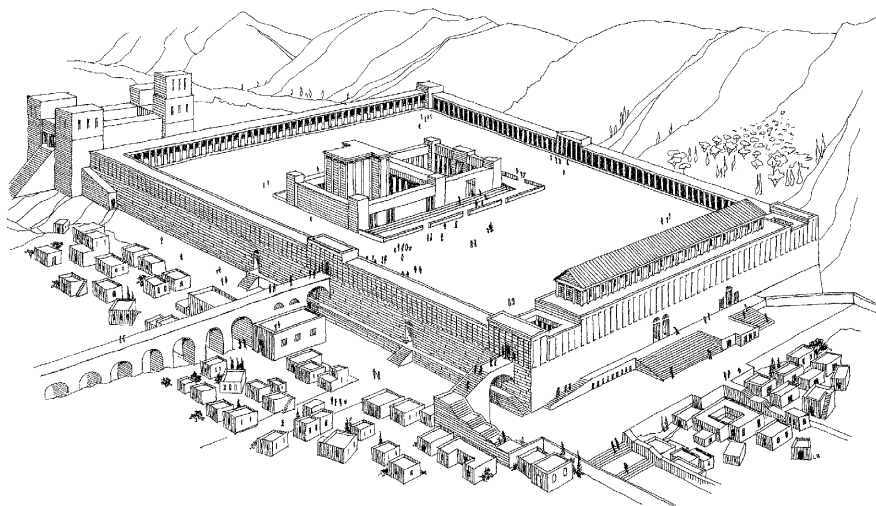
⁴¹Igwete Jesus'ga apygi upa ġajatykahavuhua pype itambere'ia ryrū'ia pyri. He'yjuhuve'ğa ga gwepia ġa inoġame itambere'ia Tupana'ga pe hyru'ia pype. Imbateheteve'ğa he'yi inoġi ipype novia. ⁴²Nanime imbatere'ỹvehēa ruri aherembirekokwerahēa. Igwete moko'i ġa inoġi itambere'ia moedas ipype. ⁴³Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ğa pe: —Hepejijo aherembirekokwerahēa repiaga imbatere'ỹvehēa, ei ga ġa pe. Tamombe'u katu ti pe me: Hēaremimondoa koji'i pyry Tupana'ga pe ojipe'ğa nemimondoa hohe. ⁴⁴A'ereki he'yiva'ea ġa omombyta ojive itambere'ia imondorame, ei ga. Hēa ki a'e te moko'i ġa jate gwereko itambere'ia novia. Emo hēa omondo pa ipype, ei Jesus'ga ġa pe.

Judeusva'ea jatykahavuhua mondurupavaġwama, ei Jesus'ga

(Mateus 24.1-2; Lucas 21.5-6)

13 ¹Jesus'ga horame ġajatykahavuhua hugwi garemimbo'ehara'ga ei ga pe: —Jesus, ehapia! Ikatu hete nhandejatykahavuhua, ei ga. Itaruvihavuhua pyvō ġa japojaipo po raka'e, ei ga Jesus'ga pe.

²Igwete Jesus'ga ei ga pe:

(Marcos 13.2)

—Erehepia nde nhandejatykahavuhua novia? ei ga. Aerẽ po ti ndojikojikoga'javi ojogwehe itaruvihavuhua nehẽ. Omonduru pa po ti ga ojohugwiugwi inoãa nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

Hahyheteaãwama Jesus'gareheve'ãa pe

(Mateus 24.3-14; Lucas 21.7-19)

³ Aerẽ Jesus'ãa hoi vvytyruhu pe – perope oliveiras ndyvuhu pe monte das Oliveiras pe. Pevõ ga apygi oina gajatykahavuhua rovai pyteri pe. Igwete ãa nduvi ga pyri Pedro'ga Tiagoval'ea no Joãõ'ga Andrẽ'ga. Jara'ãa ndovakie'yã ãa ei Jesus'ga pe:

⁴—Emombe'u ti ore ve, ei ãa. Maname po ti ãa nhandejatykahavuhua mondurundurupavi inoãa nehẽ? Marãva'ea po ti Tupana'ga hepiukari na'ẽ ahemonhimomby'ava'ea nehẽ ira'agwe hekopavame nehẽ? ei ãa ga pe.

⁵ Igwete Jesus'ga ei ãa pe:

—Penhimboko'i ti pejikovo penhimoandyandyja hugwi. ⁶ Aerẽ po ti ãa nduãanduri onhimongyavo javõ tehe nehẽ. Nhira'ãra'ãteheavo po ti ãa ei: “Jihi ko Cristoramo ako Tupana'ga remimbuhurukaramo,” e'i tehe po ti ãa nehẽ, ei ga. A'ea rehe po ti ãa he'yjuhuve'ãa moandyandyi nehẽ, ei ga. ⁷ Nahã po ti nehẽ no. Aerẽ po ti ãa imombe'ui nehẽ: “Ira'agwe ãa otavuka ãa pe kiro. Paivõhu ojipe'ãa tavukari ãa pe no,” e'i po ti ãa pe me nehẽ, ei ga. Tapemboju ti pejipy'a a'ea rehe, ei Jesus'ga ãa pe. Na tuhẽ ti hekõi nehẽ. Emo po ti a'ea rupi mbapavakotyva'ea rui nehẽ, ei ga ãa pe. ⁸ Ojipe'ãa gwyriveve'ãa po ti otavukavuka ojipe'ãa gwyriveve'ãa pe nehẽ, ei ga. Omyomyi po ti vvyva avõ nehẽ. Pevõ po ti vvyva imyimyã nehẽ no. Momina po ti mbatera i'uhavamo nehẽ, ei ga. Nahã po ti

hahy rambugwe vyvakotyve'ġa pe nehē, ei ga. Kunhangwera'ġa gwa'yra'ġa mbo'aġwerirame hahy rambugwe ġa pe. Na jitehe po ti hahy rambugwe vyvakotyve'ġa pe nehē mbapava koty nehē no, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

⁹—Penhimbokoli ti, ei ga ġa pe. Pe jireheva'ea ġwaramo po ti nharo'e'ġve'ġa pe pyhygi pe nderogwovo imohiġatuhara'ġa pyri nehē. Ojatykahava pype po ti ġa pe nupanupāi nehē, ei ga. Ġa po ti pe nderohoi gwuvihavuhu'ġa pyri governadores'ġa pyri nehē no ġa ko Jesus'gareheva'ero javo nehē. Pevo po ti pe ami a'ero penhimombe'ukatuavo ġa pe nehē, ei ga. ¹⁰Jireheve'ġa po ti imombe'umbe'tui na'ē pyryva'ea ojipe'ġa gwyrivepe'ġa pe nhaporemō ji mombe'gwovo ġa pe nehē. Aerē po ti ihoi mbapavakotyva'ea apiavo nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ¹¹Ġa po ti pe pyhy pe nderogwovo imohiġatuhara'ġa pyri nehē. Pe nderohorame tapemomyi ti pejipy'a penhi'iġaġwama rehe nehē marāi po ti ji ġa pe javo nehē, ei ga ġa pe. Ihorame penhi'iġa apiavo po ti Tupana'ga ra'uva ikwahavukari pe me pe mbo'eavo nehē, ei ga. A'ero po ti pehe jate rūi pe nhi'iġi nehē. Tupana'ga ra'uva pe monhi'i nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹²—Gwe'yja'ġa vehevi po ti ġa ġa mondoukari ġapo pe nehē tojuka ti ġa ġa javo nehē. Jara'ġa po ti oirū'ġa mondoukari ġapo pe nehē, ei ga. Jara'ġa po ti gwa'yra'ġa mondoukari tojuka ġa javo. Jara'ġa po ti ġa nhimonha'ngai uva'ġa ndehe ġa jukavouka nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ¹³Okouhu pa po ti ġa pe ndehe nehē pe jireheva'ero ġwaramo nehē. Po ti pe nhimboitai avuirama pejiipohire'yoma ji hugwi nehē, a'ero po ti Tupana'ga pe mongoi ojipyri nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Jesus'ga omombe'u aerēva'ea hahyheteva'ea

(Mateus 24.15-28; Lucas 21.20-24)

¹⁴Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe no:

—Aerē po ti pe hepiagi ite'varuhuheteheteva'ea i'ama nehē – pevo po no'amuhūi ramo, ei ga. Tupana'ga noaronhuhū a'ea opohia judeus'ġa jatykahavuhua hugwi a'ea rehe nehē, ei ga. (Kiroki ga onhi'i kiro ikwatijara pe – tokwaha ti ga a'ea.) Aerē po ti pe a'ea repiagi pevo nehē, ei Jesus'ga ġa pe. Pe hepiagame Judéiapeve'ġa ti toka'nhyka'nhy onhana vvytyruhu pe xamanoyme ti javo nehē, ei ga. ¹⁵Kiroki ġa oko ongaperehuva'ea arimo a'ea rupi – tojyvipe ti ġa ogwovo okie'yoma onga pype ombatera rerogwovo nehē. Toka'nhyime ti ġa onhana, ei ga. ¹⁶Kiroki ġa oporavyky ko pe a'ea rupi – tojivyryme ti ġa onga pe tapy'ynhapira rerogwovo nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁷—Iporia'i po ti ipuru'ave'ġa a'ea rupi oka'nhygotarame nehē. Iporia'i po ti omoka'mbuve'ġa no gwa'yra'ġa nenonhambotarame nehē, ei ga. ¹⁸Pe'ji ti Tupana'ga pe a'ero turyime ti akoja hahyva'ea yapohua rupi. A'reki ahe nonhani gwerevi oka'nhyoma a'ea rupi, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁹Ite'varuhuheteheteva'ea urame po ti hahy hete ġa pe nehē. Nanongara ndogwerecoa'javi Tupana'ga rembiapoagwera jate hako. Aerē po ti ndogwerecoa'javi nanongara nehē no, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁰Hahyheteva'ea po

ti tiruahũ ranuhũ ġa pe nehẽ, ei ga. Hahyheteva'eaġwama rehe ojapyakarama Tupana'ga ei hako: “Po ti okombegwe hahyheteva'ea ġa pe nehẽ, a'ero po ti ġa papavi nehẽ,” ei ga hako, ei Jesus'ga ġa pe. Tupana'ga nhaġataruhu a'ero ġa ndehe okovo – kiroki ġa ga omo'emo'ẽ ojive. Nurã ga ei: “Namombegweukari ti ji hahyva'ea ġa pe a'ero nehẽ,” ei Tupana'ga hako, ei ga imombe'gwovo ġa pe.

²¹Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Po ti ojipe'ġa etehei pe me nehẽ: “Pehepia. Agwa ko Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga.” Taperoviari ti ġa a'ero nehẽ, ei ga ġa pe. Po ti ojipe'ġa etehei pe me nehẽ: “Pehepia. Cristo'ga ko pevo u.” Taperoviari ti ġa na jitehe no, ei Jesus'ga ġa pe. ²²Aerẽ po ti ojipe'ġa nduġanduri nehẽ jihi ko ako Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo jawo tehe nehẽ. Ojipe'ġa po ti ġa nduġanduri nehẽ no jihi Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharamo jawo tehe nehẽ, ei ga. Ahemonhimomby'ava'ea po ti ġa japojaopi hepiuka nehẽ timoandyandyi ti ġa jawo nehẽ. Tupana'ga remimo'ẽhara'ġa vehevi po ti ġa ġa moandyandyipotari nehẽ novia, ei ga ġa pe. ²³Penhimboko'i ti a'ero pejikovo. A'reki ji amombe'u jipe pe me pe momoranduva tapemoandyandyjukaryme ti ġa jawo, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Jesus'ga rura'javaġwama
(*Mateus 24.29-31; Lucas 21.25-28*)

²⁴Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe no:

—Hahypavirẽ

“po ti igwevi kwara nehẽ.

Jahya po ti nombokojahua'javi nehẽ no”, ei ga.

²⁵“Jaytata'ia po ti indurundurugi yvaga hugwi nehẽ.

Yvagipeva'ea po ti iġwyġwymi nehẽ ipopoakava'ea”, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁶A'ero po ti yvyakotyve'ġa jirura'java repiagi nehẽ. Yvaġatiġa pype po ti ji ruri nehẽ jipopoakahetea pyvõ. Nhirendy'ja hete po ti ji jitua nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁷A'ero po ti ji ei jipyrive'ġa pe yvagipeve'ġa pe nehẽ: “Peho ti kiro nhiremimo'ẽhara'ġa nderua nehẽ,” a'e po ti ji jawo ġa pe nehẽ, ei ga. A'ero po ti ġa hoi ġa mono'oġa ġa nderupava ġagwyġagwyrã hugwi nhaporemõ nehẽ. Gweru po ti ġa ġa kwara porã hugwi kwara hoã hugwi no tyapyra hugwi nhimbyã hugwi no, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Figo'yva figueira ahe mbo'e
(*Mateus 24.32-35; Lucas 21.29-33*)

²⁸Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe no:

—“Maname po ti ihoi japiavo nehẽ?” pe'ji ko pe ji ve ko. Penhimbo'e ti a'itituhẽva'ea rehe figo'yva repiaga a'ero, ei ga ġa pe. Pe hepiagame figo'yva huangy'ria, a'ero pe ei jipi: “Kwaria ġwerĩ kiro.” ²⁹Na jitehe hepiagame hahyheteva'ea po ti pe ei nehẽ: “Kiro mbapava koty,” ei Jesus'ga ġa pe. ³⁰Amombe'u katu ji pe me, ei ga. Aġwamove'ġa ndekojirame po

ti akoja ihopavi japiavo nehẽ, ei ga. ³¹Aerẽ po ti ahana'ja kwara. Yvya po ti ahana'ja nehẽ no. Nhirembi'ea ki a'e te okoe'yimi a'itituhẽva'ero opopoakaramo avuirama nehẽ, ei Jesus'ga imombe'gwovo ẽa pe.

Maname po ti Jesus'ga rura'javi nehẽ?

(Mateus 24.36-44)

³²Igwete Jesus'ga ei ẽa pe:

—Ahe ndokwahavi kwara jirura'javame nehẽ marananime po ti nehẽ javo, ei ga. Tupana'gapyrive'ẽa yvagipeve'ẽa ndokwahavi. Ji vehevi Tupana'ga ra'yramo ndakwahavi no, ei ga. Jiruva'ga jate okwaha jirura'jahava, ei ga ẽa pe. ³³Penhimboko'ti ti. Pejirokwa ti nhinhi'iẽa rendukatua rehe ji mboha'uva. A'ereki pe ndapekwahavi jirura'jahava, ei ga ẽa pe.

³⁴⁻³⁶Igwete ga ei ẽa pe no:

—Tamombe'u ti pe me jirura'java javijiteheva'ea a'ero, ei ga. A'ereki ji ko onga jara'ga ja – kiroki ga oho ojipe'ẽa gwyri pe. Ohorame ga ei ojipyrive'ẽa pe: “Pereko katu ti nhimbatera ji ve jirakykweri,” ei ga ẽa pe, ei ga. ẽa mbojogwetavamo ga ẽa mboporavykyi a'ero ẽa mbojogwerekovo. Ojipe'ga pe ga ei: “Mytu'ẽ me e'ã hepiakatuavo nhironga,” ei ga, ei ga. ẽa ndokwahavi reki ijara'ga rura'gwama, ei Jesus'ga ẽa pe. Po ti hepiakatuahara'ga ndohepiakatu garonga okia ga rura'javame nehẽ, a'ero po ti ijara'ga hepiagi ga kirame nehẽ, ei Jesus'ga imombe'gwovo ẽa pe.

—Na jitehe ji ei pe me a'ero: Pejirokwa ti nhinhi'iẽa rendukatua rehe, ei Jesus'ga ẽa pe. A'ereki pe ndapekwahavi jirura'jahava nehẽ. Mara'ngu po ti ppytunimo jitua nehẽ ypyhaji katu nehẽ? ei ga. Mara'ngu po ti ko'e'gatue'yima rupi jitua nehẽ? ei ga ẽa pe. Pe nhimboha'uve'yimame po ti ji rura'javi nehẽ, ei ga. Po ti pe ndapejirokwari nhinhi'iẽa rendukatua rehe ji rura'javame nehẽ, a'ero po ti ji hepiagi pejirokware'yima nehẽ! ei ga. ³⁷Pejirokwa ti hehe a'ero, a'e ji pe me, ei ga. Poro jitehe ji ei jireheve'ẽa pe nhapremo no. Pejirokwa tuhẽ ti hehe, ei Jesus'ga ẽa pe.

Ojuka pota ahe Jesus'ga

(Mateus 26.1-5; Lucas 22.1-2; João 11.45-53)

14 ¹Aerẽ judeus'ẽa japo'gwerĩrame toryva ikwava'ẽhara'ẽa nduvihava'ẽa nhomonhi'iẽi ojogwerekovo judeus'ẽa mbo'ehara'ẽa pavẽi. Yapoa rupie'yimi judeus'ẽa mokõi japo'i toryva. A'ea rupi memei ẽa japyakai ẽwamonhava'ea ruragwera rehe Egitopeve'ẽa gwyrã hugwi. Ojipejiva'ea pe ẽa ei Pãscõa. Ojipea rupi toryva rupi ko ẽa i'ui pão ndovuriva'ea jipi. Kiro judeus'ẽa toryva japo'gwerĩrame ikwava'ẽhara'ẽa nduvihava'ẽa nhomonhi'iẽi judeus'ẽa mbo'ehara'ẽa pavẽi ojogwerekovo.

—Marã re po ti nhande Jesus'ga pyhynhimimukari ga jukavouka nehẽ? ei ẽa ojohupe. Mokõi nhande kirame po ti nhande japoukari toryva nehẽ, ei ẽa. ²A'ea rupi rui po ti nhande ga pyhygukari he'yjuhuve'ẽa ti tojogwayvayvayme ga rehe, ei ẽa ojohupe.

Gweka'vo ahe nhandya Jesus'ga akaḡa rehe
(*Mateus 26.6-13; Joāo 12.1-8*)

³Igwete Jesus'ga rekoi cidade de Betânia pe. Igwete ga i'ui mbatera ijaijauhugwera'ga ronga pe Simão'ga ronga pe. Nanime hēa heruri perfume nhandya hyru'ia pype. He'yjuhu hēa omondo itambere'ia nhandya rehe imambaravipyre'yva'ea rehe. Igwete hēa heruri ika'mbiga hovapytymbava heka'voga Jesus'ga akaḡa rehe. ⁴A'ero jara'ḡa nhimonha'ngai hēa rehe.

—Maranuhūrame hēa jigwaraitheuhui nhandya rehe? ei ḡa ojohupe.

⁵He'yjuhuva'ea itambere'ia trezentos po ḡa ikwepygi hēa pe nhandya rehe ramo. A'ero po hēa imondoi itambere'ia imbatere'yve'ḡa pe ramo, ei ḡa. Emo hēa gweka'vopavipe reki Jesus'ga akaḡa rehe, ei ḡa ojohupe.

Igwete ḡa nhimboahivi onhi'iḡahyavo hēa pe. ⁶Emo Jesus'ga e'i ḡa pe:

—Na hēa rekoi jate. Maranuhūrame pe hēa mbote'varuhu pota? ei ga ḡa pe. A'ereki hēa oko katu katu imbuhua ji ve, ei ga. ⁷Nane'yimi po ḡa ndekoi pe pavēi imbatere'yve'ḡa jipi. Pe ḡa pokopotarame po pe ḡa pokogi jipi. Ji po ti a'ea nakombegwei pe pyri nehē, ei Jesus'ga ḡa pe.

⁸Nanongara jate hēa gwereko, nanongara hēa ombuhu ji ve. Ji manoa renonde hēa imongyi nhandya jira'oa rehe nhit̄yhava rupiaramo, ei ga.

⁹Tamombe'u katu ti pe me: Yvyakotyve'ḡa pe nhaporemo ti ḡa imombe'ui pyryva'ea ji mombe'gwovo nehē. A'ea rupi ti ḡa hēa mombe'ui nehē no tokwaha pa ti ḡa hēaremimbuhuragwera, ei Jesus'ga ḡa pe.

Tapyhyguka ti Jesus'ga pe me, ei Judasva'ea
(*Mateus 26.14-16; Lucas 22.3-6*)

¹⁰Aerē Judas Iscariotesva'ea – ahe ko dozeve'ḡa pyteripeva'ea Jesus'ga remimbo'eharava'ea novīa – kiro ahe hoi ikwava'ēhara'ḡa nduvihava'ḡa pyri. Igwete ahe ei ḡa pe:

—Tapyhyguka ti Jesus'ga pe me, ei Judas Iscariotesva'ea ḡa pe.

¹¹Igwete ḡa ndoryndoryvamo ahe renduvame.

—Toromondo ti itambere'ia nde ve gapyhygukara ikwepykavamo a'ero, ei ḡa ahe ve.

Aerē ahe jirokwapotari hehe a'ero, marā po ti ji ga pyhygukari ḡa pe javo.

Jesus'ga o'u ḡwemimbo'eharava'ea pavēi Páscoa rupi
(*Mateus 26.17-25; Lucas 22.7-14, 21-23; Joāo 13.21-30*)

¹²Kiro Jesus'ga remimbo'ehara'ḡa nduri Jesus'ga pyri. A'ereki judeus'ḡa oapouka kiro toryva – kiroki a'ea rupi ḡa o'u pāo ndovuriva'ea. A'ea rupi jitehe judeus'ḡa ojuka cordeiros Páscoa rupiaramo ti'u javo. Cordeiros jukahava rupi garemimbo'ehara'ḡa nduri Jesus'ga pyri. Igwete ḡa ei ga pe:

—Mome po ti ore hoi Páscoa rupiara imboavujikwea nde i'ui nehē? ei ḡa ga pe.

¹³Igwete ga ei mokonha'ḡa pe:

—Hepejigwovo cidade pe. A'ero po ti pevove'ga pe novatĩ yhya rerua hyrua pype nehẽ, ei ga. Peho ti ga reviri. ¹⁴Ga horame onga pype ti pe'ji onga jara'ga pe, ei ga. Pe'ji ti ga pe: “Nhanembo'ehara'ga e'i nde ve: ‘Mome i'ukava ruvi? Ta'u ti mbatera pevo nhiremimbo'ehara'ga pavẽi,’ ei ga nde ve.” Peho ti javo ga pe a'ero, ei Jesus'ga ã ga pe. ¹⁵A'ero ti ga hepiukari pe me i'ukavuhua onga jo'aripeva'ea. Pevo gwereko jipe mesa aheapykava. Pevo ti pemboavujikwe mbatera nhande ve a'ero nehẽ, ei Jesus'ga ã ga pe.

¹⁶Nahã ga mokonha'ãga mondoukari cidade pe. Igwete ãga hepiapavi garemimombe'ua. Igwete ãga imboavujikweri mbatera inoãga Páscoa rupiara.

¹⁷Ypytunimo Jesus'ga dozeve'ãga nderohoi pevo ãga nderokiavo.

¹⁸Igwete ãga i'ui ojopyri upa. Igwete Jesus'ga ei ãga pe:

—Amombe'u katu ji kiro pe me: Pepyteripeve'ga po ti ji pyhyguka ji mondovouka ãgapo pe nehẽ, ei ga. O'u ga kiro ji pavẽi, ei ga ãga pe.

¹⁹A'ero ãga ndovy'ari okovo. Onhinanhinani ãga ei ga pe:

—Ji rui re po? ei ãga ga pe.

²⁰—Ga ko opymi pão tyhya pype ji pavẽi i'gwovo pepyteripeve'ga, ei Jesus'ga dozeve'ãga pe. ²¹Kiro po ti ji manoi nehẽ. A'reki kiro oho japiavo nhimombe'upyra – kiroki a'ea ahe okwatija ji mombe'gwovo hako, ei ga. Emo tiruahũ hete ti ga pe – kiroki ga ji mondouka ãgapo pe. Po ga ndojihuvi hamo, a'ero po koji'i pyry ga pe hamo. Tupana'ga po ti ombohahy hete ga pe nehẽ, ei ga.

Jesus'ga omondo ahe ve pão vinho reheve

(*Mateus 26.26-30; Lucas 22.15-20; I Coríntios 11.23-25*)

²²ãga i'urame Jesus'ga ipyhygi pão. Igwete ga nhi'iãgi Tupana'ga pe ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo. A'ero ga haygwe'rogi ima'ema'eamo ãgwemimbo'ehara'ãga pe. Igwete ga ei ãga pe:

—Pepyhy i'gwovo. A'ea ko jira'oa, a'e ji jupe, ei ga.

²³Aerẽ ga ipyhygi copo – kiroki gwereko vinho. Igwete ga nhi'iãgi Tupana'ga pe ndepyry hete nde imbuhua javo. A'ero ga imondoi ãga pe. Igwete ãga nhaporemõ i'ui jugwi a'ero upa. ²⁴Igwete Jesus'ga ei ãga pe:

—A'ea ko jirekoa, a'e ji jupe, ei ga. Aheka'voguka po ti ji jirekoa ãga pe jijjukauka nehẽ, ei ga. Nahã po ti ji manoi vyakotyve'ãga ndepyga. A'reki Tupana'ga e'i ipyahuva'ea mombe'gwovo: “Garekoa reka'vogame po ti ji imombori ãgandekote'varuhua ãga hugwi,” ei ga. Nurã jirekoa reka'voga ãgwaramo a'iti hete tuhẽ po ti Tupana'ga imombori he'yjuhuve'ãga ndekote'varuhua ãga hugwi nehẽ ãgwembi'ea rupi nehẽ, ei Jesus'ga ãga pe.

²⁵Amombe'u katu ji pe me: Kiro ti ji nda'apoa'javukari nanongara toryva vinho gwovo pe nderekovo nehẽ. Aerẽ po ti nhanderuvihavuhuhetero Tupana'ga japoukari ji ve toryva ãgwonga pe yvagi pe nehẽ. A'ea rupi po ti ji japoi toryva nhande ve a'ero nehẽ hajiheva'ea ipyahuva'ea, ei Jesus'ga ãga pe.

²⁶Igwete ãga nhimby'yi Tupana'ga mboheteavo aerẽ ogwovo monte das Oliveiras pe.

Jesus'ga omomorandu Pedrova'ea nahã ti ne'mbe javo

(Mateus 26.31-35; Lucas 22.31-34; João 13.36-38)

²⁷Igwete Jesus'ga ei ãa pe:

—Pepohi pa ti pe ji hugwi nehẽ, ei ga. A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u nhoḡwenonde a'ea, ei ga. Ikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iḡa hako.

“Tupana'ga e'i:

‘Tajukauka ti ovelhas repiakatuhara'ga nehẽ,’ ei ga.

‘Ga jukarame po ti ovelhas nhiḡwaheḡwahemi nehẽ,’ ei Tupana'ga hako,” ei ga.

Igwete Jesus'ga ei no:

—Pe po ti na jitehe a'ero nehẽ no. ãa ji jukarame po ti pe nhiḡwahembavi nehẽ no, ei ga. ²⁸Emo nhimbogweravirẽ nhimanoa hugwi po ti ji hoi Galiléiapeve'ḡa gwyri pe jitekovo pe nenonde nehẽ, ei ga ãa pe.

²⁹Igwete Pedro'ga ei ga pe:

—Jara'ḡa po ti opohipavipe nde hugwi. Jihi po ti ndapohiraḡwami nde hugwi, ei ga Jesus'ga pe novã.

³⁰Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—A'itituhẽva'ea ti ji ei nde ve: Kiroḡwe ypytunimo inamutiḡa nhi'iḡa renonde po ti nde ei ji ve nehẽ: “Ji ndakwahavi Jesus'ga.” Trẽs po ti nde ea'jaal'javi ji ve nehẽ. Kirẽ po ti mokõi inhi'iḡa'javi inamutiḡa nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

³¹Igwete Pedro'ga nhi'iḡahyi ga pe:

—Po ti ḡa ji jukai nde reheve, a'ero po ti ji nda'ei tuhẽ te a'ea nde ve nehẽ, ei ga.

A'ea jitehe jara'ḡa ei Jesus'ga pe no.

Jesus'ga oko matetȳhava pype Getsẽmani pe

(Mateus 26.36-46; Lucas 22.39-46)

³²Igwete Jesus'ḡa hoi Getsẽmani pe. Igwete ga ei ḡwemimbo'ehara'ḡa pe:

—Avo pejuvete pejiapyapyga, ei ga. Taho na'ẽ ti nhinhi'iḡa Tupana'ga pe, ei ga ãa pe.

³³Igwete ga ḡa nderohoi Pedro'ga Tiagova'ea. João'ga ga gweroho no.

Kiro omboju hete Jesus'ga opy'a. Ndovy'arihu hete ga. ³⁴Igwete ga ei ḡa pe:

—Jivy'arelyma ji juka ḡwerĩ, ei ga. Avo ti pepyta pejikire'lyma, ei Jesus'ga ḡa pe.

³⁵Hehemo'i ga hoi a'ero. Igwete ga nhinoḡi ojovapyvo onhi'iḡa Tupana'ga pe.

—Nde ipotarame terembuhurukari hahyva'ea ji apiavouka, ei Jesus'ga ga pe. ³⁶Apĩ, ei ga, nde erekwaha imongopava neremimbotarimova'ea rehe. Nurã ji ei nde ve: Terembuhurukari hahyva'ea ji ve a'ero, ei ga.

Emo nhiremimbotarimova'ea rupi rui ti eko. Enhimimbotarimova'ea rupi ti eko, ei Jesus'ga ga pe.

³⁷Kirē ga jivyra'javi ua trêsvē'ġa ndepiaga. Oki pa reki ġa upa. Igwete ga ei Pedro'ga pe:

—Simão Pedro, ei ga. Ereki nde ejupa? Nerenhimomiranami'l'i nde ejopehyja pe naerū? ei ga ga pe. ³⁸Tapekiri ti, a'e ko ji pe me ko, ei ga. Penhi'l'i ti Tupana'ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Ore poko ti torokote'varuhupotaryme ti ore,” pe'ji ti Tupana'ga pe, ei ga. Peko pota pe Tupana'ga nhi'iġa rupi novia. Emo Tupana'ga pe pokoge'ymame pe napenhimomiranami pete'varuhuro ġwaramo, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁹Igwete Jesus'ga hoa'javi onhi'iġa Tupana'ga pe.

—Nde ipotarama terembuhurukari hahyva'ea ji ve, e'ia'ja ga Tupana'ga pe.

⁴⁰Aerē ga rura'javi trêsvē'ġa pyri. Okipava'ja ġa upa. A'ereki ura'ja ġa pe ġa ndopehyihetea. Nonhi'iġa'uvi ġa ga pe a'ero.

⁴¹Igwete ga hoa'javi onhi'iġa Tupana'ga pe. Aerē ga jivyra'javi trêsvē'ġa pyri.

—Pekirijihu pe pejjupa? ei Jesus'ga ġa pe. Kirupi pekiratete, ei ga. Kiro ihoi japiavo ji pyhygukahava. Kiro po ti ġa ji kwava'eġi okote'varuhuve'ġa po pe nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ⁴²Pevy kiroġwe. Pehepia. Kiro ki ga u jipyhygukahara'ga. Xaho ga rovatiamo a'ero, ei ga ġa pe.

Opyhyguka ahe Jesus'ga

(Mateus 26.47-56; Lucas 22.47-53; João 18.3-12)

⁴³Jesus'ga nhi'iġame ġwemimbo'ehara'ġa pe kiro Judasva'ea ruri pea rupi – kiroki ahe dozeve'ġa pyteripeva'ea garemimbo'eharava'ea novia. He'yjuhuve'ġa ahe gweru ojupi. A'ereki xava'eve'ġa ikwava'ehara'ġa nduvihava'ġa no judeus'ġa mbo'ehara'ġa no – judeus'ġa moġitahara'ġa nhaporemo ombuhuruka he'yjuhuve'ġa Judasva'ea rupi topyhy ti ġa Jesus'ga javo. Ġa gweru itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve a'ero. ⁴⁴Judasva'ea e'i jipe ġa pe:

—Tabeija na'ē ti Jesus'ga repiuka pe me. A'ero ti pepyhygahy ga rerogwovo, ei ahe ġa pe.

⁴⁵Kiro Judasva'ea ruri a'ero ogwovo Jesus'ga rehei katu.

—Kiro ji ruri nde pyri, ei ahe Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

Igwete ahe Jesus'ga beijai. ⁴⁶Kiro ġa Jesus'ga pyhygi a'ero. ⁴⁷Pevo Jesus'gareheve'ga rekoi o'ama Jesus'ġa pavēi. Igwete ga ipyhygi oitakyhea'javuhuva'ea takyti ġa javo novia. A'ea ga imondoi ikwava'ehara'ġa nduvihavuhu'gapyrive'ga rehe ga nambi'oga novia.

⁴⁸Igwete Jesus'ga ei pevove'ġa pe:

—Amovahī po ji governo naerū? ei ga. Nurā pe heruruhui itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve ji pyhyga naerū? ei ga ġa pe.

⁴⁹Nane'yimi ji rekoi pe pavēi nhandejatykahavuhua rokari pe ġa mbo'eavo jipi, ei ga. A'ea rupi pe ndajipyhyguhui oji'i. Emo pe ji pyhyguka kiro aherembikwatijaragwera rupi ahenhi'ipo'ruavo, ei Jesus'ga ġa pe.

⁵⁰Igwete Jesus'ga remimbo'ehara'ġa pohipavi ga hugwi onhana oka'nhyima. A'ero Jesus'ga pyhyhara'ġa ga rerohei ga rerekovo.

⁵¹Igwete ipyahuve'ga ruri Jesus'ga reviri. Ojipeji opira ga omongi herua i'arimova'ea jate. Igwete Jesus'ga pyhyhara'ğa ga pyhypotari novĩa. Emo gapiratehea ға opyhy. ⁵²Igwete ga hemi jugwi taka'nhy ti ға hugwi javo. Igwete ga henonhani opire'yma rerogwovo a'ero.

Jesus'ga oko judeusva'ea moğitaharava'ea rovai pyteri pe
(*Mateus 26.57-68; Lucas 22.54-55, 63-71; João 18.13-14, 19-24*)

⁵³⁻⁵⁶Igwete ға Jesus'ga rerohoi ikwava'ēhara'ğa nduvihavuhu'ga ronga pe Caifás'ga ronga pe. Oro Pedro'ga, irupe ga ruri Jesus'ga reviri okari pe ovahema. Pevo ga apygi guardas'ğa pavēi ojipe'eavo tata ppyvo.

Igwete ға Jesus'ga rerohoi onga pe. A'ero judeus'ğa moğitahara'ğa jatykatykapavi ikwava'ēhara'ğa nduvihava'ğa jara'ğa pavēi. Ğahã tuhē ojatyka jipi henduva judeus'ğa nhi'iğa ға imbojarame mbatera ojipe'ğa ndehe. Igwete judeus'ğa moğitahara'ğa nhaporemō ojipe'ğa ndekari kiro tombojamboja ti ға ite'varuhuva'ea Jesus'ga rehe javo. A'ereki ға ojukauka pota ga. He'yi reki ға novĩa – kiroki ға u o'mbeo'mbero nahã Jesus'ga rekote'varuhui javo tehe. Emo ndojo'jajo'javi reki ғанhi'iğa. Nurã ғamoğitahara'ğa nde'i: "A'iti gamombe'ua. Nurã tijuka ga," nde'i ға.

⁵⁷⁻⁵⁸Aerē ojipe'ğa po'ami o'mbero ға pe. Igwete ға etehei:

—Orohendu ore Jesus'ga nhi'iğa ikwehe, ei ға. "Tamondurunduru ti ağa Tupana'ga ruhava," e ko ga ikwehe, e'i tehe ға. "Akwaimbae'ğa oapo agwa," ei ga. "Emo mokōi ti ji herokiri japopava irũa nehē – kiroki vvyakotyve'ğa ndoapokwahavi," ei ga, ei ға imombe'uteheavo ға pe novĩa.

⁵⁹Emo ғанhi'iğa vehevi ndojo'javi.

⁶⁰Igwete Caifás'ga po'ami ua ғandovai pyteri pe. Igwete ga ei Jesus'ga pe: —Marãi nde a'ero ejihe ға imbojambojarame naerũ? ei ga. Nerenhimombe'uuhui nde ekovo naerũ? ei ga Jesus'ga pe.

⁶¹Jesus'ga nonhi'iği reki upa onhi'ipotare'yma ғwaramo. Igwete ga ea'javi Jesus'ga pe:

—Ndehe re koi Cristoramo ereko naerũ Tupana'ga remimbuhurukaramo? Nde ereko nhaneremimbohetehara'ga ra'yramo Tupana'ga ra'yramo? ei ga. Enhimombe'u katu ti ore ve a'ero, ei ga ga pe.

⁶²—A'ea ko ji. Tupana'ga ji mbuhuruka avo yvya koty, ei Jesus'ga ga pe. Igwete po ti pe ji repiagi nehē ji apygame ipopoakaheteve'ga pyri Tupana'ga pyri jitekovo huvihavamo nehē, ei ga. Pehepia po ti pe ji rural'javame yvağatiğa pype ua yvya koty nehē no, ei Jesus'ga ga pe.

⁶³Igwete Caifás'ga nhimboahihetei Jesus'ga nhi'iğa henduvame. Nurã ga imbotararagi opira onhimongouhu ga Tupana'ga'java'ero javo. Igwete ga ei jara'ğa pe:

—Kirupi tuhē ojipe'ğa nemimombe'ua nhande ve. A'ereki ga tuhē e'ihu ojive, ei ga. ⁶⁴Pehendu ko pe ganhi'iğa ko. Onhimongouhu ga Tupana'ga'java'ero, ei ga. Marã po ti nhande ga rerekoi naerũ? Marãi pe ga pe? ei ga jara'ğa pe.

Igwete ģa epavi ga pe:

—Oko te'varuhu tuhē ga. Tomano po ga hamo! ei ģa.

⁶⁵Kiro ģa nylvuni ga rehe. Igwete ģa hovapiari gareakwara tapy'ynhapira pyvō. Igwete ģa kwaġakwari ga rehe.

—Ma'ġa okwa nde rehe? Ekwaha ti, ei ģa ga pe ga rerekomemuamo.

Igwete guardas'ġa ga rovapetepetegi no.

Ndakwahavi ji Jesus'ga, e'ia'jaa'ja Pedrova'ea

(Mateus 26.69-75; Lucas 22.56-62; João 18.15-18, 25-27)

⁶⁶A'ea ja okari pe Pedro'ga apygi guardas'ġa pavēi ojipe'leavo. Igwete Cai'fás'gapyrivēhēa ruri. ⁶⁷Pedro'ga repiagame hēa ga repiahetei.

—Nde ko Nazarépeve'gapavēiva'ea Jesus'gapavēiva'ea, ei hēa ga pe.

⁶⁸—A'ea rūi ji! ei Pedro'ga o'mbero. Gara pe nde ei? ei ga hēa pe.

A'ero ga hoi ahehohava rupi. Nanime inamutiġa nhi'iġi. ⁶⁹Igwete hēa ga repiagi pevo. Hēa ea'javi pevove'ġa pe:

—Agwa'ga ko Jesus'gapavēive'ga.

⁷⁰Igwete Pedro'ga ea'javi o'mbero:

—A'ea rūi ko ji!

Aere'ī pevove'ġa ea'javi Pedro'ga pe:

—A'iti nde gapavēiva'ea. A'ereki nde Galiléiapeva'ea no, ei ģa ga pe.

⁷¹Igwete Pedro'ga nhi'iġahyi ġa pe:

—A'itituhēva'ea ji a'e pe me. Ji ndakwahavi tuhē akoja'ga, ei ga ģa pe. Ji mberame pe me po ti Tupana'ga imbohahyi ji ve hamo, ei Pedro'ga ģa pe novīa.

⁷²Nanime inamutiġa nhi'iġa'javi. A'ero Pedro'ga ikwahava'javi Jesus'ga nhi'iġagwera ojive. A'ereki opyhyga renonde Jesus'ga omombe'u jipe ga pe javo. “Inamutiġa nhi'iġa'java rupi po ti trēs nde ea'jaa'javi ji ve: ‘Ji ndakwahavi Jesus'ga,’ e'i jipe Jesus'ga Pedro'ga mbeaġwama mombe'gwovo ga pe.

Kiro Pedro'ga ikwahava'javi ganhi'iġagwera. Omboju Pedro'ga py'a. A'ero ga jeh'e'ohetei o'ama.

Pilatosva'ea eagwera Jesus'ga pe

(Mateus 27.1-2, 11-14; Lucas 23.1-5; João 18.28-38)

15 ¹Ypyhajive judeus'ġa moġitahara'ġa jatykatykaa'javi ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa xava'eve'ġa pavēi judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi. Igwete ģa nhaporemo ģa jatykai nahanahā ti tireko Jesus'ga a'ero javo. Igwete ģa Jesus'ga kwarukari ga rerogwovouka governador'ga pyri Pilatos'ga pyri. ²Igwete Pilatos'ga ei Jesus'ga pe:

—Nde ko judeus'ġa nduvihavuhuhetero ereko naerū?

Igwete Jesus'ga ei:

—Ndehe ko ere poha.

³Igwete ikwava'êhara'ğa nduvihava'ğa imbojambojatehei Jesus'ga rehe. Emo Jesus'ga nonhi'ikwepygi ға onhi'ipotare'yma ғwaramo ға pe.

⁴Igwete Pilatos'ga ea'javi ga pe:

—Nerenhi'igihũ nde ға pe naerũ? ei ga. Erehendu nde ғанemimbojaruhua ejihe, ei ga Jesus'ga pe novĩa.

⁵Emo Jesus'ga nonhi'ikwepygi ga no. Nurã Pilatos'ga nhimomby'ai ga rehe.

Pilatosva'ea ojukauga Jesus'ga

(Mateus 27.15-26; Lucas 23.13-25; João 18.39–19.16)

⁶⁻¹¹Kiro he'yjuhuve'ğa nduri javo Pilatos'ga pe.

—Páscoa japoa nanani nde cadeiapypeve'ga mbopiro'yi ga mohema cadeia hugwi oreremimbotarimo. Emohemuka ga kiro a'ero, ei ға Pilatos'ga pe.

Igwete Pilatos'ga ei ға pe:

—Tamohemuka ti ga a'ero – kiroki ga pe ға ei judeus'ğa nduvihavuhuhete'ga, ei ga. Ga mohema pe pepota a'ero? ei ga ға pe.

A'ea Pilatos'ga ei he'yjuhuve'ğa pe. A'ereki ga e'i ovytyeri pe:

“Ikwava'êhara'ğa nduvihava'ğa onhimyrõ reki Jesus'ga rehe,” ei ga. “Nurã ға ga pyhygukari ga reruruka ji pyri,” ei Pilatos'ga. Nurã ga ei he'yjuhuve'ğa pe:

“Gamohema pe pepota?” Emo ikwava'êhara'ğa nduvihava'ğa omomymomyi he'yjuhuve'ğa Barrabás'ga pe pe'ji javo. A'ea ja Barrabás'ga oko cadeia pype ojipe'ğa pavēi. A'ereki ға otavuka gwuvihava'ga pe. Igwete Barrabás'ga gwuvihava'gareheva'ea jukai. Emo ikwava'êhara'ğa nduvihava'ğa omomyi he'yjuhuve'ğa Barrabás'ga pe pe'ji javo Pilatos'ga pe. Nurã ға eға'ei ga pe:

—Barrabás'ga koi emohemuka ore ve, ei ға ga pe.

¹²Igwete Pilatos'ga ea'javi ға pe:

—Oro ga – kiroki ga pe pe ei oreruvihavuhuhete'ga – marã po ti ji ga rerekoi nehē naerũ?

¹³—Ekutuguka ga yva rehe ga mbovyruka tomano ga, ei ға onhi'igã mbuhua ga pe.

¹⁴—Maranuhũrame ti ji ga kutugukari naerũ? Marã tuhē garekote'varuhua naerũ? ei Pilatos'ga ға pe.

Igwaigwavete reki ға onhi'igã mbuhuri ga pe a'ero.

—Embovyruka tuhē ga.

¹⁵Nurã Pilatos'ga Barrabás'ga mohemukari tonhimohe ti ға ji rehe javo. Igwete ga Jesus'ga nupanupãukari ipira apopyra pyvõ ga mondovo soldados'ğa po pe tokutu ға ga yva rehe a'ero javo.

Soldadosva'ea gwerekomemua Jesus'ga

(Mateus 27.27-31; João 19.2-3)

¹⁶Igwete soldados'ğa Jesus'ga rerohoi okihavuhua pype governador'ga rongaruvihava pype. Igwete ға jara'ğa mbuhurukapavi tirekomemua ga javo. ¹⁷A'ero ға imongiukari ga pe tapy'ynhapiğwağahiva'ea nanongara

huvihava'ğa omongi javo ga pe. Igwete ğa ipovāpovani yhyppoa hatihuhūva'ea onhatimaġatuva'ea apovo inoġa Jesus'ga akaġa rehe aġa huvihava'ğa akanitara javo tehe jupe. ¹⁸Igwete ğa eġa'ei ga pe:

—Ejoryjory ti judeus'ġa nduvihavuhuhetero, ei ğa ga pe ga rerekomemuamo.

¹⁹Ojopy'rupy'ru ğa ga akanupanupamo vyvra pyvō. Onyvunyvū ğa ga rehe. Igwete ğa nenypy'andurundurugi ga pyri timbohete ga javo tehe.

²⁰Nahā ğa ga rerekomemui. Aerē ğa hekyi iġwaġahiva'ea ga hugwi gapiretea mongirukara'java ga pe. Igwete ğa ga rohoi tikutu ga yva rehe kiro javo.

Okutu ahe Jesus'ga yva rehe ga mbovya

(*Mateus 27.32-44; Lucas 23.26-43; Joāo 19.17-27*)

²¹Kiro ğa Jesus'ga rohoi cidade hugwi. Nanime Simāo'ga ruri cidade pe. Ga ko cidade de Cirenepeva'ero. Alexandre'ga ko gara'yra'ga Rufo'ga pavēi. Kiro Simāo'ga ruri nhuhūa hugwi. A'ero soldados'ġa herohoukarahai Simāo'ga pe yva Jesus'ga jukahava rupiara. ²²Igwete ğa Jesus'ga rohoi ga rerogwovo vytyruhua arimo Gólgota arimo. Gólgota pe nhande ei Aheapindava. ²³Igwete ğa imondoi ga pe vinho mohaġa pavēi mirra pavēi tahahyyme ti ga pe javo novīa. Emo ga ndo'ui. ²⁴Igwete ğa ga noġi yva rehe ga kutukutuga hehe. A'ero ğa ga mbovyri ga mo'ama. Kiro soldados'ġa ipyhygi Jesus'ga pira tima'ē ti javo. A'ero ğa imombori ita'java'ea dados'java'ea ji koha javo jupe. Nahā ğa ima'ēi tapy'ynhapira ojuhupeupe.

²⁵Nove horas rupi ğa ga kutugi yva rehe. ²⁶Igwete ğa ikwatijari ġanemimbojaragwera Jesus'ga rehe. “Agwa'ga ko judeus'ġa nduvihavuhuhete'ga,” e'i ikwatijara. Nahā ğa ikwatijari imbojaragwera yva raygwera rehe ikutuga ga arimo yva rehe inoġa.

²⁷Igwete soldados'ġa mokonhava'ea jukai ojipea rehe yva rehe ahe monguva no. A'ereki ahe ko governo movahihuhūva'ea. Igwete ğa ahe mbojogwovai Jesus'ga rehe ahe mo'ama.

[²⁸Na tuhē Tupana'ga rembikwatijarukara ga mombe'unhoġwenondei hako. A'ereki omombe'u ġanhi'iġa ga pe. “Oko te'varuhu ko ga,” ei ğa ga pe, e'i ikwatijara hako. Na tuhē reki ğa ei Jesus'ga pe a'ero.]

²⁹Igwete ğa – kiroki ğa okwa ga pyvō – ğa nhakambovavagi ga rerekomemuamo ga mbotegweteavo ga rerekovo. Igwete ğa ei ga pe:

—Eh! Ere tuhē nde raikwehe: “Tamondurunduru ti nhandejatykahavuhua mokōi herokia japopava irūa,” ere nde raikwehe novīa, ei ğa. ³⁰Epopoakaro ġwaramo ejy ti yva hugwi a'ero teremanoyme ti, ei ğa Jesus'ga pe ga rerekomemuamo.

³¹Na jitehe ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa ga rerekomemui onhi'iġa ojuhupe judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi. Igwete ğa ei:

—Ojipe'ġa ga nomomanoukari. Emo re ki ga omano kiro a'ero! ei ğa ojuhupe. ³²E'i tehe ga ojive: “Tupana'ga ji mbuhuruka yvya koty. Ji ko ġanduvihavuhuhetero israelitas'ġa nduvihavuhuhetero ako,” e'i tehe

ga ojive, ei ġa. Na ga jyvi kiro yva hugwi a'ero, ei ġa. Ga jyvame po ti nhande ga repiagi ga rerovia nehê! ei ġa ojohupe.

Igwete ahe Jesus'ga mbotegwetei no – kiroki ahe o'ã yva rehe omanomo Jesus'ga pyri.

Jesus'ga omano

(Mateus 27.45-56; Lucas 23.44-49; João 19.28-30)

³³ Ahaji katu igwehetei kwara ipyryrymame. Ypytunahimba hete ġagwryi pe nhaporemo imonga'aruga. Três horas rupi kwara imbokojahua'javi.

³⁴ Três horas rupi jitehe Jesus'ga onhi'iġa mondoahyahivi Tupana'ga pe.

—Eloí, Eloí, lemá sabactani? ei ga.

A'ea ko: “Tupana, Tupana, ajiko hete ji nde rehe. Maraname nde pohiri ji hugwi?”

A'ea Jesus'ga ei ga pe. ³⁵ Jararamo pevove'ġa ġwendu ganhi'iġahyahiva novia. Emo ġa e'i tehe:

—Pehendu. E'i po ga Eliasva'ea pe tuhu ti ga ji pyri ji pokoga javo, e'i tehe ġa ojohupe.

³⁶ Igwete ojipe'ga nhani ipyhyga jyruhu'iva'ea imondeva vinho pype tajahiva'ea pype herua. Igwete ga ipimombygi vyvra rehe imbovyva imondovo Jesus'ga juru pe topyte ga javo. Igwete ga ei jara'ġa pe:

—Tihepia na'ê ti Eliasva'ea rura ga mbojyva naerü, ei ga.

³⁷ Igwete Jesus'ga hapukajahivi omanomo.

³⁸ Nanime ġajatykahavuhua pype tapy'ynhapira hovapiakava itararagi mbytera rupi yvatea hugwi ojyva ua vyvvo. ³⁹ Jesus'ga rovai pyteri pe soldados'ġa nduvihava'ga ami. Igwete ga hepiagi gamanoa.

—Tupana'ga ra'yra tuhê po ahe, ei ga javo.

⁴⁰⁻⁴¹ Irupe kunhangwera'ġa hepiagi gamanoa no – kiroki ġa ohooho Jesus'ga rupi. Galiléiapeve'ġa gwyrupa ga horame ġa hoi ga rupi imondomondovo mbatera ga pe jipi. Ġa ko Maria Madalenahêa Saloméhêa no Mariahêa no.

Hêara'yra'ġa ko José'ga Tiago'ga no ipyahuve'ga. Ojipe'ġa pevo u gamanoa repiagi onhimongyavo no kunhangwera'ġa – kiroki ġa uhu Jerusalém me Jesus'ga rupi.

Ono ahe Jesus'ga ra'oa ita kwaruhua pype

(Mateus 27.57-61; Lucas 23.50-56; João 19.38-42)

⁴² Kiro ka'aru hete. A'ero judeus'ġa imboavujikweri mbatera. A'ereki ġa e'i: “Ko'emame ko sábadu. A'ea rupi po ti nhande ndiaporavykyi mbatera apovo,” ei ġa. ⁴³ Igwete José'ga cidade de Arimatéiapeve'ga ndopojihuvi ogwovo Pilatos'ga pyri oporanduva Jesus'ga ra'oa rehe. José'ga ko judeus'ġa moġitahara'ġa pyteripeve'ga. Ojipe'ġa e'i ga pe pyry hete ga javo. Ymya ga Cristo'ga rura pota toko ti ga nanderuvihavuhetero javo. Igwete ga ndopojihuvi oporanduva Jesus'ga ra'oa rehe.

—Taroho ti Jesusva'ea ra'oa yva hugwi? ei ga Pilatos'ga pe.

(Marcos 15.38)

⁴⁴Igwete Pilatos'ga ei oyvyteri pe: “A'iti re po ahe manojipei?” Igwete ga ga mbuhurukari ojipyri soldados'ğa nduvihava'ga javo ga pe.
—Omano Jesusva'ea a'ero?

⁴⁵—Omano tuhē ko ahe, ei ga imombe'gwovo ga pe.

Henduvame ganhi'iğa Pilatos'ga ei José'ga pe:

—Eroho ti ahera'oa a'ero.

⁴⁶Igwete José'ga hoi ipyhyga tapy'ynhapipyryva herogwovo Jesus'ga ra'oa pyri. A'ero José'ğa gara'oa mbojyvi yva hugwi imamana tapy'ynhapira pyvō. Igwete ға gara'oa rerohoi herokia itaruvihavuhua kwaruhua pype imbogwaipyra pype inoğa heja. Igwete ға hovapytymi ikwaruhua itauhua moanhana imohina jurukwari pe. ⁴⁷Maria Madalena'ğa gwepia gara'oa nongava. Mariahēa gwepia no – kiroki hēa Tiago'ğa yhēa.

Jesus'ga okwera omanoa hugwi

(Mateus 28.1-8; Lucas 24.1-12; João 20.1-10)

16 ¹Ihopavame kwara sábadu rupi ғaporavykye'yma rupi, a'ero kunhangwera'ğa hoi ipyhyga nhandya'java'ea perfume timongy ti ahera'oa rehe javo. Maria Madalena'hēa hoi Salomé'hēa no Mariahēa no – kiroki hēa Tiago'ğa yhēa. ²Ko'emame domingo rupi ға herohoi a'ero

itaruvihavuhua kwaruhu pe gara'oa nongai pe. Ypyhajive ãa herohoi kwara po'ria rupi. ³Herohorame ãa ei ojohupe:

—Ma'ãa po ti ope'a itauhua nhande ve nehẽ imoanhana jurukwara imongovo nehẽ? ei ãa. A'ereki ipohyi hete nhande ve, ei ãa ojohupe novã.

⁴Hepiakaturame ãa nhimombaragwahavi reki imoanhanipyra rehe itauhua rehe.

—Ope'a jipe ãa jugwi ra'e, ja'gwy, ei ãa.

⁵Igwete ãa ki ikwaruhua pype. A'ero ãa ipyahuve'ga repiagi. Kokoty ga reni ipype. Ipukuhu gapira. Tiãahivuhu hete. Onhimomby'a hete ãa ga repiagame okyhyjiavo. ⁶Igwete ga ei ãa pe:

—Taphimomby'aa'javi, ei ga. Peheka pe Jesus'ga Nazarépeve'ga – gaha ãa ojuka yva rehe oji'i novã, ei ga ãa pe. Ga okwerava'ja. Avo rui ga rekoi kiro. Pehepia ganongavagwera, ei ga kunhangwera'ãa pe. ⁷Hepejigwovo kiro gakwerava mombe'gwovo garemimbo'ehara'ãa pe Pedro'ãa pe, ei ga ãa pe. Pe'ji ti ãa pe: “Oho ti Jesus'ga Galiléia pe ãa nenonde. Pevo ti ãa ga repiagi nehẽ. E'i jipe ga a'ea ãa pe ikwehe!” A'ea ti pe'ji Jesus'ga remimbo'ehara'ãa pe, ei ga kunhangwera'ãa pe.

⁸A'ero ãa ei ikwaruhua hugwi onhana ohyhyipava. A'ereki ãa omboju opy'a. Nomombe'ui ve ãa Jesus'ga kwerava ojipe'ãa pe okyhyjihetero ãwaramo.

Jesus'ga ojipiuka Maria Madalena'ea pe

(Mateus 28.9-10; João 20.11-18)

[⁹Domingo rupi ko'eãatue'yma rupi Jesus'ga kwerava'javi omanoa hugwi. Okweravirẽ ga jipiukari Maria Madalena'ãa pe ppy – hehã hugwi Jesus'ga ombojipe'ape'a anhaãa seteva'ea. Igwete Jesus'ga jipiukari hẽa pe. ¹⁰⁻¹¹A'ero hẽa hoi Jesus'gapavẽive'ãa pyri tamombe'u ãa pe javo. Ojehe'o hete ãa upa okovevehuro omano Jesusva'ea javo tehe. Igwete hẽa ei ãa pe:

—Okwerava'ja ga kiro, ei hẽa. Ahepia ji ga ko, ei hẽa ãa pe novã.

Emo ãa ndogweroviarihu reki hãanhi'iga.

Jesus'ga gwupiti mokonhava'ea ogwovo Emaús pe

(Lucas 24.13-35)

¹²Aerẽ mokonha'ãa horame nhu me Jesus'ga jipiukari ãa pe ojirojijyita. ¹³Igwete ãa jivyri a'ero imombe'gwovo Jesus'ga remimbo'ehara'ãa pe.

—Jesus'ga okwerava'ja kiro, ei ãa. Orohepia ore ga ko, ei ãa ãa pe novã.

Emo ãa ndogweroviari jitehe ãa.

Jesus'ga ojipiuka onzeva'ea pe

(Mateus 28.16-20; Lucas 24.36-49; João 20.19-23; Atos 1.6-8)

¹⁴Aerẽ mbatera ua rupi Jesus'ga jipiukari onzeve'ãa pe no ãgwemimbo'ehara'ãa pe. Igwete ga nhi'iãahyi ãa pe.

—Napeangarihu pe heroviare'yima, ei ga. A'ereki pe ndaperoviarihu ģa – kiroki ģa ji repia ji kweravirẽ, ei ga ģa pe.

¹⁵Igwete ga ei ģa pe no:

—Peho ti ojipe'ģa gwyri pe nhaporemo, ei ga. Pemombe'u hete ti pyryva'ea ji mombe'gwovo vvyakotyve'ģa pe nhaporemo, ei ga ģa pe. ¹⁶Po ti ģa jikogi ji rehe onhimobatizavouka nehẽ, a'ero po ti ģa hoi Tupana'ga pyri okovo avuirama nehẽ, ei ga. Po ti ģa ndojikogi ji rehe, a'ero po ti Tupana'ga ei peko te'varuhu pe javo ģa pe nehẽ. A'ero po ti ģa hoi hahyva'ea ruvihava pype avuirama nehẽ, ei Jesus'ga ģa pe. ¹⁷Kiroki ģa ojiko ji rehe – ģa pe po ti Tupana'ga japoukari ahemonhimomby'ava'ea nehẽ. Ombojipe'a po ti ģa anhaģa Diabo'gapyriva'ea ojipe'ģa hugwi jipopoakarimo nehẽ. Tupana'ga po ti omongo ģanhi'iģa hajiheva'ero nehẽ aherembikwahavipyre'ymamo nehẽ, ei ga ģa pe. ¹⁸Po ti ģa ipyhygi mboja nehẽ, a'ea po ti nombote'varuhui ģa momanoukare'yima nehẽ. Po ti ģa i'ui ahejukava'ea nehẽ, ndikwahyi po ti ģa pe nehẽ, ei ga. Po ti ģa pokogi itetirũave'ģa ndehe nehẽ, a'ero po ti ģa nhimohiģatui nehẽ, ei Jesus'ga imombe'gwovo ģa pe.

Jesus'ga rerohohava yvaga pype

(Lucas 24.50-53; Atos 1.9-11)

¹⁹Igwete Jesus'ga ģapojoykaharete'ga nhi'imbavi ģwemimbo'ehara'ģa pe. A'ero Tupana'ga ga rupirikari yvagi pe ga mbuhuruka. Pevo ga apygi oina Tupana'ga pyri ga moiruamo.

²⁰Aerẽ Jesus'ga remimbo'ehara'ģa hoi Jesus'ga mombe'gwovo ojipe'ģape'ģa gwyri pe. Igwete Jesus'ga ģapojoykaharete'ga ģa pokopokogi japovouka ahemonhimomby'ava'ea ģa pe. Nahã ga heroviarukari ģanemimombe'ua ojipe'ģa pe a'itituhẽva'ea javo jupe.]